

Profielschets en inburgeringstrajecten van Zuid-Europese immigranten in Vlaanderen

Rapport | Juli 2014

Sarah Van den Broucke (HIVA-KU Leuven)

Peter De Cuyper (HIVA-KU Leuven)

Dr. Johan Wets (HIVA-KU Leuven)

Steunpunt Inburgering en Integratie

Steunpunt Inburgering en Integratie

Consortium Universiteit Antwerpen (CeMIS), Katholieke Universiteit Leuven (HIVA),
Universiteit Gent (SDL) en Universiteit Hasselt (SEIN)

Lange Nieuwstraat 55
B-2000 Antwerpen

www.steunpuntieni.be
steunpuntieni@ua.ac.be

© 2014 Steunpunt Inburgering en Integratie

Wettelijk Depot: D/2014/13.180/9

INHOUD

INHOUD	1
LIJST FIGUREN & TABELLEN	3
LIJST AFKORTINGEN	7
INLEIDING	8
DEEL I. METHODOLOGIE	13
1. Databronnen	13
2. Data	13
3. Analysemethoden.....	15
3.1 Indeling in groepen	15
3.1.1 Indeling naar nationaliteit.....	15
3.1.2 Indeling naar herkomst	16
3.2 Analysetechnieken	16
DEEL II. RESULTATEN ANALYSE	17
1. Omvang en spreiding van groep Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep inburgering 2007-2012	17
1.1 Absoluut aantal Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep inburgering	17
1.2 Relatief aandeel Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep inburgering	18
1.3 Concentratie van Spanjaarden en Portugezen in België	20
1.4 Regionale spreiding van de doelgroep over arrondissementen	21
1.4.1 Spreiding Spaanse en Portugese immigranten over arrondissementen	21
1.4.2 Spreiding volledige doelgroep over arrondissementen	23
2. Omvang en spreiding van groep Spanjaarden en Portugezen aangemeld in onthaalbureaus 2007-2012 .	25
2.1 Absoluut aantal Spanjaarden en Portugezen aangemeld in onthaalbureaus.....	25
2.2 Relatief aandeel Spanjaarden en Portugezen in de populatie aangemelde personen	26
2.3 Regionale spreiding van de aanmelders over arrondissementen en onthaalbureaus	28
2.3.1 Spreiding Spaanse en Portugese aanmelders over arrondissementen	28
2.3.2 Spreiding Spaanse en Portugese aanmelders over onthaalbureaus	30
2.3.3 Spreiding volledige aangemelde populatie over onthaalbureaus.....	31
2.3.4 Spreiding Spaanse en Portugese aanmelders opgesplitst naar herkomst	34
3. Ratio aanmelding in onthaalbureaus	36
3.1 Aanmeldingsgraad Spaanse en Portugese immigranten	36
3.2 Aanmeldingsgraad EU-burgers vergeleken.....	36
3.3 Aanmeldingsgraad per gender.....	40
3.4 Aanmeldingsgraad per leeftijd	40
4. Profiel van Spaanse en Portugese immigranten in de doelgroep inburgering uitgelicht en vergeleken....	44
4.1 Profiel Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep	44
4.1.1 Persoonskenmerken (gender en leeftijd)	44
4.1.2 Verblijfsstatus.....	46

4.2 Profiel Spanjaarden en Portugezen vergeleken met andere EU-burgers in de doelgroep	47
4.2.1 Persoonskenmerken (gender en leeftijd)	47
4.2.2 Verblijfstatus.....	50
5. Profiel van Spaanse en Portugese aanmelders uitgelicht en vergeleken	54
5.1 Profiel Spaanse en Portugese aanmelders.....	55
5.1.1 Persoonskenmerken (gender en leeftijd)	55
5.1.2 Opleidingsniveau	56
5.1.3 Verblijfstatus en perspectief	59
5.2 Profiel Spaanse en Portugese aanmelders vergeleken met Spaanse en Portugese niet-aanmelders....	61
5.2.1 Persoonskenmerken (gender en leeftijd)	61
5.2.2 Verblijfstatus.....	63
5.3 Profiel Spaanse en Portugese aanmelders vergeleken met andere EU-aanmelders.....	64
5.3.1 Persoonskenmerken (gender en leeftijd)	64
5.3.2 Opleidingsniveau	65
5.3.3 Perspectief	67
5.4 Profiel Spaanse en Portugese aanmelders uitgediept: vergelijking Spanjaarden en Portugezen met Zuid-Europese origine vs. andere origine	68
5.4.1 Persoonskenmerken (gender en leeftijd)	68
5.4.2 Opleidingsniveau	71
5.4.3 Verblijfstatus en perspectief	72
6. Inburgeringstrajecten van Spaanse en Portugese migranten uitgelicht en vergeleken	74
6.1.Participatie aan Taalcursussen (NT2) binnen inburgeringstraject	74
6.1.1. NT2-participatie van Spanjaarden en Portugezen	74
6.1.2 NT2-participatie EU-burgers vergeleken.....	76
6.2. Participatie aan Loopbaanoriëntatie (LO) binnen inburgeringstraject	79
6.2.1. LO-participatie van Spanjaarden en Portugezen	79
6.2.2 LO-participatie EU-burgers vergeleken.....	80
6.3.Participatie aan Maatschappelijke Oriëntatie (MO) binnen inburgeringstraject	82
6.3.1. MO-participatie van Spanjaarden en Portugezen	82
6.3.2 MO-participatie EU-burgers vergeleken	84
ALGEMENE CONCLUSIES.....	87
BIJLAGEN.....	99
Bijlage 1. Tabellen correspondentieanalyses	99
Bijlage 2. Kruistabel opleidingsniveau en opleidingsduur Spaanse en Portugese aanmelders	101

LIJST FIGUREN & TABELLEN

Figuren

<i>Figuur 1.</i>	<i>Aandeel Spanjaarden, Portugezen, EU-burgers en niet-EU-burgers in de doelgroep inburgering 2007-2012</i>	18
<i>Figuur 2.</i>	<i>Evolutie tussen 2007 en 2012 van aandeel Spanjaarden, Portugezen en andere EU-burgers onder nieuwkomers in doelgroep</i>	19
<i>Figuur 3.</i>	<i>Concentratie-index Spaanse migranten in EU9(*) 2010-2012</i>	20
<i>Figuur 4.</i>	<i>Concentratie-index Portugese migranten in EU9(*) 2010-2012</i>	21
<i>Figuur 5.</i>	<i>Absoluut aantal aanmelders per jaar 2007-2012</i>	26
<i>Figuur 6.</i>	<i>Aandeel Spanjaarden, Portugezen en andere EU-burgers in de doelgroep inburgering</i>	27
<i>Figuur 7.</i>	<i>Evolutie tussen 2007 en 2012 van aandeel Spanjaarden, Portugezen en andere EU-burgers in populatie aanmelders in onthaalbureau</i>	28
<i>Figuur 8.</i>	<i>Spreiding aangemelde Spaanse en Portugese immigranten 2007-2012 over arrondissementen</i>	29
<i>Figuur 9.</i>	<i>Spreiding niet-aangemelde Spaanse en Portugese immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012 over arrondissementen</i>	30
<i>Figuur 10.</i>	<i>Spreiding aangemelde Spaanse en Portugese immigranten 2007-2012 over onthaalbureaus</i>	31
<i>Figuur 11.</i>	<i>Vergelijking spreiding van Spaanse en Portugese inburgeraars en spreiding van alle inburgeraars in 2007-2012 over onthaalbureaus</i>	32
<i>Figuur 12.</i>	<i>Aandeel Spanjaarden en Portugezen op totaal aangemelde personen in 2007-2012, per onthaalbureau</i>	33
<i>Figuur 13.</i>	<i>Spreiding aangemelde Spaanse en Portugese immigranten van Spaanse of Portugese origine 2007-2012 over arrondissementen</i>	34
<i>Figuur 14.</i>	<i>Spreiding aangemelde Spaanse en Portugese immigranten van andere origine 2007-2012 over arrondissementen</i>	34
<i>Figuur 15.</i>	<i>Vergelijking spreiding aangemelde Spaanse en Portugese immigranten van Spaanse of Portugese origine versus andere origine over onthaalbureaus, 2007-2012</i>	35
<i>Figuur 16.</i>	<i>Vergelijking aanmeldingsgraad EU-immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012 over nationaliteitsgroepen</i>	37

<i>Figuur 17. Vergelijking aanmeldingsgraad immigranten uit verschillende EU15-landen binnen doelgroep inburgering 2007-2012</i>	38
<i>Figuur 18. Aandeel aangemelden per geboortjaar voor Spaanse en Portugese immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012</i>	41
<i>Figuur 19. a) en b) Aandeel aangemelde andere EU15-/MOE-migranten per geboortjaar</i>	42
<i>Figuur 20. Aandeel aangemelden per geboortjaar, per EU groep</i>	42
<i>Figuur 21. Genderverdeling Spaanse en Portugese immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012</i>	43
<i>Figuur 22. Aantal Spaanse en Portugese immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012, per leeftijd</i>	44
<i>Figuur 23. Leeftijdsverdeling Spaanse en Portugese immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012</i>	44
<i>Figuur 24. Verdeling leeftijd bij aankomst Spaanse en Portugese immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012</i>	45
<i>Figuur 25. Verdeling verblijfstatus Spaanse en Portugese immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012</i>	46
<i>Figuur 26. Vergelijking genderverdeling immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012 per nationaliteitsgroep</i>	47
<i>Figuur 27. Leeftijdsverdeling Spanjaarden en Portugezen, andere EU15 migranten, MOE-migranten en Niet-EU-migranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012</i>	47
<i>Figuur 28. a) b) c) d) Verdeling leeftijd bij aankomst, andere Spaanse en Portugese migranten/ EU15- migranten/ MOE-migranten/Niet-EU-migranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012</i>	49
<i>Figuur 29. Biplot correspondentieanalyse verblijfstatus en nationaliteit immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012</i>	51
<i>Figuur 30. Genderverdeling Spaanse en Portugese immigranten aangemeld in onthaalbureau 2007-2012</i>	54
<i>Figuur 31. Aantal Spaanse en Portugese immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012, per leeftijd</i>	55
<i>Figuur 32. Verdeling leeftijd bij aanmelding, Spaanse en Portugese immigranten aangemeld in onthaalbureau 2007-2012</i>	55
<i>Figuur 33. Verdeling opleidingsniveau aangemelde Spaanse en Portugese immigranten 2007-2012</i>	57
<i>Figuur 34. Aantal jaren scholing gevolgd Spaanse en Portugese immigranten aangemeld 2007-2012</i>	58
<i>Figuur 35. Verdeling verblijfstatus Spaanse en aanmelders 2007-2012</i>	59

<i>Figuur 36. Verdeling hoofdperspectief inburgeringstraject aangemelde Spaanse en Portugese immigranten 2007-2012</i>	60
<i>Figuur 37. Vergelijking leeftijdsverdeling Spaanse en Portugese aanmelders vs. niet-aanmelders</i>	61
<i>Figuur 38. Vergelijking verblijfstatus aangemelde en niet-aangemelde Spaanse en Portugese immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012</i>	62
<i>Figuur 39. Vergelijking genderverdeling tussen immigranten van verschillende nationaliteitsgroepen aangemeld in onthaalbureau 2007-2012</i>	63
<i>Figuur 40. Vergelijking aanmeldingsleeftijd per nationaliteitsgroep onder de aangemelde populatie 2007-2012</i>	64
<i>Figuur 41. Vergelijking opleidingsniveau immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012 over nationaliteitsgroepen</i>	65
<i>Figuur 42. Uniploot correspondentieanalyse hoofdperspectief en nationaliteit aanmelders 2007-2012</i>	67
<i>Figuur 43. Vergelijking genderverdeling aangemelde Spaanse en Portugese immigranten van Zuid-Europese origine vs. andere origine, 2007-2012</i>	68
<i>Figuur 44. Vergelijking aanmeldingsleeftijd tussen Spaanse en Portugese aanmelders van Spaanse of Portugese origine versus andere origine 2007-2012</i>	69
<i>Figuur 45. Vergelijking opleidingsniveau Spaanse en Portugese aanmelders van Spaanse en Portugese origine met andere origine 2007-2012</i>	71
<i>Figuur 46. Vergelijking verdeling verblijfstatus Spaanse en Portugese aanmelders van Spaanse en Portugese origine met andere origine 2007-2012</i>	72
<i>Figuur 47. Verdeling hoofdperspectief inburgeringstraject Spaanse en Portugese immigranten van Spaanse of Portugese origine versus andere origine 2007-2012</i>	72
<i>Figuur 48. Aantal Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep inburgering, aangemeld in een onthaalbureau en geregistreerd voor NT2, 2007-2012</i>	75
<i>Figuur 49. Vergelijking NT2 participatie aangemelde migranten 2007-2012 over nationaliteitsgroepen</i>	77
<i>Figuur 50. Vergelijking NT2 participatie aangemelde immigranten uit verschillende EU15-landen 2007-2012</i>	77
<i>Figuur 51. Aantal Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep inburgering, aangemeld in een onthaalbureau en geregistreerd voor LO, 2007-2012</i>	79
<i>Figuur 52. Vergelijking LO participatie aangemelde migranten 2007-2012 over nationaliteitsgroepen</i>	81
<i>Figuur 53. Vergelijking LO participatie aangemelde immigranten uit verschillende EU15-landen, 2007-2012</i>	81
<i>Figuur 54. Aantal Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep inburgering, aangemeld in een onthaalbureau en geregistreerd voor MO, 2007-2012</i>	83

<i>Figuur 55. Vergelijking MO participatie aangemelde migranten 2007-2012 over nationaliteitsgroepen</i>	85
<i>Figuur 56. Vergelijking MO participatie aangemelde immigranten uit verschillende EU15-landen, 2007-2012</i>	85

Tabellen

<i>Tabel 1. Totaal aantal personen, EU-burgers en Spanjaarden of Portugezen in doelgroep inburgering 2007-2012</i>	17
<i>Tabel 2. Verdeling arrondissement van aankomst Spaanse en Portugese immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012</i>	22
<i>Tabel 3. Verdeling arrondissement van aankomst voltallige doelgroep inburgering 2007-2012</i>	23
<i>Tabel 4. Totaal aantal personen, EU-burgers en Spanjaarden of Portugezen aangemeld in onthaalbureau 2007-2012</i>	25
<i>Tabel 5. Kruistabel hoofdperspectief en NT2-participatiegraad aangemelde Spanjaarden en Portugezen in 2007-2012</i>	76
<i>Tabel 6. Kruistabel hoofdperspectief en LO-participatiegraad aangemelde Spanjaarden en Portugezen in 2007-2012</i>	80
<i>Tabel 7. Kruistabel hoofdperspectief en MO-participatiegraad aangemelde Spanjaarden en Portugezen in 2007-2012</i>	84
<i>Tabel 8. Kerncijfers onderzoekresultaten</i>	89

LIJST AFKORTINGEN

EU15	Formatie van de Europese Unie met 15 eerst toegetreden lidstaten
EU27	Formatie van de Europese Unie uitgezonderd laatst toegetreden lidstaat Kroatië
HIVA	Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving (KU Leuven)
KBI	Kruispuntbank Inburgering
KSZ	Kruispuntbank Sociale Zekerheid
LO	Loopbaanoriëntatie
MO	Maatschappelijke Oriëntatie
MOE	Midden- en Oost-Europees
NT2	Taalcursus Nederlands als tweede taal
OB	Onthaalbureau

INLEIDING

Dit onderzoeksrapport beschrijft de omvang en regionale spreiding van Spanjaarden en Portugezen die behoren tot de doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid, alsook de omvang en regionale spreiding van Spanjaarden en Portugezen aangemeld in de verschillende onthaalbureaus voor inburgering in Vlaanderen en Brussel. Daarnaast biedt de studie een globale schets van het profiel van deze Zuid-Europese EU-migranten en de mate waarin dit afwijkt van het gemiddelde profiel van de doelgroep inburgering of de populatie inburgeraars. Tenslotte werd in dit onderzoek de aanmeldingsgraad en inburgeringstrajecten van deze Zuid-Europese EU-burgers in kaart gebracht en vergeleken met andere EU-immigranten in de doelgroep inburgering.

Aanleidend onderzoek

Dit rapport bouwt verder op voorgaand onderzoek naar 'Migratie- en integratietrajecten van Zuid-Europese migranten in Vlaanderen' door L. Vanduynslager en M. González Garibay¹, waarin **inburgeringstrajecten** van **immigranten met Spaanse en Portugese nationaliteit** worden vergeleken met andere EU-migranten en Derdelanders. Het aandeel Spanjaarden en Portugezen dat zich heeft aangemeld in een onthaalbureau, is volgens de onderzoekers aanzienlijk hoger dan het aandeel van andere EU-burgers. Inburgeraars met Spaanse of Portugese nationaliteit bleken vaker een inburgeringscontract te tekenen dan andere EU-burgers, maar minder vaak dan niet EU-burgers. Hun participatie aan NT2 en LO was gelijkaardig aan die van niet-EU-burgers en lag op een hoger niveau dan bij andere EU-burgers. Hun participatie aan MO was daarentegen meer gelijk aan andere EU-burgers (lager dan niet-EU burgers) en ook wat betreft het halen van een inburgeringscontract waren Spaanse en Portugese migranten niet echt verschillend van andere EU-burgers. Een interessante opdeling die de onderzoekers doorvoerden naar het geboorteland van deze Zuid-Europeanen, leerde dat **Spaanse en Portugese immigranten** die zich aanmeldten **niet noodzakelijk van Spaanse of Portugese herkomst** waren. Binnen de groep aanmelders met Spaanse of Portugese nationaliteit bleken slechts 45% van de aanmelders ook Spanje of Portugal als geboorteland op te geven, terwijl 33% een Marokkaanse origine had en 22% een andere origine (voornamelijk India, Ecuador, Colombia, Angola en Brazilië). Tenslotte is de

¹ Vanduynslager, L., González-Garibay, M., De Cuyper, P., Wets, J. & Durieux, H. (2014, in druk). Migratie- en integratietrajecten van Zuid-Europese migranten in Vlaanderen. Een kritische reflectie over intra-EU-mobiliteit en inburgering van EU-burgers versus niet-EU-burgers in beleidsperspectief, in: Timmerman, C. et al. (eds.). *Intra-Europese migratie en mobiliteit: Andere tijden, nieuwe wegen?*, Universiteit Antwerpen. (Voorlopige resultaten gepresenteerd op CeMIS Congres 2013).

bevinding van de onderzoekers dat **arbeidsmigratie** het **belangrijkste migratiekanaal** is voor Spaanse en Portugese inburgeraars, een belangrijke insteek van dit rapport.² Vanuit deze inzichten groeiden echter een aantal nieuwe vragen (die ook aanleiding gaven tot parlementaire vragen³) waarop dit voorgaand onderzoek het antwoord schuldig bleef. Om in te schatten hoe omvangrijk deze groep Zuid-Europeanen en hun stijging dan wel is, kan het bijvoorbeeld relevant zijn om de absolute cijfers van het aantal Spaanse of Portugese immigranten en inburgeraars (en de evolutie daarvan doorheen de tijd), te situeren in een relatieve verhouding t.o.v. de totale doelgroep inburgering, t.o.v. alle inburgeraars die zich aanmelden in een onthaalbureau of t.o.v. de EU-burgers hieronder. Daarnaast is het voor de praktijk van inburgering misschien niet onbelangrijk te kennen welke regio's (en concreet welke onthaalbureaus) voornamelijk geconfronteerd worden met deze groep. Verder geven de aangetoonde hogere aanmeldingsgraad en hogere participatie aan inburgeringstrajecten van Spaanse en Portugese immigranten in vergelijking met immigranten uit andere EU-lidstaten, aanleiding tot de vraag of deze Spaanse en Portugese migranten (of althans diegenen die zich aanmelden) dan een ander profiel vertonen - dat zich zou vertalen in hogere integratienoden - dan hun tegenhangers uit andere EU-lidstaten. Immers, gezien EU-migranten vrijwillig een inburgeringstraject aangaan, kan men volgens de onderzoekers deze participatie interpreteren als een gedeeltelijke indicatie voor de **integratienoden** van deze Zuid-Europese groep. Een hierop volgende onderzoekstap is dan het zoeken naar verklaringen voor deze hogere integratienoden, bijvoorbeeld door te bestuderen of bepaalde van hun profielkenmerken afwijken van andere EU-groepen en of men deze in verband kan brengen met hun hogere aanmelding in onthaalbureaus en participatie aan bepaalde integratiecomponenten. Deze en verscheidene andere vragen vormen de insteek van dit onderzoek.

Onderzoeksvragen in dit onderzoek

De volgende **centrale onderzoeksvragen** en **-subvragen** zijn het onderwerp van studie in dit rapport:

- a) Is de groep Spaanse en Portugese migranten een **omvangrijke groep** binnen de doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid of binnen de populatie inburgeraars en zijn er relevante **regionale concentraties** waar te nemen?
 - *Wat is hun aandeel in de doelgroep inburgering en in de totale populatie die zich aanmeldde in onthaalbureaus? Hoe evolueert dit aandeel?*

² Vanduynslager, L., González-Garibay, M., De Cuyper, P., Wets, J.& Durieux, H.(2014,in druk) o.c.

³ Vlaams Parlement (28 januari 2014) Handelingen Commissievergadering, pp. 13-18.

- *Hoe verdeelt deze migrantengroep zich over EU-lidstaten?*
 - *Hoe verdeelt deze groep zich over gemeentes en over de verschillende onthaalbureaus?*
- b) Is de **aanmeldingsgraad** en het niveau van **participatie** aan componenten van het **inburgeringstraject** van Spaanse en Portugese migranten inderdaad wezenlijk **verschillend van andere EU-burgers**, ook wanneer we deze laatste groep uitdiepen?
- *Hoe verhoudt de aanmeldings- en NT2/LO/MO-participatiegraad van Spanjaarden en Portugezen zich t.o.v. migranten uit andere oude lidstaten?*
 - *Zijn de inburgeringstrajecten van de Zuid-Europese groep te vergelijken met die van Midden-en Oost-Europese EU-migranten?*
- c) Wat is het **profiel** van **Spaanse en Portugese immigranten in de doelgroep** inburgering en **Spaanse en Portugese aanmelders**? Kan men een **afwijkend** profiel waarnemen in verhouding tot andere EU-burgers of verschillen tussen subgroepen van deze Zuid-Europeanen?
- *Wat is de gemiddelde leeftijd van Spaanse en Portugese immigranten in de doelgroep inburgering? Zijn dit vooral mannen of vrouwen? Komen zij naar België om hier te werken of hebben ze een andere voornaamste verblijfstatus?*
 - *Hebben de aanmelders onder de Spanjaarden en Portugezen een specifiek profiel en verschilt dat van niet-aanmelders?*
 - *Hoe verschillend of gelijkend is dit profiel van Spanjaarden en Portugezen met dat van migranten uit andere EU-lidstaten, en specifiek uit Midden-en Oost-Europese lidstaten?*
 - *Hebben Spanjaarden en Portugezen van andere origine een gelijkaardig of ander profiel dan diegene die een Zuid-Europese herkomst hebben?*

Deze onderzoeksvragen zijn gekaderd in de **context** van de huidige economische crisis en de daaropvolgende stijgende werkloosheid in Zuid-Europa. Bijgevolg bestaat de verwachting dat Spanjaarden en Portugezen die zich aanmelden in een onthaalbureau voornamelijk werkzoekenden zijn die een inburgeringstraject volgen om hun kans op werkgelegenheid in Vlaanderen te vergroten. Dit vertaalt zich in de concrete **verwachtingen** dat de absolute en relatieve omvang van de groep Spanjaarden en Portugezen de laatste jaren gestegen is; dat diegenen die zich aanmelden jonger zijn, vaker de verblijfstatus 'werk' hebben en zich meer vestigen in stedelijke gebieden (waar doorgaans meer werkgelegenheid is); dat ze in hogere mate kiezen voor taalcursussen en loopbaanoriëntatie en in onthaalbureaus voornamelijk een 'professioneel perspectief' opgeven.

De uitgewerkte methodologie en ondernomen analyses, kunnen tevens gerepliceerd worden voor **Midden-en Oost-Europese migranten (MOE-migranten)** die als

prioritaire doelgroep in de belangstelling staan bij beleidsmakers en stakeholders. Dergelijk gelijkaardig rapport kan tegemoet komen aan de parlementaire vraag naar “*de mate waarin het bestaande inburgeringstraject tegemoet komt aan de noden van MOE-migranten en hoe dit eventueel op hun specifieke noden kan worden afgestemd*”.⁴ Omwille van deze belangstelling wordt in dit rapport reeds een voorzet gegeven door bepaalde profielkenmerken en aanmeldings- of inburgeringspatronen specifiek te vergelijken met MOE-migranten.

Structuur van dit rapport

Na deze inleiding vangt dit rapport aan met een korte toelichting van de **onderzoeksmethodologie** in Deel I, waarna de **resultaten van het onderzoek** volgen in Deel II. De structuur van dat deel bestaat uit zes hoofdstukken.

In het eerste hoofdstuk krijgt de lezer een beeld van de **omvang en regionale spreiding** van de groep **Spaanse en Portugese immigranten behorende tot de doelgroep inburgering**, aan de hand van hun absoluut aantal, hun relatief aandeel in de doelgroep en evolutie hiervan doorheen de tijd, hun concentratiegraad in EU-landen en hun regionale spreiding over arrondissementen.

Het tweede hoofdstuk beschrijft op gelijkaardige wijze de **omvang en regionale spreiding** van de groep **Spaanse en Portugese aanmelders in onthaalbureaus voor inburgering**. Hierbij wordt omvang opnieuw bestudeerd in absolute en relatieve termen (alsook de evolutie hiervan doorheen de tijd) en wordt de regionale spreiding over zowel arrondissementen als onthaalbureaus gepresenteerd.

Vervolgens wordt de verhouding Spaanse en Portugese aanmelders ten opzichte van alle Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid, oftewel de ‘**aanmeldingsgraad**’, bestudeerd in het derde deel. Dit derde hoofdstuk vertrekt van de aanmeldingsgraad van Spanjaarden en Portugezen en vergelijkt deze met de aanmeldingsgraad van andere EU-burgers. Hierna wordt tevens de aanmeldingsgraad voor mannen en vrouwen, en per leeftijdscategorie gepresenteerd.

In het vierde hoofdstuk wordt het **profiel – gender, leeftijd en verblijfstatus** - van **Spaanse en Portugese immigranten behorende tot de doelgroep inburgering** uitgebreid bestudeerd en vervolgens vergeleken met het profiel van andere EU-immigranten in de doelgroep. De gepresenteerde cijfers in dit hoofdstuk hebben steeds

⁴ Vlaams Parlement (28 januari 2014) Handelingen Commissievergadering, pp. 13-18.

betrekking op de doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid, dus op zowel aangemelde als niet-aangemelde immigranten.

Het vijfde hoofdstuk biedt een analyse van het **profiel – gender, leeftijd, opleidingsniveau, verblijfstatus en perspectief** - van **Spaanse en Portugese aanmelders in onthaalbureaus** en de mate waarin dit verschilt met het profiel van niet-aanmelders of aanmelders uit andere EU-lidstaten. Aanvullend wordt de groep Spaanse en Portugese aanmelders opgedeeld naar herkomst en wordt bestudeerd of Spanjaarden en Portugezen van niet-Zuid-Europese origine een verschillend profiel hebben van diegenen die in Spanje of Portugal zelf zijn geboren.

Het zesde deel gaat tenslotte in op de **participatie** van **Spaanse en Portugese aanmelders** aan **componenten van het inburgeringstraject (NT2, LO en MO)**. In tweede instantie wordt de participatiegraad van deze vergeleken met de participatiegraad van andere EU-burgers.

DEEL I. METHODOLOGIE

1. Databronnen

In deze analyses werd gebruik gemaakt van datasets gecreëerd door het **HIVA** binnen Werkpakket 3 'Evaluatie van het inburgerings- en integratiebeleid' van het **Steunpunt Inburgering en Integratie**, op basis van data uit de **Kruispuntbank Inburgering (KBI)**. De KBI bevat socio-demografische gegevens van immigranten, getrokken uit het Rijksregister. Daarnaast wordt er via het cliënt-volgsysteem informatie ingevuld door de onthaalbureaus met betrekking tot de inburgeringstrajecten van inburgeraars. De datasets voorhanden voor dit onderzoek zijn het resultaat van uitgebreide databewerking en datacleaning in het kader van lopend HIVA-onderzoek, onder andere ter evaluatie van NT2.⁵ Verschillende variabelen in deze datasets ontbreken echter voor een deel van de onderzoekspopulatie of zijn ongeschikt voor analyse. Voor de niet-aangemelde personen is de hoeveelheid beschikbare informatie beperkt tot enkele variabelen (waaronder leeftijd, nationaliteit, geslacht en verblijfsstatus). Een aantal kenmerken (vb. opleidingsniveau of geboorteland) zal dus niet voor de niet-aangemelde populatie kunnen worden beschreven.⁶ Voor de personen die zich aanmelden in een onthaalbureau daarentegen zijn bijkomende gegevens, geregistreerd in onthaalbureaus, beschikbaar.

2. Data

De geanalyseerde **datasets** bevatten gegevens van personen die in de periode van **2007 tot 2012** behoorden tot de **brede doelgroep van het Vlaamse Inburgeringbeleid**.

*"Tot de **doelgroep** van het Vlaamse inburgeringbeleid behoren:*

(1) meerderjarige vreemdelingen (personen met een huidige niet-Belgische nationaliteit) ingeschreven in het Rijksregister in een gemeente in het Vlaamse Gewest of het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, met uitzondering van de vreemdeling die hier voor een tijdelijk doel verblijft en de asielzoeker gedurende de eerste 4 maanden van zijn asielprocedure en

(2) Belgen geboren in het buitenland met minstens één ouder geboren in het buitenland en ingeschreven in het Rijksregister in een gemeente in het Vlaamse Gewest of het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest."

(Bron: Vlaamse Migratie en Integratiemonitor 2013, SI&I, p.93)

⁵ De Cuyper, P. & González Garibay, M. (2014) De NT2-trajecten van inburgeraars in kaart gebracht. Leuven: HIVA

⁶ We voegen hier echter aan toe dat sommige van deze ontbrekende informatie wel beschikbaar is in de Kruispuntbank Sociale Zekerheid. Toegang tot deze data en analyse hiervan zou dus in de toekomst een aanvulling kunnen bieden op analyses zoals in dit rapport.

Deze doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid omvat zowel personen die verplicht zijn om een inburgeringstraject te volgen, als personen die rechthebbend zijn. We wensen daarenboven te benadrukken dat men de aantallen niet kan interpreteren als 'alle migranten die tussen 2007 en 2012 zijn ingestroomd in Vlaanderen en Brussels Hoofdstedelijk Gewest', aangezien ook oudkomers (die reeds langere tijd in het land verblijven) recht hebben op inburgering en geregistreerd zijn in de KBI-dataset.

In mei 2013 werd de aangevraagde data uit de KBI getrokken voor onderzoek ter evaluatie van het Vlaamse inburgeringbeleid, in het kader van het Steunpunt Inburgering en Integratie. De data verkregen uit de KBI (315.864 personen in de doelgroep inburgering vanaf 01.01.2007), werd afgebakend tot die personen waarvan gekend is dat ze in de periode 2007-2012 onder de doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid vielen. Concreet zijn dit **298.297 personen**, namelijk a) alle inburgeraars die zich tussen 01.01.2007 en 31.12.2012 voor de eerste keer in een onthaalbureau aanmeldden (**123.186 personen**) en b) alle niet-aangemelde personen in de doelgroep geregistreerd in de KBI op basis van data-extractie uit het Rijksregister binnen de onderzochte periode, dus met RR-extractiedatum tussen 01.01.2007 en 31.12.2012 (**175.111 personen**).⁷ Gezien **minderjarigen** niet tot de doelgroep van het inburgeringsbeleid behoren, werden alle personen die op het moment van data-extractie minderjarig waren, uit de dataset verwijderd (hun aandeel bedroeg 22%). Dit bracht het aantal in de onderzochte dataset terug op **232.391 meerderjarige personen binnen de doelgroep inburgering van 2007-2012**.⁸ De analyses in dit onderzoek hebben dusdanig betrekking op enkel deze meerderjarige personen, wat niet meer telkens expliciet wordt herhaald.

⁷ Deze afbakening houdt in dat alle personen met RR-extractiedatum 2013 (12.992 personen, 7% van de niet-aangemelden) werden verwijderd. De afbakening werd restrictief uitgevoerd, met alle aangemelde personen waarvan het aanmeldingsjaar onbekend was (2,8% van de aangemelde personen) en alle niet-aangemelden waarvan de RR-extractiedatum onbekend was (0,5 % van de niet-aangemelde personen), tevens uitgesloten.

⁸ Omdat dit onderzoek focust op vergelijkingen tussen groepen met verschillende nationaliteit of herkomst, was het belangrijk om personen waarvan geen nationaliteit geregistreerd is, specifiek te coderen als 'missende waarden' zodat ze niet werden opgenomen bij de vele analyses naar nationaliteit. Ook personen die als staatloos geregistreerd staan, werden niet mee opgenomen in verschillende analyses omdat deze noch tot EU-burgers, noch tot Derdelanders behoren. Deze personen zijn echter niet verwijderd uit de dataset omdat ze op andere variabelen eventueel wel relevante data bieden. Hun aantal bedraagt 3.391 personen oftewel 1,5% van onze dataset meerderjarige personen binnen de doelgroep inburgering 2007-2012.

3. Analysemethoden

3.1 Indeling in groepen

De opzet van dit onderzoek zoals beschreven in de inleiding, vereist een opdeling van de totale dataset in een aantal groepen die worden vergeleken met betrekking tot zowel profielkenmerken als inburgeringstrajectkenmerken.

3.1.1 Indeling naar nationaliteit

Personen in de dataset werden ingedeeld als '**Spanjaard of Portugees**' als ze de Spaanse of de Portugese nationaliteit bezitten (als 1e of als 2e nationaliteit). Deze groep werd afgezet tegen de groep '**Andere EU-burgers**', die bestaat uit personen met een nationaliteit (1e of 2e nationaliteit) uit één van de overige vijftientig EU27-lidstaten. We hanteren de afbakening van de EU27 omdat dit de formatie van de Unie was tijdens de onderzochte periode. Kroatië, de achtentwintigste EU-lidstaat was op het moment van data-extractie nog geen lid van de EU. Migranten uit Noorwegen, Liechtenstein, IJsland en Zwitserland behoren tot de Schengen-zone en de EVA en hebben een recht op inburgering gelijkaardig aan EU-burgers. Aangezien dit echter geen EU-lidstaten zijn, werden personen met deze nationaliteit niet meegerekend in de EU27-groep.

Deze 'Andere EU27'-groep werd vervolgens verder opgedeeld in '**Andere oude lidstaten van EU15**' en '**nieuwe EU-lidstaten**'. Onder 'Andere oude lidstaten' vallen burgers van België, Nederland, Luxemburg, Duitsland, Frankrijk, Italië, Denemarken, Verenigd Koninkrijk, Ierland, Griekenland, Oostenrijk, Zweden en Finland. In een aantal analyses werd België en Nederland omwille van bepaalde overwegingen afgescheiden van deze groep, wat dan duidelijk wordt weergegeven als '**Andere EU15 (excl. Be en NI)**'. Omdat 'nieuwe EU-lidstaten' op twee landen na (Malta en Cyprus) samenvalt met Midden- of Oost-Europese (MOE) EU-lidstaten, werd ervoor gekozen om eerder te kijken naar deze groep '**MOE EU-burgers**' (dus zonder Malta en Cyprus) dan naar 'nieuwe lidstaten' (met Malta en Cyprus). Aangezien de focus in deze onderzoeksopdracht ligt op migranten uit de EU, is MOE hier beperkt tot die Midden- en Oost-Europese migranten met een EU-burgerschap, m.a.w. een nationaliteit behorende tot de volgende groep nieuwe lidstaten: Estland, Letland, Litouwen, Hongarije, Polen, Slovenië, Slowakije, Tsjechië, Roemenië en Bulgarije.

Zowel de groep Spanjaarden en Portugezen als de groep andere EU-burgers en subgroepen hiervan werden **ruim afgebakend** want **ook** wie als **2^e nationaliteit** een EU-burgerschap heeft, is in de respectievelijke groep geplaatst. Deze coderingkeuze is

gemotiveerd door twee redenen. Ten eerste is dit een inhoudelijke keuze omdat het EU-burgerschap het recht of de plicht van de persoon in kwestie bepaalt. De tweede reden is van methodologische aard, namelijk vertekening vermijden door consistent te zijn in de codering. Omdat de groep van Spanjaarden en Portugezen – consistent met voorgaand onderzoek – wordt gedefinieerd als burgers met de Spaanse of Portugese nationaliteit als 1^e of 2^e nationaliteit, dient men dit ook op de volledige EU groep toe te passen om een onderschatting bij de andere EU landen te vermijden.

3.1.2 Indeling naar herkomst

De interessante opdeling in de analyses van Vanduynslager & Gonzalez Garibay naar **Spanjaarden en Portugezen met Spaanse of Portugese herkomst versus andere origine** kan helaas niet doorheen alle analyses van dit rapport worden meegenomen aangezien de herkomstvariabele ('geboorteland') enkel beschikbaar is voor de aangemelde personen. Deze variabele is namelijk het resultaat van registratie in onthaalbureaus. Deze opdeling werd echter wel opgenomen waar beschikbaar, namelijk als uitdieping het profiel van aangemelde Spanjaarden en Portugezen (zie paragraaf 5.4) en bij de beschrijving van inburgeringstrajecten (hoofdstuk 6).

3.2 Analysetechnieken

Er werden verschillende analysetechnieken toegepast om tot de resultaten beschreven in dit rapport te komen. Ten eerste bieden **frequentieverdelingen** een overzicht van het absolute aantallen en relatieve aandelen van een bepaalde waarde in de (sub)dataset. Ten tweede laten **kruistabellen** toe om de frequentieverdeling van een kenmerk binnen de categorieën van een andere variabele (vb. het aandeel mannen binnen de aangemelde groep vs. het aandeel mannen binnen de niet-aangemelde groep) te bestuderen. Ten derde werden **correspondentieanalyses** ondernomen als exploratieve techniek om de samenhang tussen bepaalde groepen of categorieën te detecteren en om de associatie tussen categorische variabelen te verkennen.

DEEL II. RESULTATEN ANALYSE

1. Omvang en spreiding van de groep Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep inburgering 2007-2012

In dit eerste hoofdstuk krijgt de lezer een beeld van de omvang en regionale spreiding van de groep Spaanse en Portugese immigranten die behoren tot de doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid. Het hoofdstuk vangt aan met concrete cijfers over het absoluut aantal Spanjaarden en Portugezen behorende tot de doelgroep inburgering en hun relatief aandeel in de doelgroep, evenals evolutie hiervan doorheen de tijd. Vervolgens wordt ook de concentratiegraad van Spanjaarden en Portugezen in EU-landen gepresenteerd en hun regionale spreiding over arrondissementen in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beschreven. Het dient te worden benadrukt dat gegevens doorheen dit hoofdstuk steeds betrekking hebben op de doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid, met name zowel inburgeraars die zich hebben aangemeld in een onthaalbureau als niet-aangemelde personen die vallen onder de afgebakende doelgroep inburgering waarvan de Kruispuntbank Inburgering gegevens bevat die werden getrokken uit het Rijksregister binnen de onderzochte periode (2007-2012). Hiernaar wordt in het verdere verloop van dit rapport verwezen als 'de doelgroep' of 'doelgroep inburgering'. Een definitie van de doelgroep en details over afbakening van eenheden is terug te vinden in paragraaf 2 van Deel I.

1.1 Absoluut aantal Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep inburgering

Onderstaande tabel 1 biedt in absolute cijfers het totaal aantal meerderjarige personen behorende tot de doelgroep inburgering 2007-2012 waarvan de KBI gegevens verstrekke. Daarnaast schetst de tabel hoeveel onder hen over het EU-burgerschap beschikken en hoeveel een Spaanse of Portugese nationaliteit hebben.

	Totaal	EU-immigranten	Spaanse immigranten	Portugese immigranten
Doelgroep inburgering 2007-2012	232.391	113.530	4.617	4.129

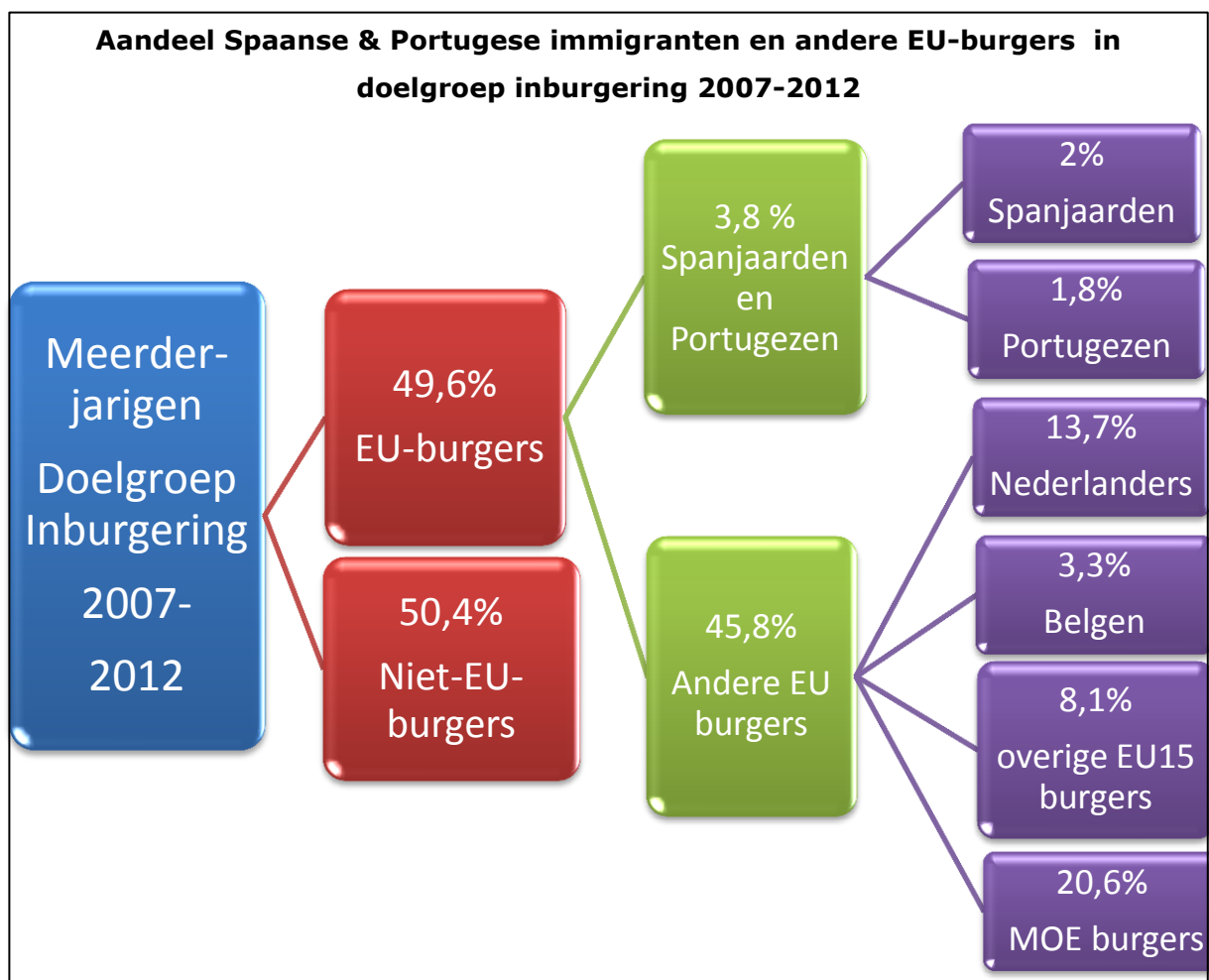
Tabel 1. Totaal aantal personen, EU-burgers en Spanjaarden of Portugezen in doelgroep inburgering 2007-2012. (N=232.391)(Bron: KBI – Bewerking HIVA)

De tabel leert dat er in de dataset voor de periode 2007-2007, 8.746 personen met Spaanse of Portugese nationaliteit (als eerste of tweede nationaliteit) geteld werden.

Wat betreft de evolutie van het aantal instromende Spanjaarden en Portugezen (geregistreerd in de doelgroep-dataset) doorheen de tijd, blijkt dat het aantal Spaanse en Portugese nieuwkomers die tot de doelgroep behoren bijna verdrievoudigd is over de vijf onderzochte jaren. Er werden immers 641 Spanjaarden en Portugezen geteld die in 2007 zijn aangekomen en 1.787 die zijn aangekomen in 2007.

1.2 Relatief aandeel Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep inburgering

Het relatieve aandeel EU-migranten of specifiek Spanjaarden, Portugezen en andere nationaliteiten op het totaal aantal meerderjarigen in de doelgroep inburgering 2007-2012 waarvan de nationaliteit gekend is (229.000 personen), wordt weergegeven in figuur 1 hieronder.

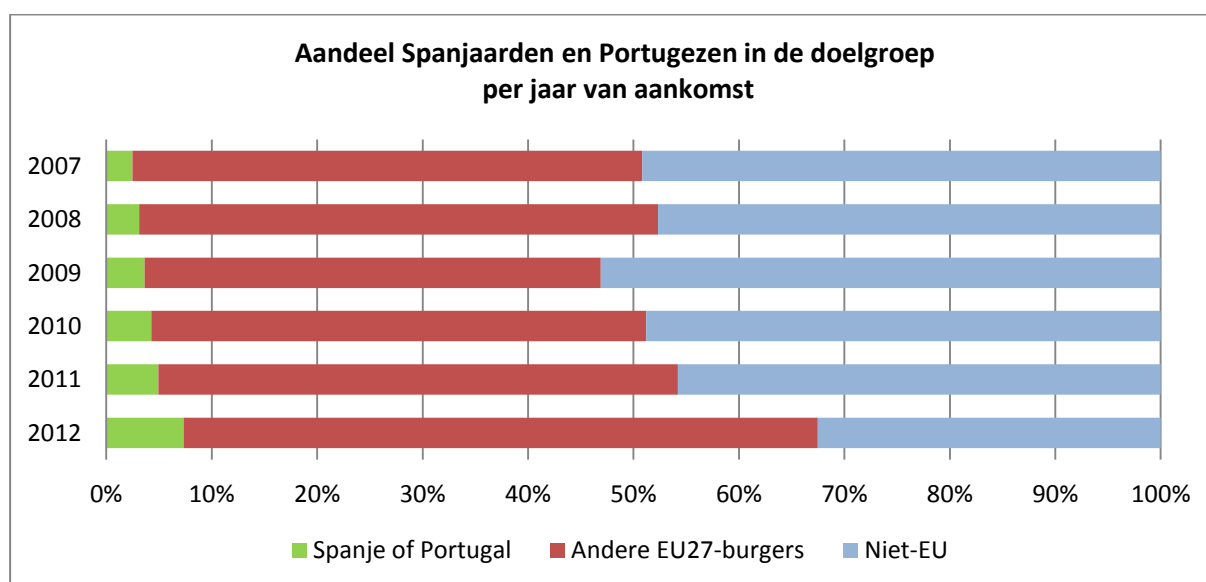

Figuur 1. Aandeel Spanjaarden, Portugezen, EU-burgers en niet-EU-burgers in de doelgroep inburgering 2007-2012. (N=229.000) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Uit deze verdeling blijkt dat bijna de helft van de doelgroep inburgering EU-burger is. Migranten met Spaanse of Portugese nationaliteit maken iets minder dan 4% uit van de

doelgroep of zo'n 7,7% van de EU-burgers.⁹ Van de EU-burgers zijn migranten met een Midden-of Oost-Europese nationaliteit de grootste groep. Zij zijn goed voor 20,6% van de totale doelgroep inburgering. Nederlanders – die veruit de grootste individuele groep instromers in Vlaanderen zijn – maken niet minder dan 13,7% van de totale doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid uit, wat overeenkomt met bijna een derde van alle EU-burgers binnen de doelgroep. Merk op dat ook bepaalde Belgen, namelijk Belgen geboren in het buitenland met minstens één ouder geboren in het buitenland en ingeschreven in het Rijksregister, tot de doelgroep inburgering behoren.

Hieronder biedt figuur 2 een beeld van de evolutie van het aandeel Spanjaarden en Portugezen, evenals andere EU-burgers, in de doelgroep inburgering op basis van het jaar van aankomst. Het dient verduidelijkt te worden dat deze grafiek hier enkel betrekking heeft op nieuwkomers, aangezien het enkel migranten in de doelgroep betreft die respectievelijk in 2007, 2008, 2009, 2010 en 2012 zijn aangekomen.

Figuur 2. Evolutie tussen 2007 en 2012 van aandeel Spanjaarden, Portugezen en andere EU-burgers onder nieuwkomers in doelgroep. (N= 185.071) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

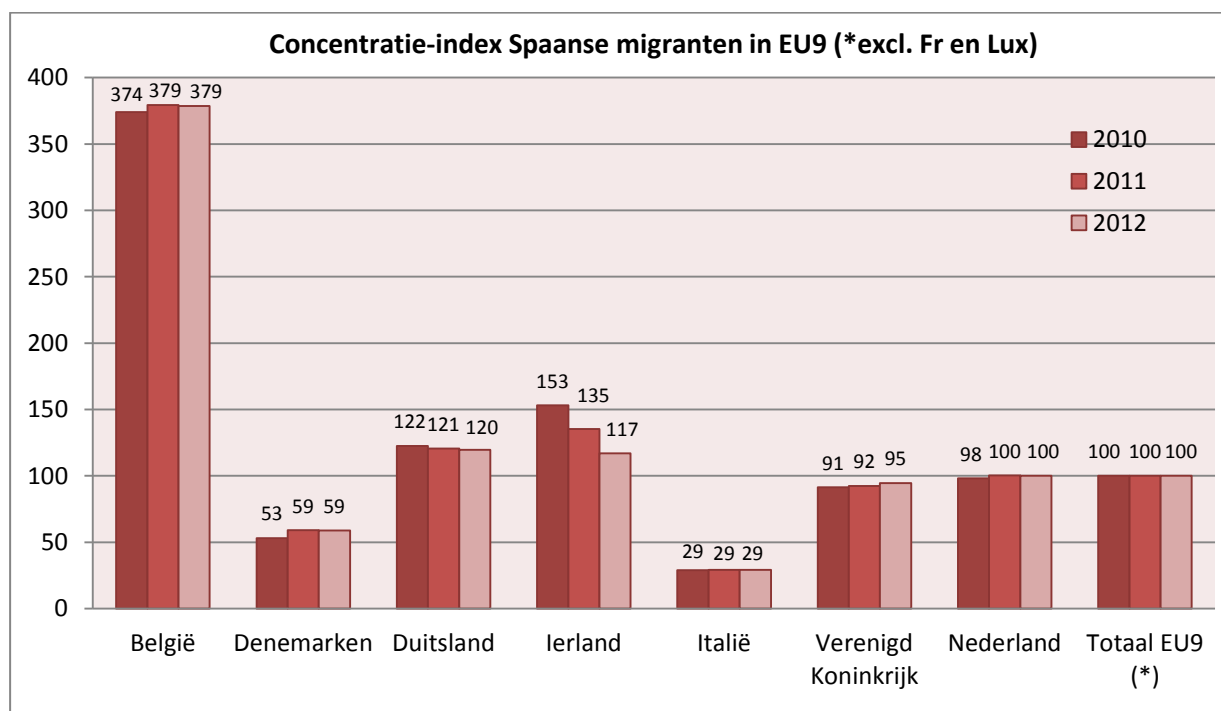
Op basis van bovenstaande grafiek kan men concluderen dat niet alleen Spanjaarden en Portugezen, maar de volledige EU-groep een groot (gemiddeld pakweg de helft) en toenemend aandeel heeft in de doelgroep inburgering. Het aandeel Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep stijgt tussen 2007 en 2012 van 2,5% tot 7,3% en dat van de overige EU27 neemt toe met 12 procentpunten (van 48,4% tot 60,2%). Hoewel zij niet behoren tot de verplichte doelgroep, zijn EU-burgers in de praktijk dus hoe langer hoe

⁹ De sub-percentages van 'Andere EU burgers' tellen samen slechts op tot 45,7% omdat immigranten uit Cyprus en Malta, goed voor 0,1% van de doelgroep niet werden weergegeven in de grafiek om overzichtelijkheid te bewaren.

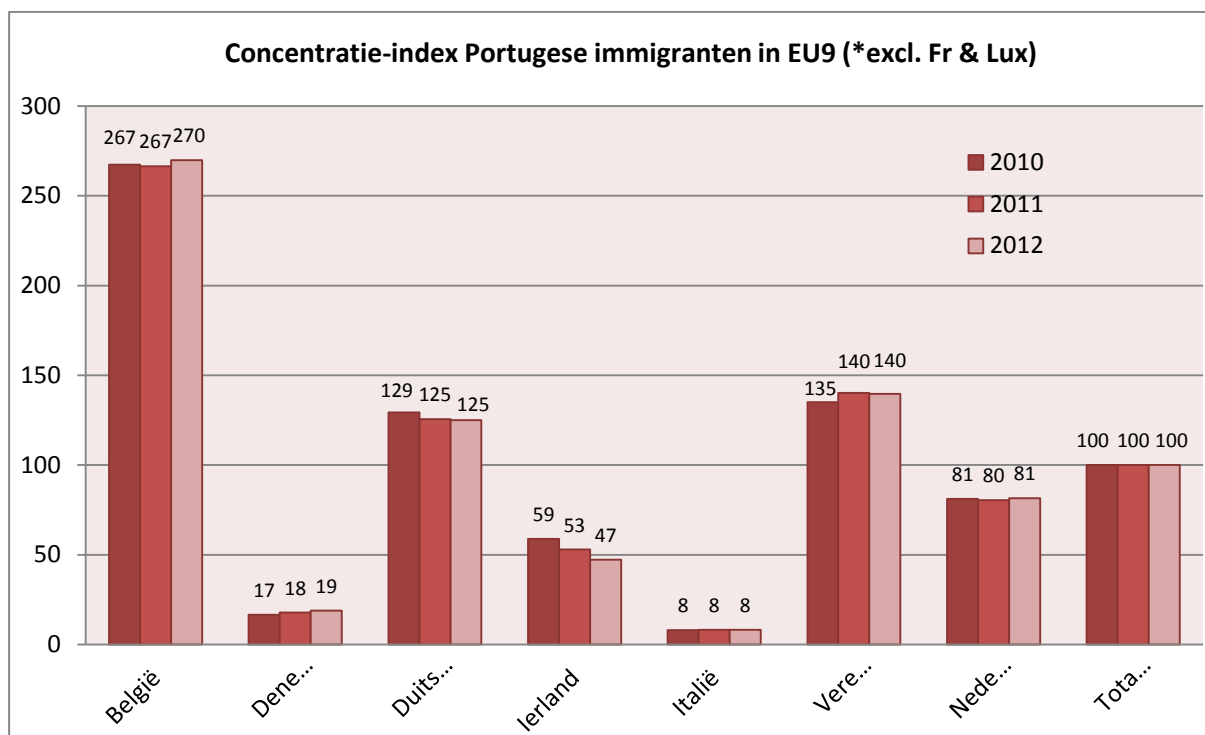
meer een publiek van inburgering geworden (goed voor een vijfde tot een kwart van alle aanmeldingen).

1.3 Concentratie van Spanjaarden en Portugezen in België

Een maat voor de concentratie van Spanjaarden en Portugezen in verhouding tot de bevolking in een land, wordt voor België en een aantal naburige EU-lidstaten weergegeven in de volgende figuren 3 en 4. De berekening houdt in dat hun aandeel op de bevolking per land, wordt gewogen op hun gemiddeld aandeel op het totale bevolkingsaantal van de zeven EU9-lidstaten waarvoor data beschikbaar is. De gemiddelde concentratie Spanjaarden en Portugezen in de EU9 (*uitgezonderd Frankrijk en Luxemburg wegens ontbrekende data) is dus de vergelijkingsbasis waarmee de concentratie per ontvangend land wordt vergeleken (100).

Figuur 3. Concentratie-index Spaanse migranten in EU9(*) 2010-2012.
(N= 841.384) (Bron: Eurostat – Bewerking HIVA)

Figuur 4. Concentratie-index Portugese migranten in EU9() 2010-2012.
(N= 852.003)(Bron: Eurostat – Bewerking HIVA)*

Uit deze concentratie-indices kan men afleiden dat België een duidelijke voorkeurbestemming is voor emigrerende Spanjaarden en Portugezen, al moet benadrukt worden dat er geen data beschikbaar was over het aantal Spanjaarden en Portugezen in Frankrijk, dat naar verwachting een groot deel indien niet het grootste deel Spaanse en Portugese immigranten opvangt. Ook de afwezigheid van data voor Luxemburg heeft naar verwachting een vertekend effect op de concentratie-indexen, aangezien Portugezen één van de grootste groepen immigranten zijn in dat land. Luxemburg zou dus een hoge concentratie van Portugezen laten optekenen die de hier weergegeven indexen redelijk zou relativeren. Desalniettemin tonen de grafieken dat de concentratie Spanjaarden gewogen op het bevolkingsaantal in België bijna vier keer hoger is dan de gemiddelde concentratie van Spanjaarden op het bevolkingsaantal van de EU9*-lidstaten (*uitgezonderd Frankrijk en Luxemburg). De concentratie Portugese immigranten in België is iets meer dan 2,5 keer hoger dan het EU9*-gemiddelde.

1.4 Regionale spreiding van de doelgroep over arrondissementen

1.4.1 Spreiding Spaanse en Portugese immigranten over arrondissementen

Onderstaande tabel 2 geeft een overzicht van de absolute aantallen en het relatief aandeel immigranten met Spaanse of Portugese nationaliteit die in de onderzochte

periode tot de doelgroep inburgering behoorden, naar aankomstgemeenten in Vlaanderen en Brussel (gegroepeerd in arrondissementen).

Gemeentelijk Arrondissement van aankomst					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Arrondissement Antwerpen	2597	29,7	32,4	32,4
	Arrondissement Gent	903	10,3	11,3	43,7
	Arrondissement Leuven	882	10,1	11,0	54,7
	Arrondissement Halle-Vilvoorde	740	8,5	9,2	63,9
	Arrondissement Turnhout	625	7,1	7,8	71,7
	Arrondissement Mechelen	386	4,4	4,8	76,5
	Arrondissement Hasselt	324	3,7	4,0	80,6
	Arrondissement Brussel-Hoofdstad	217	2,5	2,7	83,3
	Arrondissement Brugge	195	2,2	2,4	85,7
	Arrondissement Sint-Niklaas	190	2,2	2,4	88,1
	Arrondissement Kortrijk	174	2,0	2,2	90,3
	Arrondissement Aalst	132	1,5	1,6	91,9
	Arrondissement Maaseik	114	1,3	1,4	93,3
	Arrondissement Oostende	105	1,2	1,3	94,6
	Arrondissement Roeselare	87	1,0	1,1	95,7
	Arrondissement Dendermonde	71	,8	,9	96,6
	Arrondissement Tongeren	68	,8	,8	97,5
	Arrondissement Ieper	64	,7	,8	98,3
	Arrondissement Oudenaarde	56	,6	,7	99,0
	Arrondissement Veurne	43	,5	,5	99,5
	Arrondissement Tielt	25	,3	,3	99,8
	Arrondissement Eeklo	9	,1	,1	99,9
	Arrondissement Diksmuide	7	,1	,1	100,0
	Total	8014	91,6	100,0	
Missing	Onbekend of onmogelijke waarden	732	8,4		
Total		8746	100,0		

Tabel 2. Verdeling arrondissement van aankomst Spaanse en Portugese immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012.(N=8.746)(Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Hieruit blijkt dat Spanjaarden en Portugezen die behoren tot de doelgroep Vlaamse inburgering, in de eerste plaats bij hun aankomst naar het Arrondissement Antwerpen trekken (32,4% van alle Spanjaarden en Portugezen waarvan de gemeente van aankomst gekend is) en in de tweede en derde plaats respectievelijk naar de regio's Gent en Leuven (beiden ongeveer 11%). De top tien wordt aangevuld met de arrondissementen Halle-Vilvoorde (9,2%), Turnhout (7,8%), Mechelen (4,8%), Hasselt (4%), Brussel (2,7%), Brugge (2,4%) en Sint-Niklaas (2,4%).

1.4.2 Spreiding volledige doelgroep over arrondissementen

Ter vergelijking biedt de volgende tabel 3 op gelijkaardige wijze de verdeling van alle immigranten in de doelgroep inburgering 2007-2012 over de arrondissementen waar zij zich vestigen bij aankomst in Vlaanderen of het Hoofdstedelijk Gewest.

Gemeentelijk Arrondissement van aankomst		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Arrondissement Antwerpen	58722	25,3	29,7	29,7
	Arrondissement Gent	20448	8,8	10,4	40,1
	Arrondissement Leuven	14414	6,2	7,3	47,4
	Arrondissement Halle-Vilvoorde	14304	6,2	7,2	54,6
	Arrondissement Turnhout	13150	5,7	6,7	61,3
	Arrondissement Brussel-Hoofdstad	10147	4,4	5,1	66,4
	Arrondissement Hasselt	9855	4,2	5,0	71,4
	Arrondissement Maaseik	7912	3,4	4,0	75,4
	Arrondissement Tongeren	7281	3,1	3,7	79,1
	Arrondissement Mechelen	6142	2,6	3,1	82,2
	Arrondissement Brugge	5110	2,2	2,6	84,8
	Arrondissement Sint-Niklaas	5094	2,2	2,6	87,4
	Arrondissement Kortrijk	5051	2,2	2,6	89,9
	Arrondissement Aalst	3651	1,6	1,8	91,8
	Arrondissement Oostende	3069	1,3	1,6	93,3
	Arrondissement Dendermonde	2704	1,2	1,4	94,7
	Arrondissement Roeselare	2417	1,0	1,2	95,9
	Arrondissement Tielt	1930	,8	1,0	96,9
	Arrondissement Ieper	1714	,7	,9	97,8
	Arrondissement Eeklo	1612	,7	,8	98,6
	Arrondissement Oudenaarde	1531	,7	,8	99,4
	Arrondissement Veurne	875	,4	,4	99,8
	Arrondissement Diksmuide	380	,2	,2	100,0
	Total	197513	85,0	100,0	
Missing	Onbekend of onmogelijke waarden	26220	11,3		
	Dienst Vreemdelingenzaken	8658	3,7		
	Total	34878	15,0		
Total		232391	100,0		

Tabel 3. Verdeling arrondissement van aankomst voltallige doelgroep inburgering 2007-2012. (N=232.391) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Uit deze tabel kan men afleiden dat van alle migranten in de doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid waarvan de gemeente van aankomst gekend is, iets minder dan een derde (29,7%) zich in het Arrondissement Antwerpen vestigen bij aankomst. Gent (10,4%) en Leuven (7,3%) worden geteld als tweede en derde belangrijkste aankomstregio's van immigranten in de doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid. Op basis van deze algemene spreidingsgegevens blijkt de spreiding van Spanjaarden en

Portugezen over arrondissementen gepresenteerd in vorige tabel 2 (zie paragraaf 1.4.1) dus niet opmerkelijk afwijkend te zijn, al is er wel een iets hogere concentratie in bijvoorbeeld Antwerpen (32,4% vs. gemiddeld 29,7%) en Leuven (11% vs. gemiddeld 7,3%) en duidelijk lagere concentratie in het arrondissement Brussel (2,7% vs. gemiddeld 5,1%).

2. Omvang en spreiding van de groep Spanjaarden en Portugezen aangemeld in onthaalbureaus 2007-2012

In dit tweede hoofdstuk wordt op gelijkaardige wijze als in hoofdstuk 1 informatie over de omvang en regionale spreiding van Spanjaarden en Portugese migranten beschreven, maar nu specifiek voor de Spanjaarden en Portugezen die zich hebben aangemeld in een onthaalbureau voor inburgering. Concreet wordt voor deze Spaanse en Portugese aanmelders de omvang bestudeerd in absolute en relatieve termen (evenals de evolutie hiervan doorheen de tijd) en wordt de regionale spreiding over zowel arrondissementen als onthaalbureaus gepresenteerd.

2.1 Absoluut aantal Spanjaarden en Portugezen aangemeld in onthaalbureaus

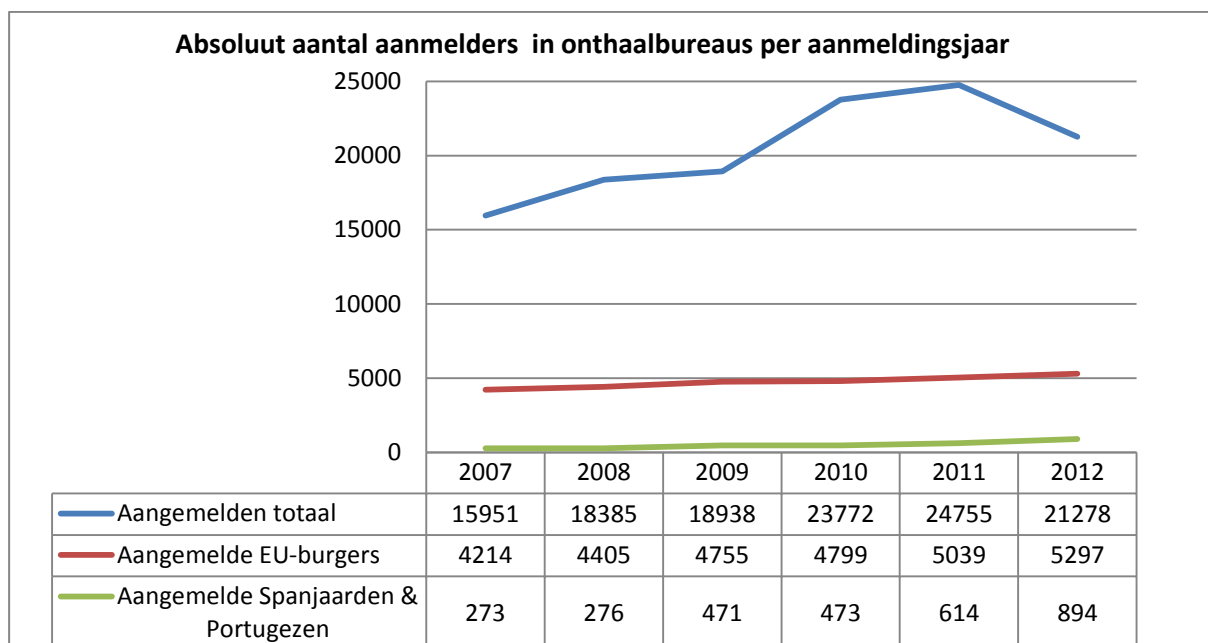
Onderstaande tabel 4 biedt in absolute cijfers op basis van de gegevens van de Kruispuntbank Inburgering het totaal aantal meerderjarige personen dat zich tussen 2007 en 2012 voor de eerste keer aanmeldde in een onthaalbureau. Naar deze groep zal doorheen dit rapport ook worden verwezen als 'aanmelders' of 'aangemelde populatie'. Daarnaast schetst de tabel hoeveel onder hen het EU-burgerschap hebben en hoeveel een Spaanse of Portugese nationaliteit.

	Totaal	EU-immigranten	Spaanse immigranten	Portugese immigranten
Voor de eerste keer aangemeld in onthaalbureau tussen 2007-2012	123.079	28.509	1.889	1.112

Tabel 4. Totaal aantal personen, EU-burgers en Spanjaarden of Portugezen aangemeld in onthaalbureau 2007-2012. (N=123.079) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

De tabel leert dat 3.001 personen met Spaanse of Portugese nationaliteit (als eerste of tweede nationaliteit) zich tussen 2007 en 2012 voor de eerste keer hebben aangemeld in een onthaalbureau. In totaal konden er 123.079 aanmeldingen in deze periode geteld worden, waarvan 28.509 migranten uit de EU.

Om de evolutie van het absoluut aantal cliënten van onthaalbureaus tussen 2007 en 2012 in kaart te brengen, alsook het aantal EU-migranten of specifiek Spanjaarden en Portugezen onder die cliënten, schetst de volgende grafiek de aangemelde populatie in absolute cijfers per aanmeldingsjaar.

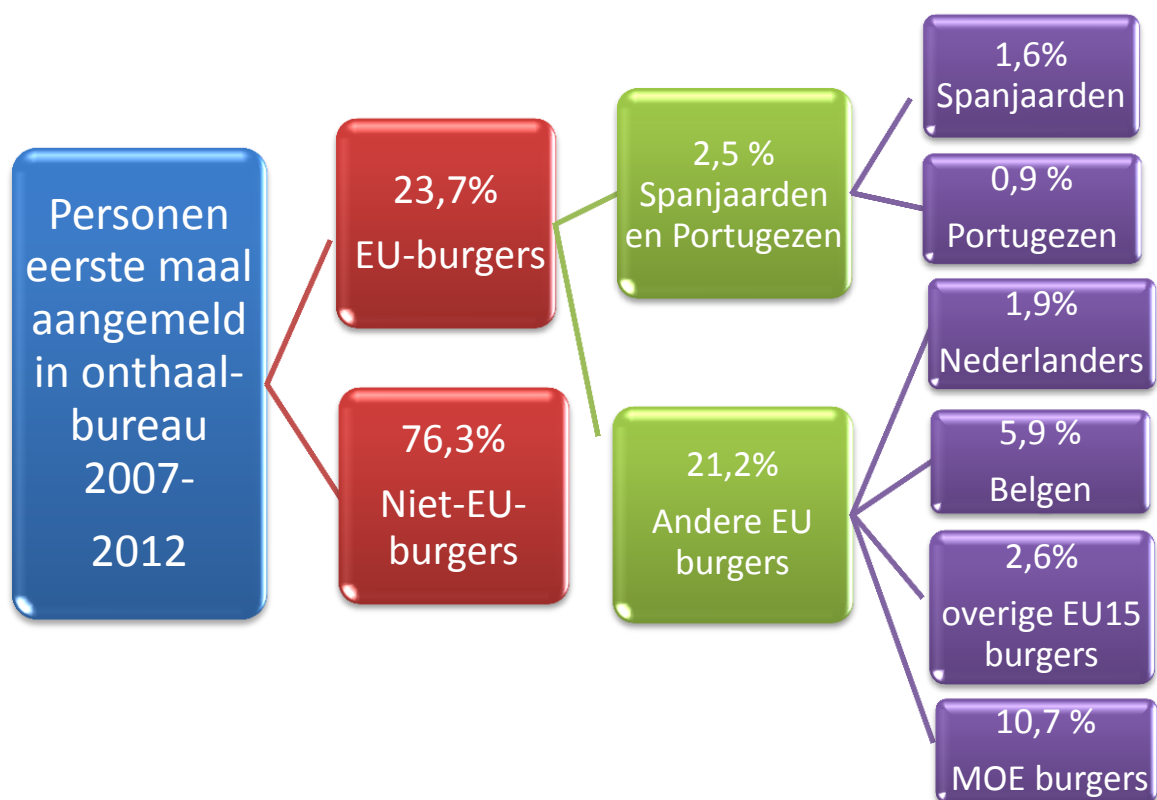
*Figuur 5. Absoluut aantal aanmelders per jaar 2007-2012. (N=123.079)
(Bron: KBI – Bewerking HIVA)*

Uit grafiek 5 blijkt dat het totaal aantal personen dat zich aanmeldde in onthaalbureaus steeg in de onderzochte periode, met een piek in 2011 en een terugval in 2012. Het aantal EU-aanmelders of specifiek Zuid-Europese (Spaans of Portugese) aanmelders steeg daarentegen meer geleidelijk en kende het hoogste niveau op het einde van de meting. Voor Spaanse en Portugese aanmelders betekent dit een verdrievoudiging van hun absoluut aantal in vijf jaar tijd (van 273 Spaanse of Portugese aanmelders in 2007 naar 894 in 2012).

2.2 Relatief aandeel Spanjaarden en Portugezen in de populatie aangemelde personen

Op basis van voorgaande absolute aantallen kunnen opnieuw relatieve verhoudingen worden berekend. Volgende figuur 6 geeft het relatief aandeel van Spanjaarden en Portugezen evenals andere nationaliteiten in de aangemelde populatie van 2007-2012.

Aandeel Spaanse & Portugese immigranten en andere EU-burgers die zich tussen 2007 en 2012 voor de eerste maal aanmeldden in een onthaalbureau

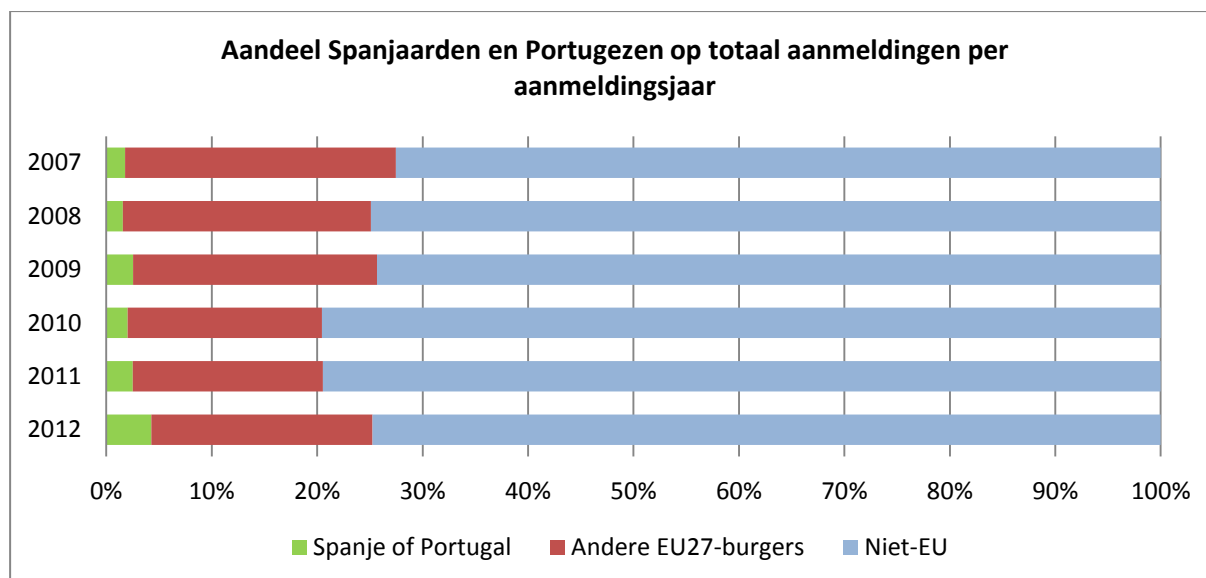
Figuur 6. Aandeel Spanjaarden, Portugezen en andere EU-burgers in de doelgroep inburgering. (N= 120.377) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Van alle personen die zich voor de eerste keer aanmeldden in een onthaalbureau tussen 2007-2012 waarvan de nationaliteit gekend is (d.i. 120.377), zijn iets minder dan een kwart EU-burger. Migranten met Spaanse of Portugese nationaliteit maken 2,5% uit van alle aangemelde personen tussen 2007 en 2012. Van de EU-burgers zijn opnieuw de Midden-en Oost-Europese burgers de belangrijkste groep. Pakweg één op de tien migranten die zich aanmeldde in een onthaalbureau had een MOE-herkomst.¹⁰ Overigens blijkt hier duidelijk dat slechts een fractie van de ingestroomde Nederlanders zich aanmeldt in een onthaalbureau. Zij vormen amper 2% van het totaal aantal aanmeldingen.

Het is raadzaam om ook hier de evolutie van het aandeel Spanjaarden en Portugezen in de aangemelde populatie te analyseren, om de groei in absolute aantallen die reeds werd gepresenteerd in figuur 5, te duiden. Een constant aandeel in een groeiende totale

¹⁰ De sub-percentages van 'Andere EU burgers' tellen samen slechts op tot 21,1 omdat Cyprioten en Maltezen, goed voor 0,1% van aangemelde personen in 2007-2012 niet werden weergegeven in de grafiek om overzichtelijkheid te bewaren.

populatie zou immers een ander verhaal vertellen dan een groeiend aandeel. Het staafdiagram in figuur 7 bevat op gelijkaardige wijze aan figuur 2 (over evolutie van het aandeel in de doelgroep, zie paragraaf 1.2), het aandeel Spaanse en Portugese aanmelders op het totaal van alle aanmelders per aanmeldingsjaar.

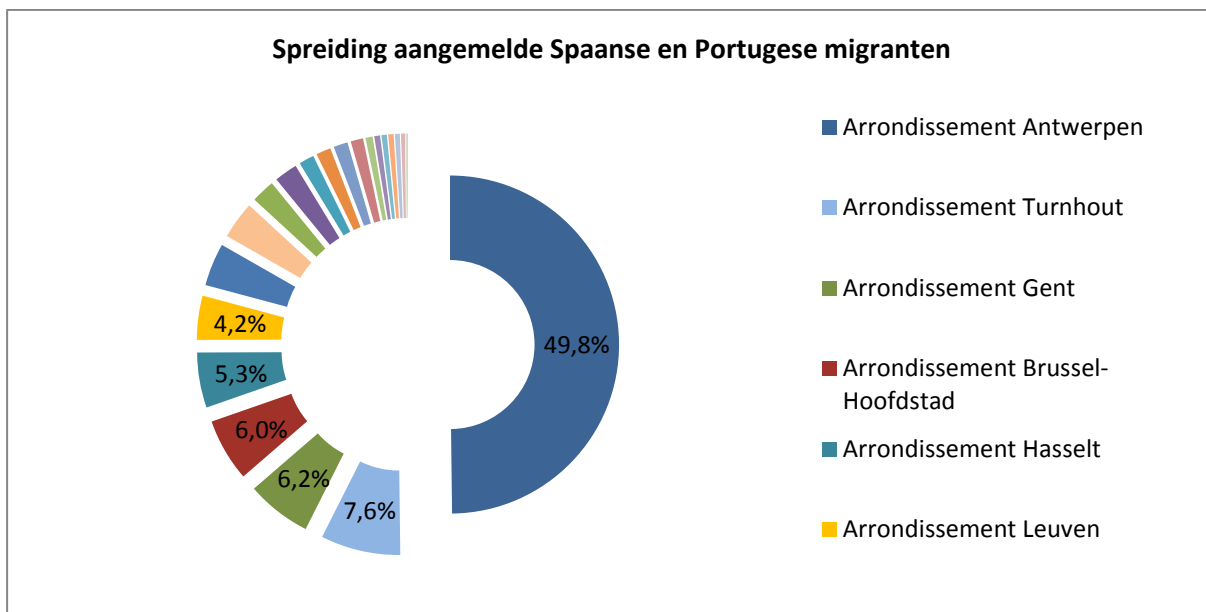
Figuur 7. Evolutie tussen 2007 en 2012 van aandeel Spanjaarden, Portugezen en andere EU-burgers in populatie aanmelders in onthaalbureau. (N=120.377) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Men kan uit deze grafiek een stijging tussen 2007 en 2012 aflezen in het aandeel Spaanse en Portugese aanmelders in onthaalbureaus op alle aanmeldingen per jaar, terwijl de proportie EU-burgers op het totaal aantal aanmeldingen niet wezenlijk steeg in de laatste vijf jaren. Waar Spanjaarden en Portugezen in 2007 net geen 2% uitmaakten van alle aanmeldingen in onthaalbureaus, is hun aandeel meer dan verdubbeld (tot 4,3%) op vijf jaar tijd.

2.3 Regionale spreiding van de aanmelders over arrondissementen en onthaalbureaus

2.3.1 Spreiding Spaanse en Portugese aanmelders over arrondissementen

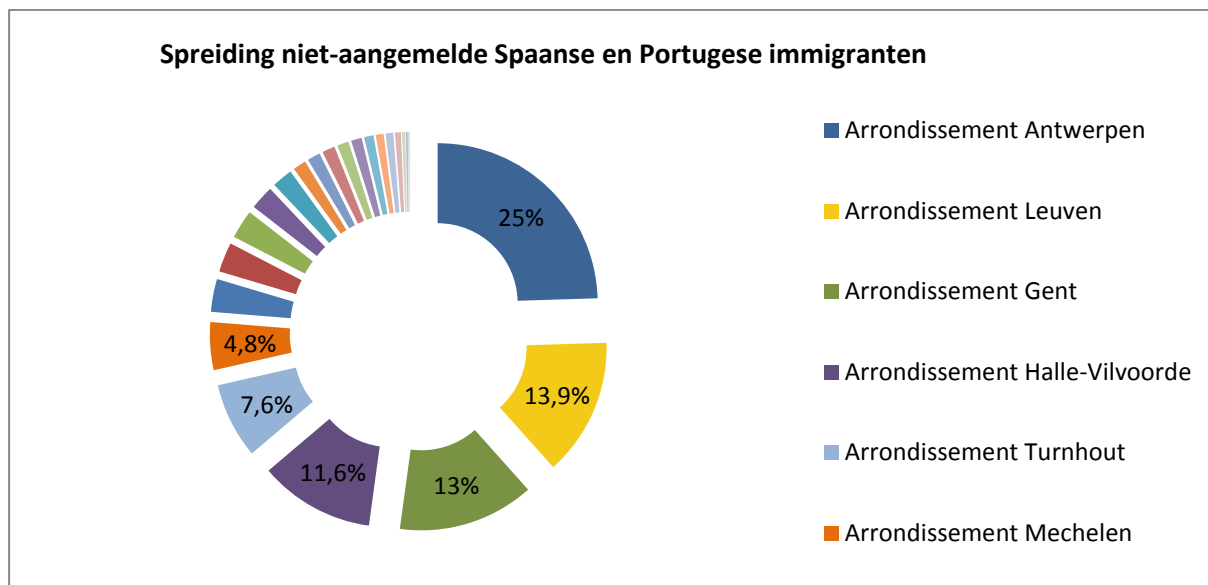
De volgende figuur 8 presenteert de gemeente van aankomst (opnieuw gegroepeerd in arrondissementen) van de Spaanse en Portugese aanmelders waarvan de gemeente van aankomst gekend is. Om vergelijkingen in deze en volgende paragrafen te vereenvoudigen, worden de aandelen per arrondissement niet meer in tabelvorm (zoals tabel 2 en 3 over spreiding van de doelgroep) weergegeven, maar wel in cirkeldiagrammen, waarvan enkel de 6 grootste arrondissementen benoemd zullen worden om overzichtelijkheid te bewaren.

*Figuur 8. Spreiding aangemelde Spaanse en Portugese immigranten 2007-2012 over arrondissementen. (N=2.347) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)
(*Enkel de 6 grootste arrondissementen benoemd)*

Uit deze analyse blijkt dat de helft (49,8%) van de Spanjaarden en Portugezen die zich hebben aangemeld in onthaalbureaus, zich in de regio Antwerpen vestigden bij aankomst. Hierbij moet echter de kanttekening gemaakt worden dat deze percentages het relatief aandeel omvatten ten opzichte van het totaal aantal personen waarvan de gemeente van aankomst gekend is. Aangezien voor zo'n 22% van de aangemelde Portugezen en Spanjaarden geen gemeente van aankomst werd geregistreerd, dient men deze spreidingsgegevens te nuanceren, aangezien het aandeel in bepaalde arrondissementen kan oververtegenwoordigd zijn door een meer systematische registratie van persoonsgegevens bij intake op bepaalde onthaalbureaus dan in andere onthaalbureaus. De verdeling over de onthaalbureaus die beschikbaar is voor de aangemelde populatie, is dan ook relevante bijkomende informatie om de spreiding beter in te schatten. Deze verdeling wordt gepresenteerd en besproken in de volgende paragraaf (cfr. paragraaf 2.3.2).

Alvorens over te gaan naar de verdeling van de aanmelders over onthaalbureaus, is het echter zinnig de verdeling van Spaanse en Portugese aanmelders over gemeenten nog even te vergelijken met de verdeling van Spaanse en Portugese niet-aanmelders over gemeenten (opnieuw gegroepeerd in arrondissementen) bij aankomst. Deze verdeling is voorgesteld in figuur 9 hieronder.

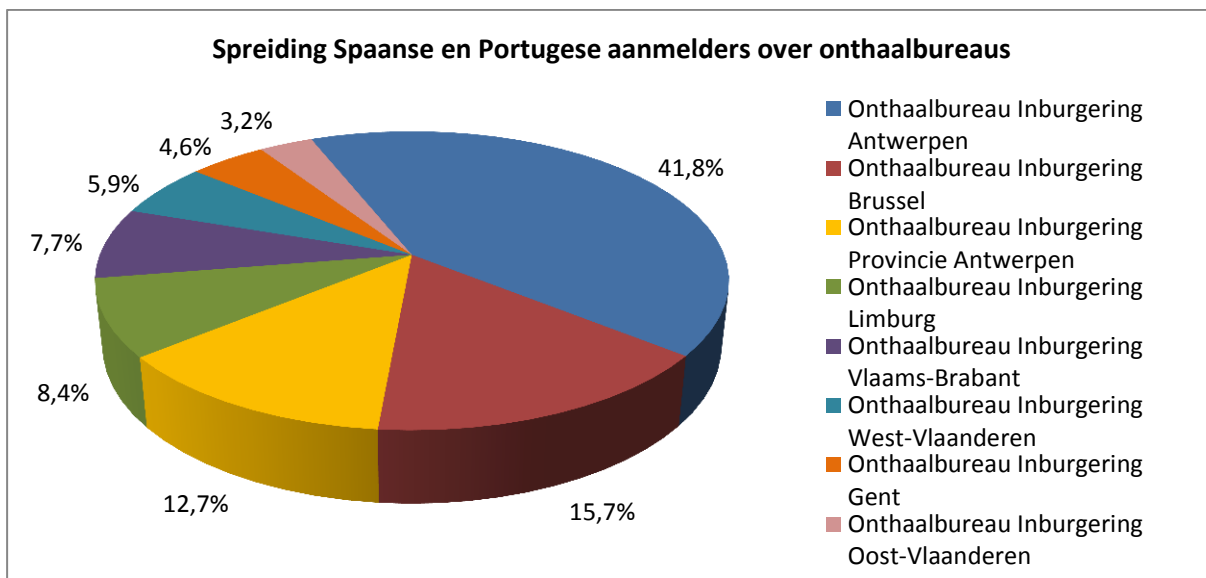

*Figuur 9. Spreiding niet-aangemelde Spaanse en Portugese immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012 over arrondissementen. (N=5.667)
(Bron: KBI – Bewerking HIVA) (*Enkel de 6 grootste arrondissementen benoemd)*

Spaanse en Portugese immigranten die zich niet hebben aangemeld, vertonen klaarblijkelijk een meer gelijke spreiding over de grootste Vlaamse steden (Antwerpen 25%, Leuven 13,9% en Gent 13%) en de omgeving van Brussel. Een vergelijking tussen deze en de vorige grafiek toont met andere woorden een wezenlijk verschil tussen de spreiding van Spanjaarden en Portugezen die zich vrijwillig hebben aangemeld voor inburgering en diegenen die dat niet deden.

2.3.2 Spreiding Spaanse en Portugese aanmelders over onthaalbureaus

De spreiding van aangemelde Spaanse en Portugese migranten over de verschillende onthaalbureaus, wordt weergegeven in onderstaand cirkeldiagram in figuur 10.

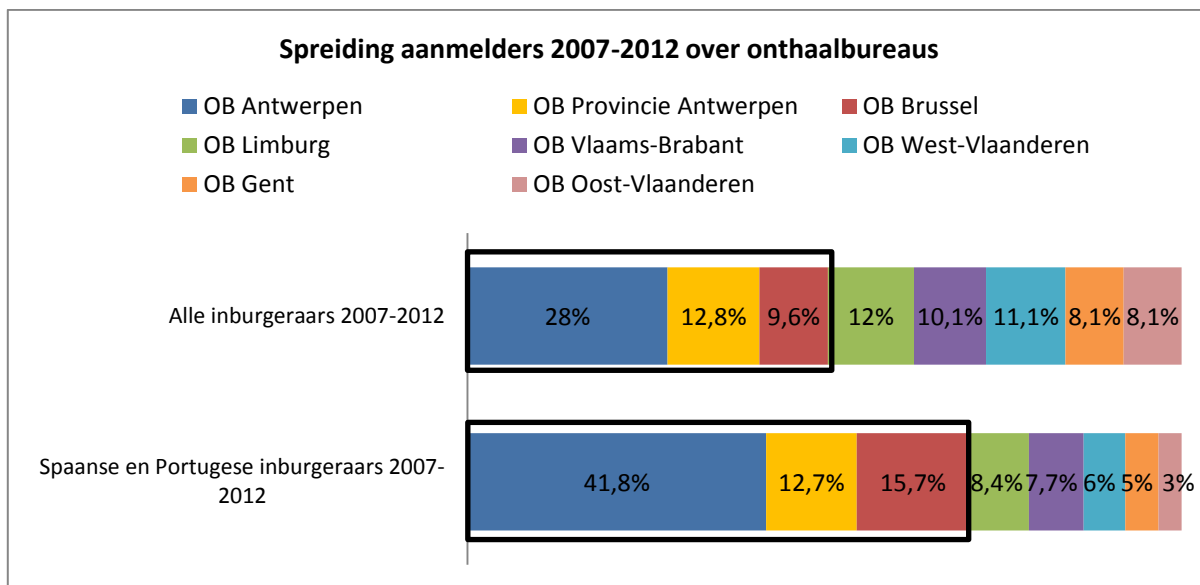

Figuur 10. Spreiding aangemelde Spaanse en Portugese immigranten 2007-2012 over onthaalbureaus. (N=3.001)(Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Deze grafiek wijst uit dat de meerderheid van de aanmeldingen van Spaanse en Portugese migranten plaatsvindt in de stad Antwerpen (nl. 41,8% van die Spanjaarden en Portugezen die zich aanmeldden, deed dat in het Onthaalbureau van de stad Antwerpen), gevolgd door Brussel (15,7%) en de Provincie Antwerpen (12,7%). De regio Antwerpen (onthaalbureaus van de stad Antwerpen en de provincie Antwerpen) staat met andere woorden in voor het onthaal van meer de helft (54,5%) van alle Spanjaarden en Portugezen die zich in de periode 2007-2012 hebben aangemeld. Daarnaast is het opmerkelijk dat BON het tweede grootste aandeel Spanjaarden en Portugezen voor zijn rekening neemt, hoewel slechts een beperkt aandeel (2,7%) Spanjaarden en Portugezen zich in Brusselse gemeenten vestigde bij aankomst, zoals bleek uit tabel 3 (zie paragraaf 1.4.1).

2.3.3 Spreiding volledige aangemelde populatie over onthaalbureaus

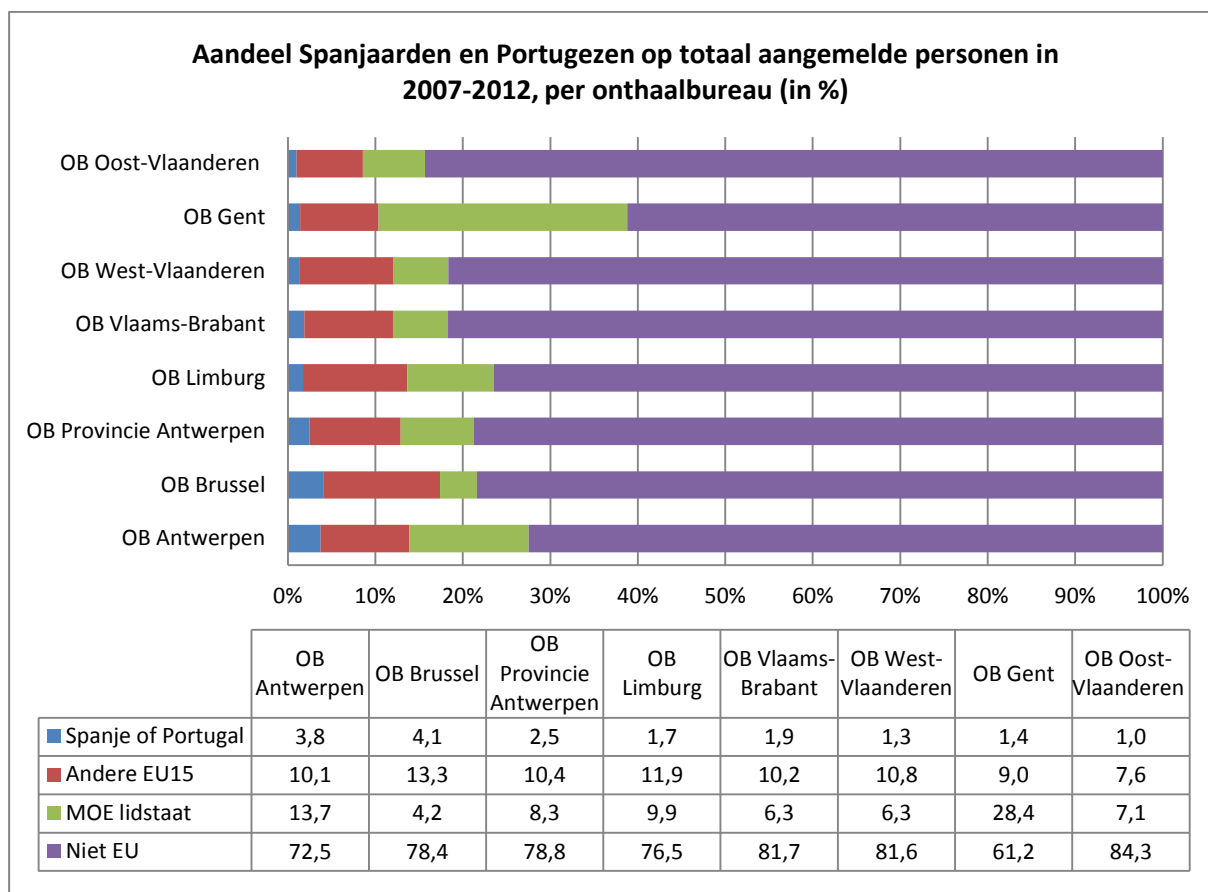
Om deze concentratie in de regio Antwerpen correct te interpreteren, is het relevant om voorgaande spreiding van Spaanse en Portugese aanmelders te vergelijken met de algemene spreiding van alle personen die zich in de periode 2007-2012 voor de eerste maal aanmeldden in een onthaalbureau, zoals hieronder weergegeven in figuur 11.

Figuur 11. Vergelijking spreiding van Spaanse en Portugese inburgeraars en spreiding van alle inburgeraars in 2007-2012 over onthaalbureaus. (N=123.079) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

De vergelijking in het staafdiagram hierboven toont dat de spreiding van Spaanse en Portugese aanmelders verschillend is van de gemiddelde spreiding van alle inburgeraars. In het algemeen is de spreiding van alle inburgeraars over onthaalbureaus met uitzondering van de concentratie in Antwerpen relatief gelijk verdeeld. Men kan dus concluderen dat Spaanse en Portugese inburgeraars zich meer dan gemiddeld concentreren in de onthaalbureaus van Antwerpen en Brussel en minder dan gemiddeld in de andere onthaalbureaus. De regio's Antwerpen en Brussel samen verzorgen immers het onthaal van 71% van de Spanjaarden en Portugezen die zich tussen 2007 en 2012 aanmeldde, terwijl deze regio's in het algemeen 51% van alle inburgeraars onthaalden in 2007 en 2012.

Daarnaast kan men hieronder in figuur 12 per onthaalbureau aflezen hoe groot de groep Spanjaarden en Portugezen (en in 2^e instantie andere EU15-burgers en MOE-burgers) nu juist is in verhouding tot alle inburgeraars aangemeld in het desbetreffende onthaalbureau.

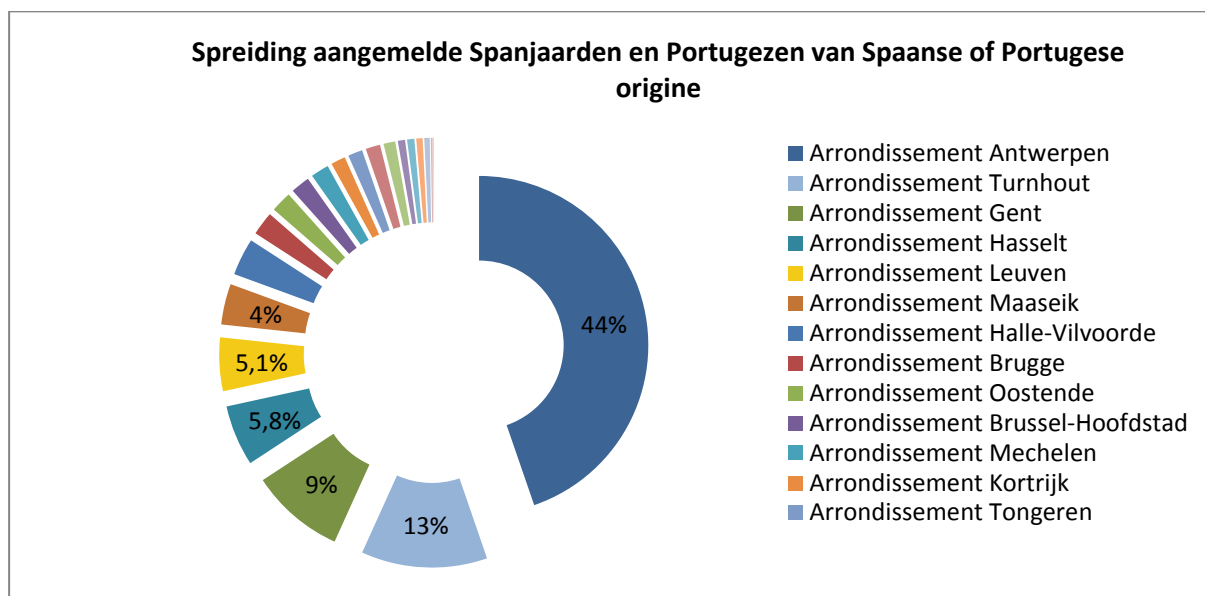
Figuur 12. Aandeel Spanjaarden en Portugezen op totaal aangemelde personen in 2007-2012, per onthaalbureau. (N=120.377) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Hieruit blijkt dat in het onthaalbureau Antwerpen en onthaalbureau Brussel het aandeel Spanjaarden en Portugezen hoger is dan hun gemiddeld aandeel in onthaalbureaus (dit was het 2,5%-aandeel dat zij vormen van alle aanmelders in 2007-2012, zie paragraaf 2.2). In het onthaalbureau Antwerpen vormden Spanjaarden en Portugezen 3,8% van alle aanmelders, in Brussel 4,1%. In onthaalbureaus van de Provincie Antwerpen hebben ze een exact even groot aandeel als het gemiddelde, maar in andere onthaalbureaus daarentegen zijn ze een kleinere groep dan hun gemiddeld aandeel. Ook vanuit dit perspectief blijkt duidelijk een concentratie van Spaanse en Portugese inburgeraars in de regio's Antwerpen en Brussel. Terzijde, in deze grafiek valt ook op hoe groot het aandeel Midden- en Oost-Europese migranten (en EU-burgers in het algemeen) is in het onthaalbureau Gent.

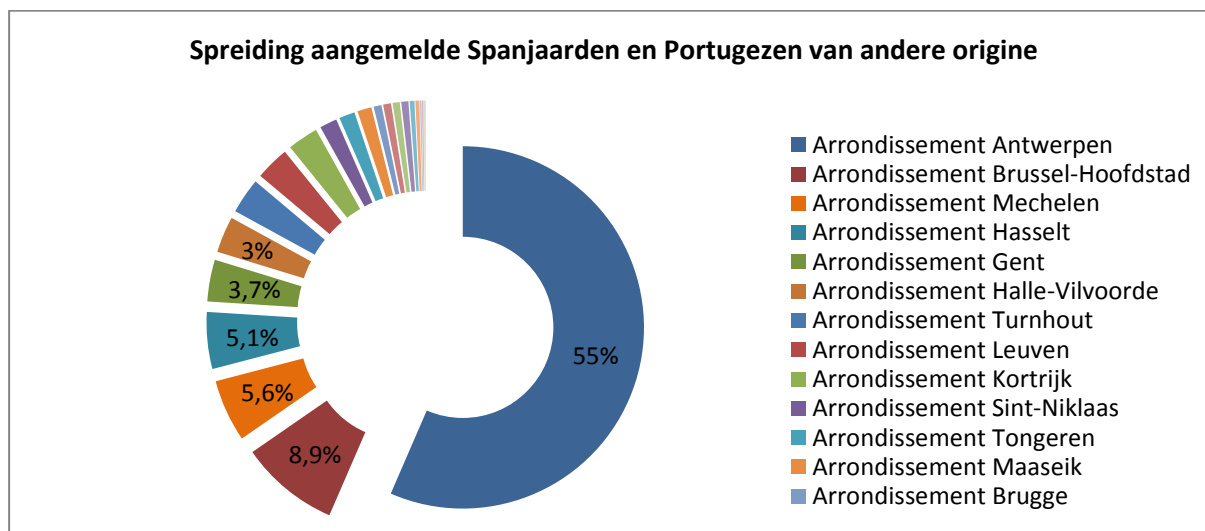
Uit deze en de vorige paragraaf kan men samenvatten dat Spaanse en Portugese inburgeraars zich meer dan gemiddeld concentreren in de onthaalbureaus van Antwerpen en Brussel.

2.3.4 Spreiding Spaanse en Portugese aanmelders opgesplitst naar herkomst

Een verdere opdeling van de aangemelde Spanjaarden en Portugezen naar herkomst, levert twee nieuwe spreidingsdiagrammen. Figuur 13 presenteert de spreiding van aangemelde Spanjaarden en Portugezen met Spanje of Portugal als geboorteland. Figuur 14 presenteert vervolgens de spreiding van aangemelde Spanjaarden en Portugezen met een andere origine.

Figuur 13. Spreiding aangemelde Spaanse en Portugese immigranten van Spaanse of Portugese origine 2007-2012 over arrondissementen. (N=1.065)
(Bron: KBI – Bewerking HIVA) (*Enkel de 6 grootste arrondissementen benoemd)

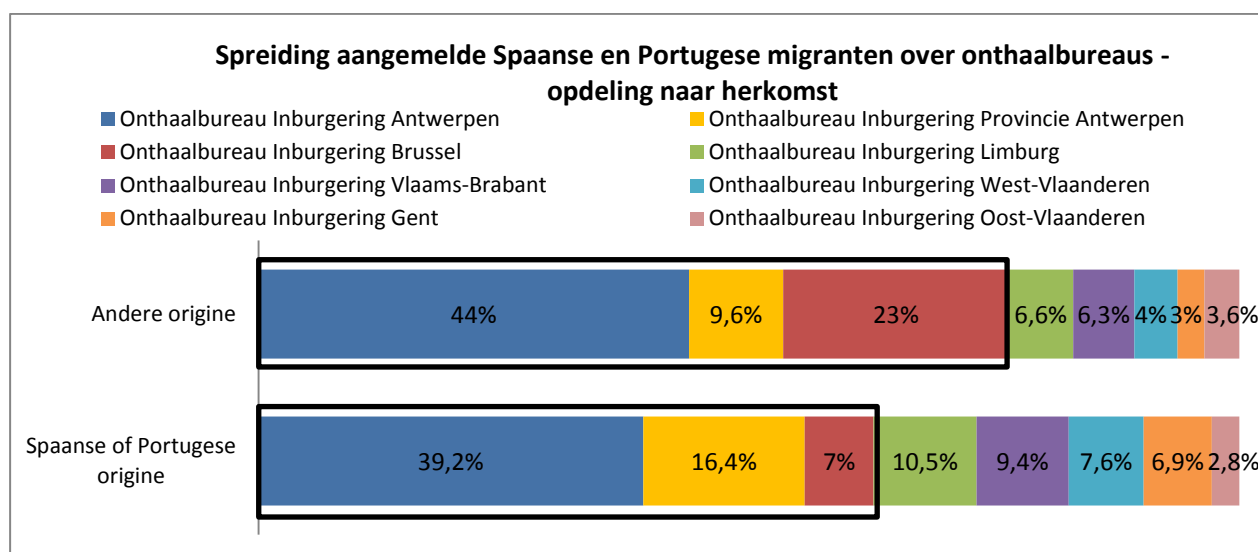

Figuur 14. Spreiding aangemelde Spaanse en Portugese immigranten van andere origine 2007-2012 over arrondissementen. (N=1.282)
(Bron: KBI – Bewerking HIVA) (*Enkel de 6 grootste arrondissementen benoemd)

Uit het vergelijken van deze diagrammen, kan men afleiden dat Spanjaarden en Portugezen met andere origine (waarvan een groot deel zoals aangetoond een

Marokkaanse origine heeft) in meerdere mate naar de regio Antwerpen trekken (het aandeel Antwerpen is 11 procentpunten hoger). Na Antwerpen als voornaamste regio van aankomst voor beide groepen (zoals voor alle immigranten in de doelgroep inburgering in het algemeen), verschilt het vervolg van de top vijf arrondissementen van aankomst. Spanjaarden en Portugezen van andere afkomst trekken beduidend meer naar de regio's Brussel en Mechelen, terwijl deze streken niet voorkomen in de top vijf van hun tegenhangers met Spaanse of Portugese origine.

Na het bespreken van spreiding over arrondissementen, deelt de volgende figuur de spreiding van Spaanse en Portugese inburgeraars over onthaalbureaus eveneens op naar herkomst.

Figuur 15. Vergelijking Spreiding aangemelde Spaanse en Portugese immigranten van Spaanse of Portugese origine versus andere origine over onthaalbureaus, 2007-2012. (N=3.001) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Deze analyse toont aan dat onthaalbureaus van Antwerpen en de Provincie Antwerpen een ongeveer even groot aandeel opvangen van de Spanjaarden en Portugezen van andere origine (53,6%) als van de Spanjaarden en Portugezen met Spaanse of Portugese origine (55,6%). Spanjaarden en Portugezen van andere origine die zich aanmeldden, deden dat echter merklijk vaker in stedelijke gebieden en hebben naast Antwerpen ook een concentratie in Brussel. Men kan immers zien dat 44% van deze niet-Europese Spanjaarden en Portugezen zich in de stad Antwerpen aanmeldt en 23% in de stad Brussel. Onthaalbureaus van de stad Antwerpen en Brussel vangen samen 67% van deze groep op. Dit strookt met de voorgaande observatie (zie figuur 14) dat Spanjaarden en Portugezen van andere origine zich kenmerkend meer concentreren in de regio's Antwerpen, Brussel en Mechelen, terwijl hun tegenhangers van Spaanse of Portugese origine zich na Antwerpen voornamelijk situeren in de regio's Gent, Hasselt en Leuven.

3. Ratio aanmelding in onthaalbureaus

Na voorgaande twee hoofdstukken over enerzijds Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep inburgering en Spanjaarden en Portugezen die zich hebben aangemeld in een onthaalbureau, wordt in dit derde deel de verhouding Spaanse en Portugese aanmelders ten opzichte van alle Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep - oftewel de aanmeldingsgraad - geanalyseerd. Dit hoofdstuk vertrekt van de aanmeldingsgraad van Spanjaarden en Portugezen en vergelijkt deze in tweede instantie met de aanmeldingsgraad van andere EU-burgers. Uit voorgaand onderzoek door Vanduynslager & González Garibay bleek immers dat Spanjaarden en Portugezen zich vaker aanmeldden in een onthaalbureau dan andere EU-burgers.¹¹ Om dit verschil te doorgronden, wordt geverifieerd hoe de aanmeldingsgraad van Spaanse en Portugese migranten zich verhoudt tot subgroepen van andere EU-burgers. Vervolgens wordt ook kort gecontroleerd of mannen dan wel vrouwen zich gemiddeld meer hebben aangemeld in onthaalbureaus en of er onder bepaalde leeftijdsgroepen gemiddeld meer of minder aanmelders zijn.

3.1 Aanmeldingsgraad Spaanse en Portugese immigranten

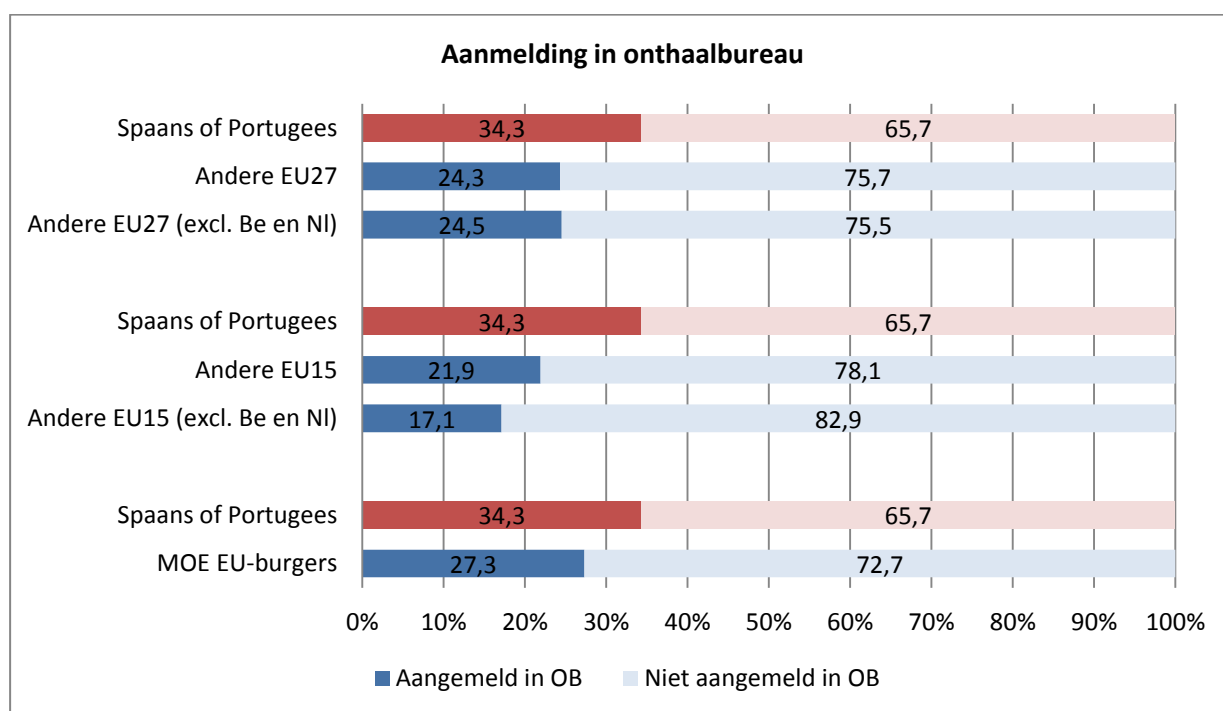
Op basis van de informatie uit voorgaande hoofdstukken, kan de verhouding worden berekend van het aantal Spaanse en Portugese immigranten dat zich aanmeldde in onthaalbureaus ('de aanmelders', zie hoofdstuk 2) op alle Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep inburgering 2007-2012 ('de doelgroep', zie hoofdstuk 1). Deze verhouding of 'aanmeldingsgraad' bedraagt 34,4% voor de immigranten met Spaanse of Portugese nationaliteit in de dataset. Er werden immers 3.001 Spanjaarden en Portugezen geteld die zich hebben aangemeld, op de 8.746 Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid. Met andere woorden, gemiddeld meldt één op de drie Spanjaarden en Portugezen die behoort tot de doelgroep inburgering zich aan in een onthaalbureau voor inburgering.

3.2 Aanmeldingsgraad EU-burgers vergeleken

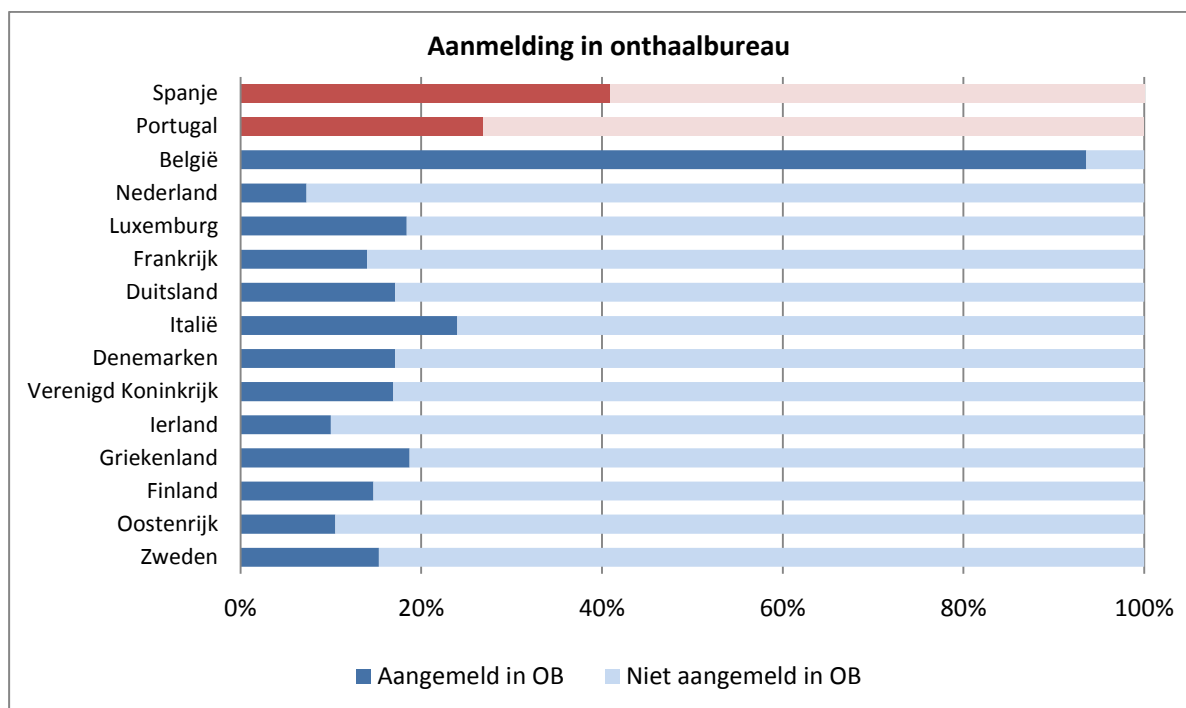
Onderstaande figuur 16 vergelijkt de aanmeldingsgraad (d.i. het percentage dat zich aanmeldde op het totaal in de doelgroep 2007-2012) van de groep Spaanse en Portugese migranten in de doelgroep inburgering met de aanmeldingsgraad van een aantal andere

¹¹ Vanduynslager, L., González-Garibay, M., De Cuyper, P., Wets, J. & Durieux, H. (2014, in druk). Migratie- en integratietrajecten van Zuid-Europese migranten in Vlaanderen. Een kritische reflectie over intra-EU-mobiliteit en inburgering van EU-burgers versus niet-EU-burgers in beleidsperspectief, in: Timmerman, C. et al. (eds.). *Intra-Europese migratie en mobiliteit: Andere tijden, nieuwe wegen?*, Universiteit Antwerpen.

relevante andere groepen, met name immigranten uit andere EU27-lidstaten (d.i. alle EU lidstaten uitgezonderd Spanje en Portugal, evenals Kroatië dat op het moment van de meting nog geen EU-lidstaat was), uit andere EU15 lidstaten (d.i. België, Nederland, Luxemburg, Duitsland, Frankrijk, Italië, Denemarken, Verenigd Koninkrijk, Ierland, Griekenland, Oostenrijk, Zweden en Finland) en uit Midden- of Oost-Europese EU-lidstaten (d.i. Estland, Letland, Litouwen, Hongarije, Polen, Slovenië, Slovakije, Tsjechië, Roemenië, Bulgarije). Figuur 17 deelt de EU15-groep vervolgens op en geeft de aanmeldingsgraad voor burgers met een nationaliteit uit elk van de 15 oude EU-lidstaten.

Figuur 16. Vergelijking aanmeldingsgraad EU-immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012 over nationaliteitsgroepen. (N=113.530)(Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Figuur 17. Vergelijking aanmeldingsgraad immigranten uit verschillende EU15-landen binnen doelgroep inburgering 2007-2012. (N=66.245) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Een eerste analyse wijst uit dat Spaanse en Portugese immigranten in de doelgroep inburgering 2007-2012 zich aanzienlijk meer aanmeldden dan het gemiddelde van andere EU27-burgers (34,3% versus 24,3%), wat men kan zien bovenaan figuur 16. Deze bevinding strookt met de bevinding van Vanduynslager en González-Garibay die deze hogere aanmeldingsgraad opvatten als indicatie dat Zuid-Europese EU-immigranten – die behoren tot de gerechtigde doelgroep waarop het inburgeringsbeleid niet in eerste instantie focust – duidelijke integratienoden vertonen. Om dit verschil te doorgronden, werd de groep andere EU27-burgers (d.i. EU27 zonder Spanje & Portugal) verder opgesplitst.

Het rechtstreeks vergelijken van de aanmeldingsgraad van burgers afkomstig uit elk van de EU15-landen (gepresenteerd in figuur 17) toonde om te beginnen een groot verschil (27% vs. 41%) tussen Spanjaarden en Portugezen onderling. Wat andere EU-burgers betreft blijkt ten eerste dat migranten die als 'Belg' in de dataset geregistreerd staan een uitzonderlijk hoge aanmeldingsgraad vertonen, met name 93,6%. Dit betreft Belgen geboren in het buitenland met minstens één ouder geboren in het buitenland en ingeschreven in het Rijksregister in een gemeente in het Vlaamse Gewest of het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De reden voor hun hoge aanmeldingsgraad is dat een grote fractie van hen, namelijk diegenen die niet langer dan 12 opeenvolgende maanden voor het eerst in het Rijksregister zijn ingeschreven (m.a.w. de nieuwkomers), verplicht zijn tot het volgen van een inburgeringstraject, in tegenstelling tot andere EU-burgers die

rechthebbend zijn. Ook immigranten met de Nederlandse nationaliteit vertonen een afwijkend aanmeldingspatroon, maar dan in de omgekeerde richting. Van hen meldt amper 7,3% zich aan in een onthaalbureau. Dit lijkt aannemelijk, aangezien de verwachting bestaat dat de meeste Nederlanders minder nood hebben aan een inburgeringstraject omwille van de vaak gedeelde kennis van de Nederlandse taal en gedeeltelijk cultureel verwantschap.

Wanneer men zowel immigranten met Nederlandse als Belgische nationaliteit, die het 'Andere EU27-gemiddelde' in twee tegengestelde richtingen vertekenen, buiten beschouwing laat, ziet men (op de derde lijn in figuur 16) echter nog steeds een aanzienlijk verschil (van bijna 10 procentpunten) tussen Spanjaarden en Portugezen enerzijds en de overige drieëntwintig EU27 burgers anderzijds (34,3% vs. 24,5%).

Uit een opdeling van de andere EU27-burgers in oude lidstaten en nieuwe lidstaten, blijkt dat het burgers uit de andere dertien oude lidstaten (d.i. EU15 zonder Spanje & Portugal) zijn waarmee Spanjaarden en Portugezen het sterkst verschillen in aanmeldingsgraad (34,3% vs. 21,9%)(zie figuur 16). Wanneer ook hier de uitschieters Belgen en Nederlanders nog eens worden weg gelaten blijkt dat Spanjaarden en Portugezen zich bijna dubbel zo vaak aanmeldden in onthaalbureaus dan immigranten van andere oude lidstaten (34,4 vs. 17,1%). Opmerkelijk is wel dat Italiaanse migranten - eveneens een Zuid-Europese groep met naar verwachting ook een groot aandeel Italianen van niet-EU origine zoals het patroon bij Spanjaarden en Portugezen - ook een hogere aanmeldingsgraad hebben. Hun aanmeldingsgraad van 24% komt aardig in de buurt van het percentage Portugese migranten dat zich aanmeldt (27%)(zie figuur 17). Na Italianen vullen overigens Griekse migranten de top 5 oude EU-nationaliteiten met hoogste aanmeldingsgraad aan.

De vergelijking tussen inwijkelingen met Midden- en Oost-Europees EU-burgerschap (Estse, Letse, Litouwse, Hongaarse, Poolse, Sloveense, Slovaakse, Tsjechische, Roemeense of Bulgaarse nationaliteit) en Zuid-Europese EU-burgers (Spaanse of Portugese nationaliteit), toont aan dat Zuid-Europeanen een merkkelijk hogere aanmeldingsgraad hebben dan MOE-landers, waarvan zo'n 27,3% zich aanmeldt. Het verschil hier (7 procentpunten) is echter kleiner dan dat met immigranten uit oude lidstaten (17,2 procentpunten)(zie figuur 16).

Samengevat lijkt het verschil in aanmeldingsgraad van Spanjaarden en Portugezen in vergelijking met andere EU27-burgers dat in vorig onderzoek naar voren kwam, in de eerste plaats te wijten te zijn aan de merkkelijk lagere aanmelding van burgers uit oude

lidstaten, wat het EU27-gemiddelde naar beneden haalt. Met uitzondering van de immigranten met Belgische nationaliteit, melden Portugezen en vooral Spanjaarden zich beduidend meer aan in onthaalbureaus dan migranten uit alle andere oude lidstaten. Men kan dit interpreteren als een uitdrukking van een grotere interesse in of nood aan integratie in Vlaanderen voor deze specifieke groep.

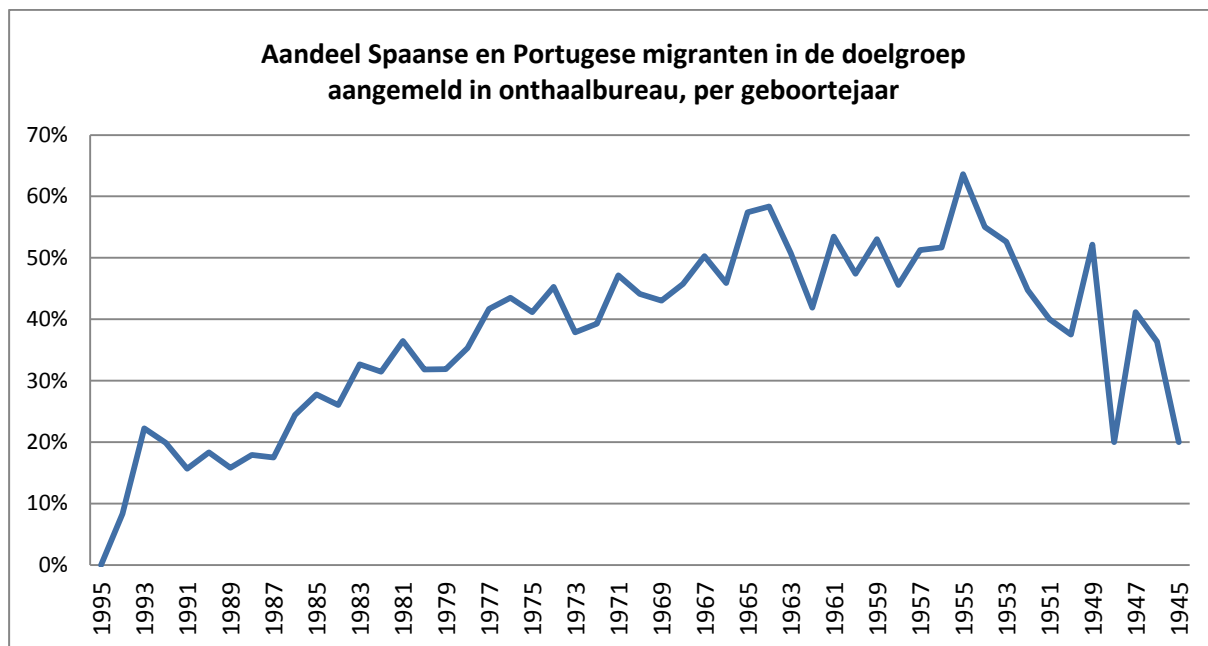
3.3 Aanmeldingsgraad per gender

Uit een analyse van de aanmeldingsgraad per gender blijkt dat er geen wezenlijk verschil is tussen de aanmeldingsgraad van Spaanse of Portugese mannen in vergelijking met vrouwen. Gemiddeld blijkt 35,1% van de Spaanse of Portugese mannen in de doelgroep zich te hebben aangemeld in een onthaalbureau, terwijl dit aandeel bij hun vrouwelijke tegenhangers 33,2% betreft.

Deze nagenoeg gelijke aanmeldingsgraad voor Zuid-Europese mannen en vrouwen, is opmerkelijk indien men dit vergelijkt met de aanmeldingsgraad per gender voor andere nationaliteitsgroepen. Van alle andere EU15-immigranten in de doelgroep, blijken vrouwen zich bijvoorbeeld duidelijk meer aan te melden (24,6% van de vrouwen vs. 19,4% van de mannen). Bij MOE-migranten is het verschil zelfs aanzienlijk groter met een beduidend hogere aanmeldingsgraad van vrouwelijke MOE-migranten (35,4% vs. 20,7%). In dit opzicht is de tendens van Spanjaarden en Portugezen eerder gelijk aan de gemiddelde aanmeldingsgraad van Derdelanders, waar ook een minimaal verschil bestaat tussen mannen en vrouwen (78,2% vs. 81,4%). Deze laatste hoge aanmeldingsgraad en gelijkheid bij mannen en vrouwen is terzijde te verklaren door de aanmeldingsplicht voor niet-EU-burgers die naar Vlaanderen zijn gemigreerd.

3.4 Aanmeldingsgraad per leeftijd

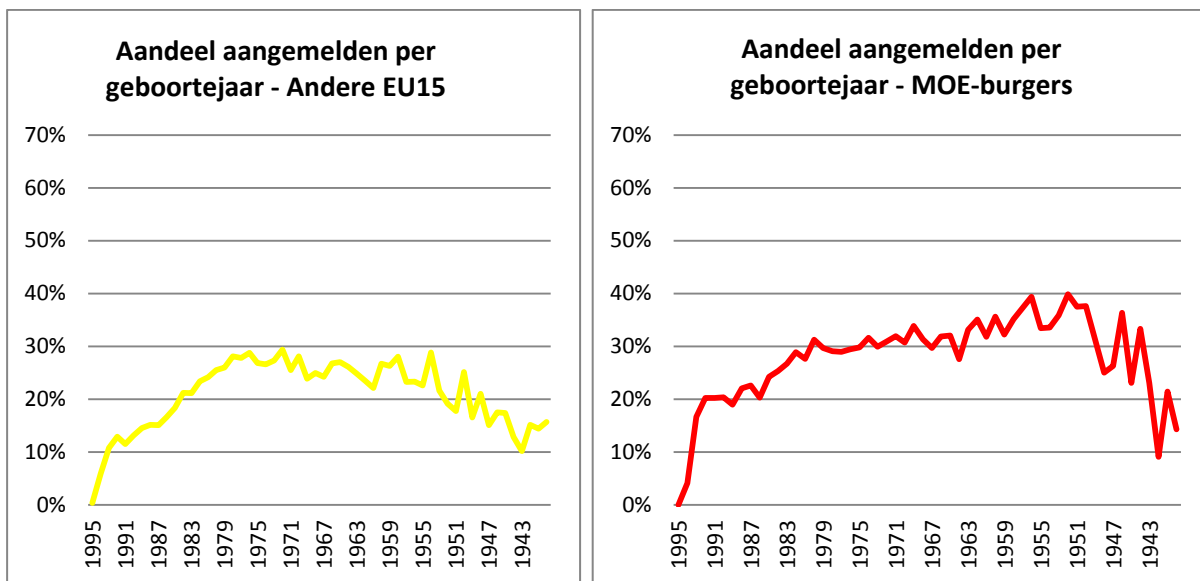
Een bijkomende analyse van de aanmeldingsgraad per geboortjaar werd ondernomen om te verifiëren of de aanmeldingsgraad van Spanjaarden en Portugezen (34% gemiddeld) verschilt naargelang de leeftijd van de migrant. Men zou bijvoorbeeld kunnen verwachten dat jongere Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep zich proportioneel meer aanmelden dan hun oudere tegenhangers in de doelgroep omwille van een verschillend toekomstperspectief. De volgende grafiek in figuur 18 presenteert het percentage aangemelde Spanjaarden en Portugezen op het totaal aantal Spanjaarden en Portugezen van dat geboortjaar in de doelgroep inburgering 2007-2012. De X-as loopt van jong (18 jaar) naar oud (68 jaar).

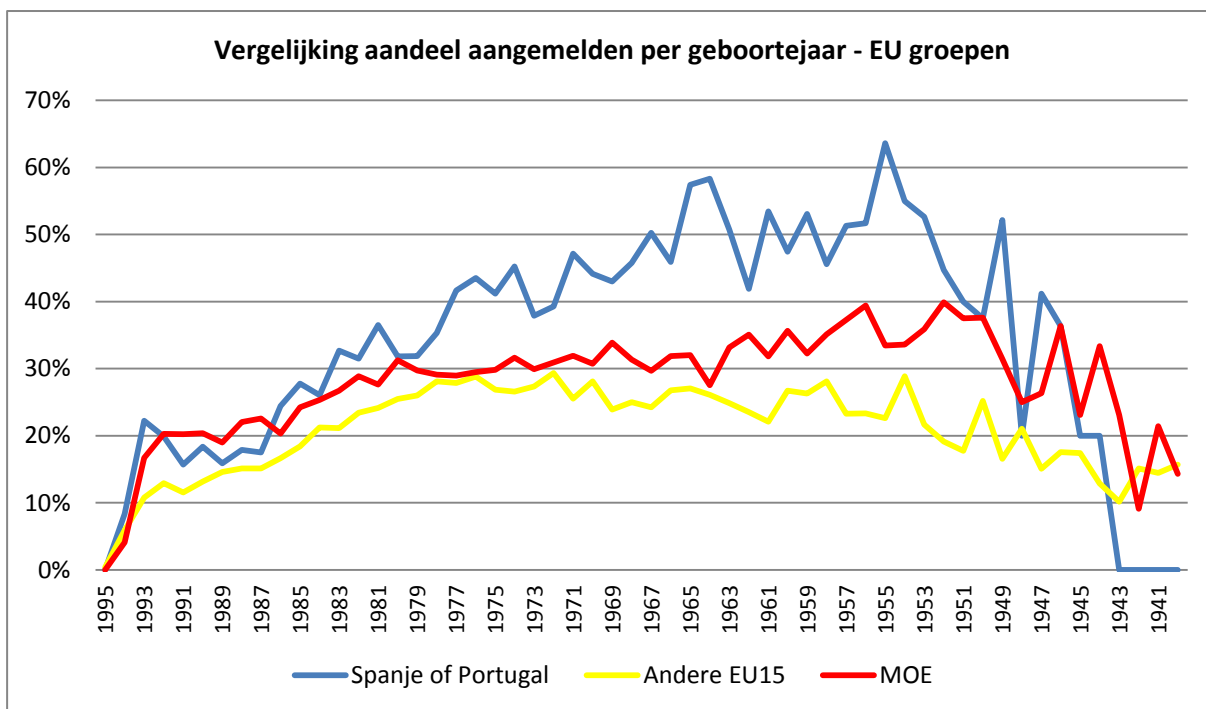
Figuur 18. Aandeel aangemelden per geboortjaar voor Spaanse en Portugese immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012. (N=8.746)(Bron: KBI – Bewerking HIVA)

In tegenstelling tot de enigszins logische verwachting dat jongeren zich meer aanmelden dan ouderen, toont deze grafiek echter duidelijk dat er onder de oudere Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep een beduidend hoger aandeel is dat zich heeft aangemeld in onthaalbureaus. Van alle Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep van 2007-2012 met een leeftijd rond de 20 jaar, meldde ongeveer 20% zich aan, terwijl dit voor 40-jarigen oploopt tot 40% en voor 60-jarigen meer dan de helft. Men zal in het volgende hoofdstuk over het profiel van de doelgroep echter leren dat er slecht weinig 55-plussers in de doelgroep aanwezig zijn (slechts 6% van de Spanjaarden en Portugezen), waardoor deze hogere aanmeldingsgraad in de praktijk slechts beperkte gevolgen heeft.

Onderstaande grafieken bieden ook voor de andere EU-groepen een verdeling van het aandeel dat zich aanmeldt per leeftijd (in geboortjaar).

Figuur 19. a) en b) Aandeel aangemelde andere EU15-/MOE-migranten per geboortjaar. (N=57.499 / N=47.168) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Figuur 20. Aandeel aangemelden per geboortjaar, per EU groep (N=8.746 / 57.499 / 47.168) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Uit de vergelijking tussen EU-groepen (Zuid-Europeanen, migranten uit andere oude lidstaten en Midden-of Oost-Europese migranten) blijkt dat de zeer hoge aanmeldingsgraad onder oudere Spanjaarden en Portugezen, ongewoon is in vergelijking met het patroon bij andere EU15-burgers en MOE-burgers. Men kan ook hier zien dat Zuid-Europeanen en MOE-burgers zich over het algemeen (over alle leeftijdsklassen

heen) meer aanmeldde dan migranten uit oude lidstaten. Tot deze conclusie werd ook reeds gekomen in de vorige paragraaf (zie paragraaf 3.2).

4. Profiel van Spaanse en Portugese immigranten in de doelgroep inburgering uitgelicht en vergeleken

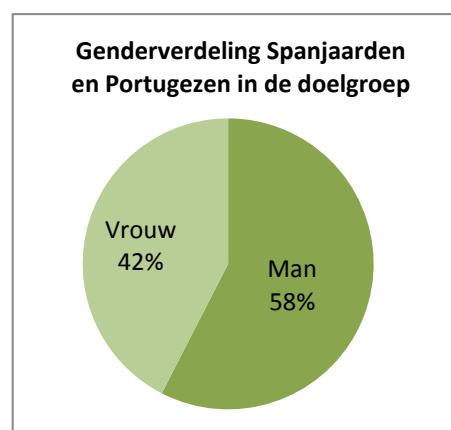
In dit vierde hoofdstuk wordt het profiel van de totale groep Spaanse en Portugese immigranten in de doelgroep inburgering 2007-2012 geschetst.¹² Een bepaald profielkenmerk kan voor de doelgroep enkel geanalyseerd worden indien deze variabelen beschikbaar zijn voor zowel aangemelde personen als niet-aangemelde personen. Aangezien dit slechts voor een beperkt aantal variabelen het geval is (omdat over niet-aanmelders slechts weinig gegevens gekend zijn), beperkt de omschrijving van het profiel zich in dit hoofdstuk tot de kenmerken gender, leeftijd en verblijfstatus. Vervolgens worden de resultaten van de Spaanse en Portugese migranten op de profielkenmerken in kwestie vergeleken met het profiel van andere groepen EU-immigranten en indien relevant ook immigranten zonder EU-burgerschap. Het dient opnieuw benadrukt te worden dat de gepresenteerde cijfers in dit hoofdstuk steeds betrekking hebben op de doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid, dus zowel die personen die zich aanmeldden in een onthaalbureau als diegenen die dat niet deden en waarvan de KBI over een aantal gegevens afkomstig uit het Rijksregister beschikt. Bevindingen uit dit hoofdstuk omtrent specifieke profielkenmerken van een subgroep van de doelgroep inburgering, kunnen bijvoorbeeld worden aangewend om het informeren over het inburgeringsaanbod in Vlaanderen en Brussel of de toeleiding naar onthaalbureaus beter af te stemmen op een specifiek doelpubliek.

4.1 Profiel Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep

4.1.1 Persoonskenmerken (gender en leeftijd)

De verhouding tussen het aantal mannen en het aantal vrouwen onder de Spaanse en Portugese immigranten in de doelgroep, weergegeven in figuur 21, is een eerste bestudeerde kenmerk om een beeld te krijgen van het profiel van deze Zuid-Europeanen in de doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid.

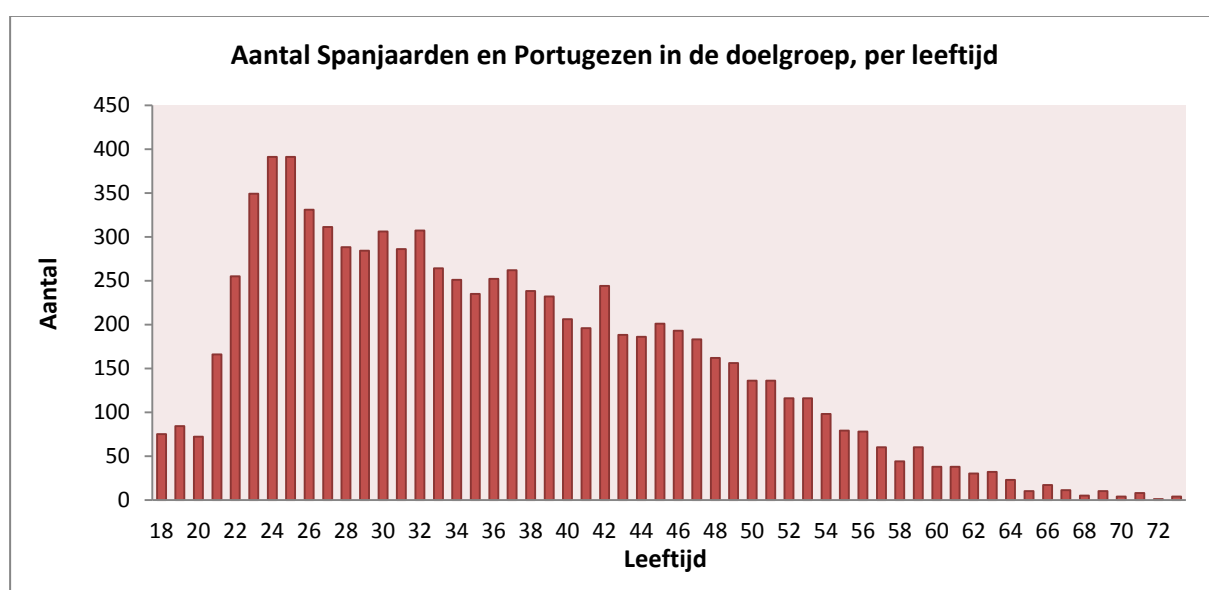
Figuur 21. Genderverdeling Spaanse en Portugese immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012. (N=8.746)
(Bron: KBI – Bewerking HIVA)

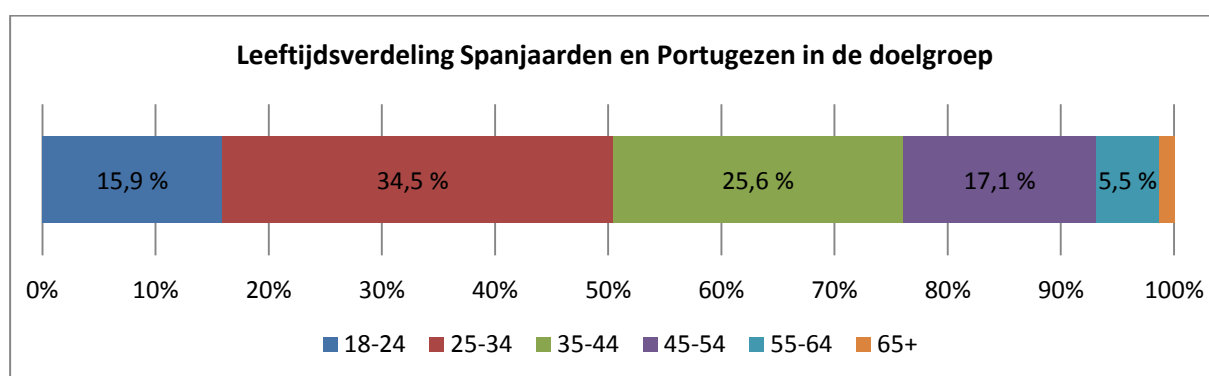
¹² In principe betreft dit de 8.746 personen met Spaanse of Portugese nationaliteit die werden geteld in de totale doelgroep inburgering, maar voor elk kenmerk zijn er echter ook observaties met ontbrekende waarden die werden uitgesloten van de analyse, waardoor het aantal observaties voor elke analyse licht verschilt.

Hieruit blijkt dat de meerderheid van de Spaanse en Portugese immigranten binnen de doelgroep inburgering, mannen zijn (58%).

Ten tweede is het relevant om de leeftijdsverdeling van dit doelpubliek te kennen. Onderstaande figuur 22 geeft het aantal Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep per leeftijd, berekend op basis van het moment van data-extractie (2013) en geboortjaar. Om vergelijkingen later overzichtelijk te presenteren, werden deze leeftijden opgedeeld in categorieën. Het aandeel van elke leeftijdscategorie voor Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep, vindt men in figuur 23. Zoals toegelicht in het methodologisch deel (zie Deel I), betreffen alle analyses in dit rapport enkel de meerderjarige doelgroep.

Figuur 22. Aantal Spaanse en Portugese immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012, per leeftijd. (N=8.746) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

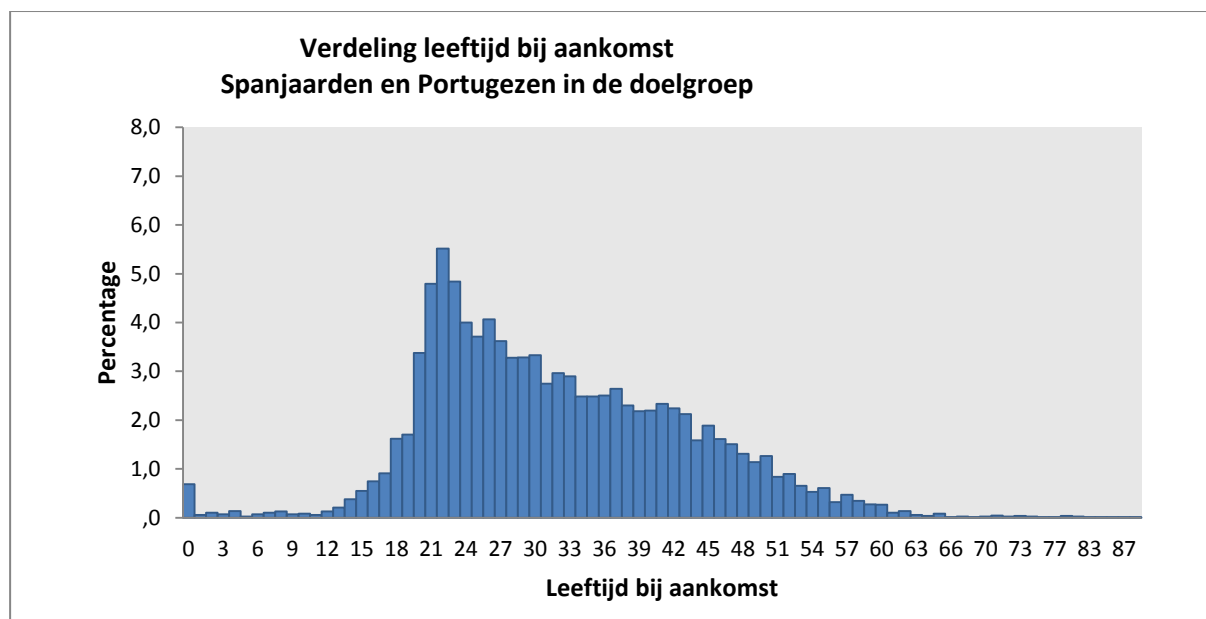

Figuur 23. Leeftijdsverdeling Spaanse en Portugese immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012. (N=8.746) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Uit figuur 22 blijkt duidelijk dat dit Zuid-Europees doelpubliek relatief jong is. De gemiddelde leeftijd (momentopname in 2013) is 36 jaar, maar 24-jarigen zijn het talrijkst onder de Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep Vlaamse inburgering. Op

de tweede figuur kan men aflezen dat net iets meer dan de helft van alle Spanjaarden en Portugezen een leeftijd hadden tussen 18 en 34 jaar op het moment van berekening.

Op basis van het geboortjaar en jaar van aankomst, dat geregistreerd is voor bijna elke immigrant, kan ook geanalyseerd worden op welke leeftijd Spanjaarden en Portugezen gemiddeld vanuit Spanje of Portugal naar Vlaanderen of Brussel trekken. Deze leeftijdsverdeling wordt is weergegeven in de figuur hieronder.

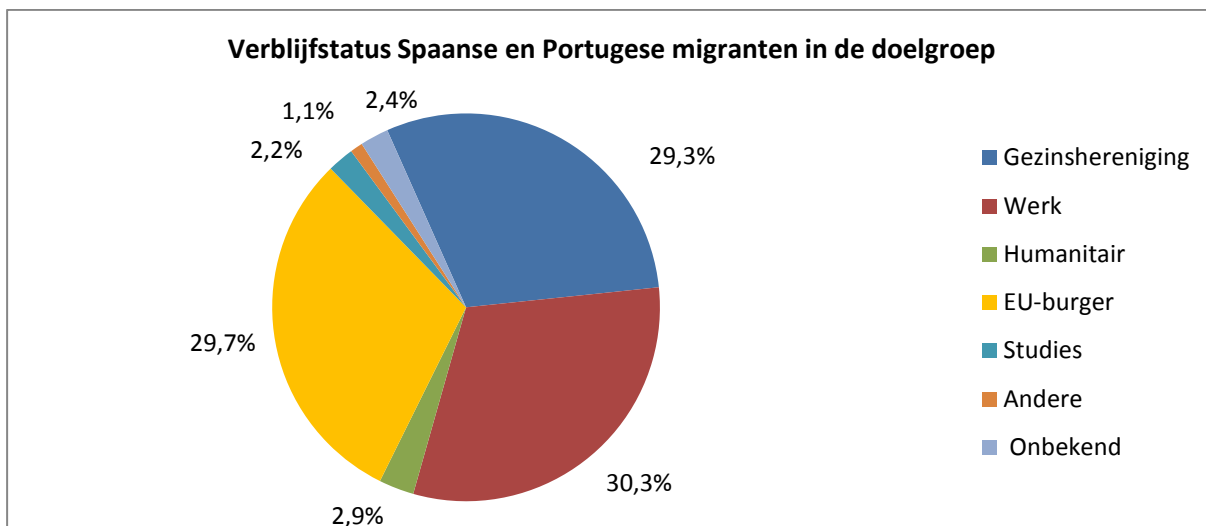

Figuur 24. Verdeling leeftijd bij aankomst, Spaanse en Portugese immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012. (N=8.701) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Bovenstaande figuur illustreert dat de groep wordt gekenmerkt als een groep die op overwegend jonge leeftijd naar België migreerde (met een piek van het aandeel tussen 20 en 25 jaar oud). De gemiddelde leeftijd bij aankomst bedraagt 32 jaar (mediaan 30) en aankomst op 22-jarige leeftijd heeft het grootste aandeel (5,5%).

4.1.2 Verblijfstatus

De verblijfstatus van immigranten levert een indicatie van de beweegreden tot migratie naar België, al kan dit een vertekend beeld geven indien er veeleer wordt verkozen voor een verblijfstatus omwille van juridische opportuniteit dan om ware verblijfsmotieven. De verblijfstatus is echter één van de weinige administratieve variabelen voorhanden waaruit tot in zeker mate afleidingen kunnen gemaakt worden over migratie-motieven. Hieronder geeft figuur 25 een beeld van de voornaamste statuten van verblijfsrecht voor Spaanse en Portugese migranten in de doelgroep inburgering.

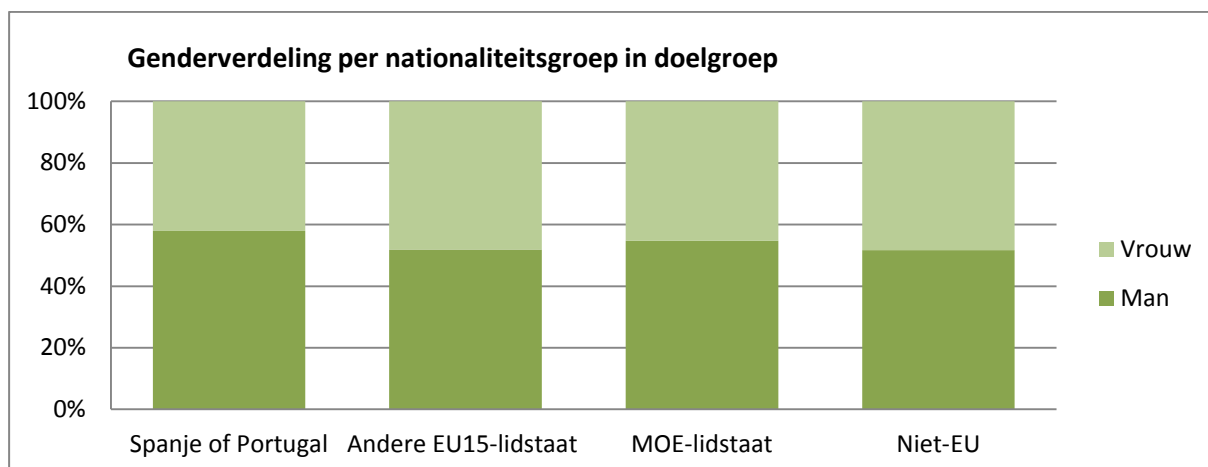
Figuur 25. Verdeling verblijfstatus Spaanse en Portugese immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012. (N=8.542)(Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Negen op tien Spaanse en Portugese migranten kiezen voor één van de drie algemeen meest voorkomende verblijfsstatuten in België, nl. 'gezinshereniger' (29,3%), 'arbeidsmigrant' (30,3%) of 'EU-burger van wie de reden onbekend is' (29,7%). In deze groep zijn deze 3 voornaamste statuten nagenoeg gelijk verdeeld. Slechts een zeer kleine minderheid Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep inburgering verblijft hier om humanitaire of andere redenen.

4.2 Profiel Spanjaarden en Portugezen vergeleken met andere EU-burgers in de doelgroep

4.2.1 Persoonskenmerken (gender en leeftijd)

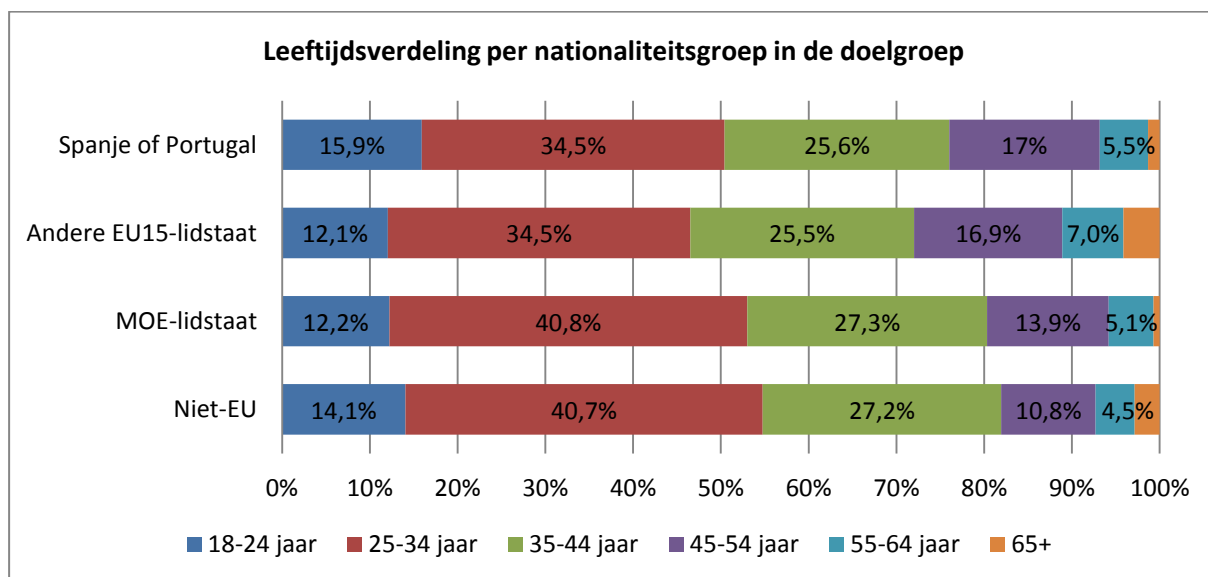
Een vergelijking van de genderverdeling van Spaanse of Portugese immigranten behorende tot de doelgroep inburgering met immigranten van andere nationaliteiten in de doelgroep, levert de volgende figuur 26.

Figuur 26. Vergelijking genderverdeling immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012, per nationaliteitsgroep. (N=229.000)(Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Uit deze vergelijking blijkt dat de verhouding tussen het aantal mannelijke migranten en vrouwelijke migranten met Spaanse of Portugese nationaliteit in de doelgroep, niet wezenlijk verschilt van de gemiddelde genderverdeling. Ook onder migranten uit een andere EU-lidstaat of Derdelanders zijn er meer mannen dan vrouwen. Het verschil in aandeel is iets groter bij Spanjaarden of Portugezen (58% vs. 42%) en Midden- of Oost-Europeanen (54,7% vs. 45,3%), dan bij immigranten uit de oude EU-lidstaten (52% vs. 48%) en Derdelanders (51,7% vs. 48,3%).

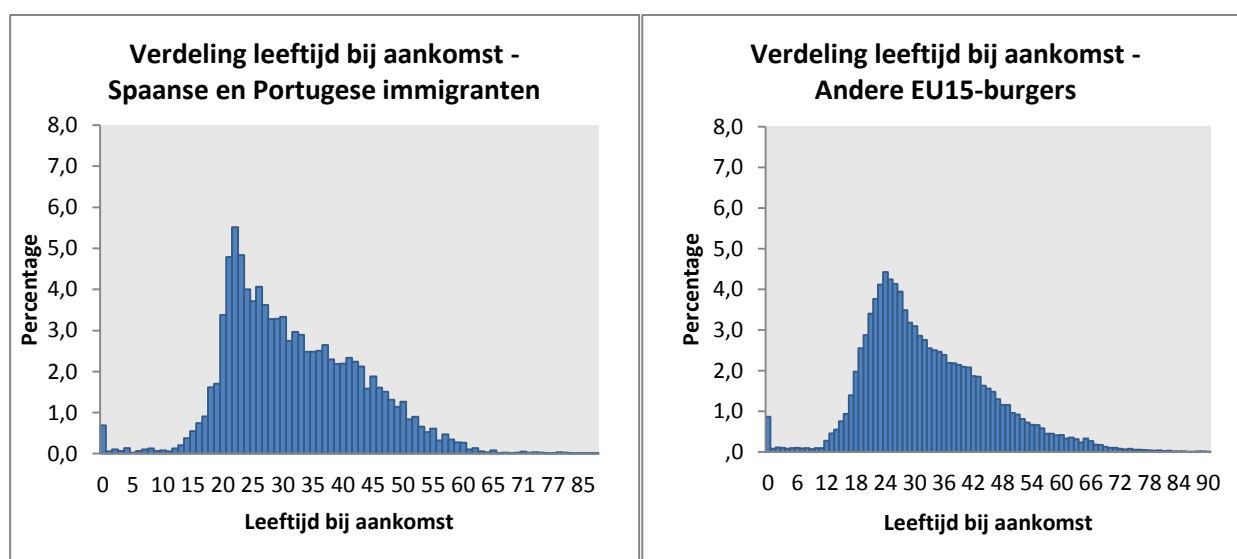
Voor deze zelfde groepen nationaliteiten in de doelgroep inburgering, namelijk Zuid-Europeanen, migranten uit andere oude EU-lidstaten, migranten uit nieuwe Midden-of Oost-Europese lidstaten of migranten afkomstig buiten de EU, werd ook de leeftijdsverdeling berekend, gepresenteerd hieronder in figuur 27.

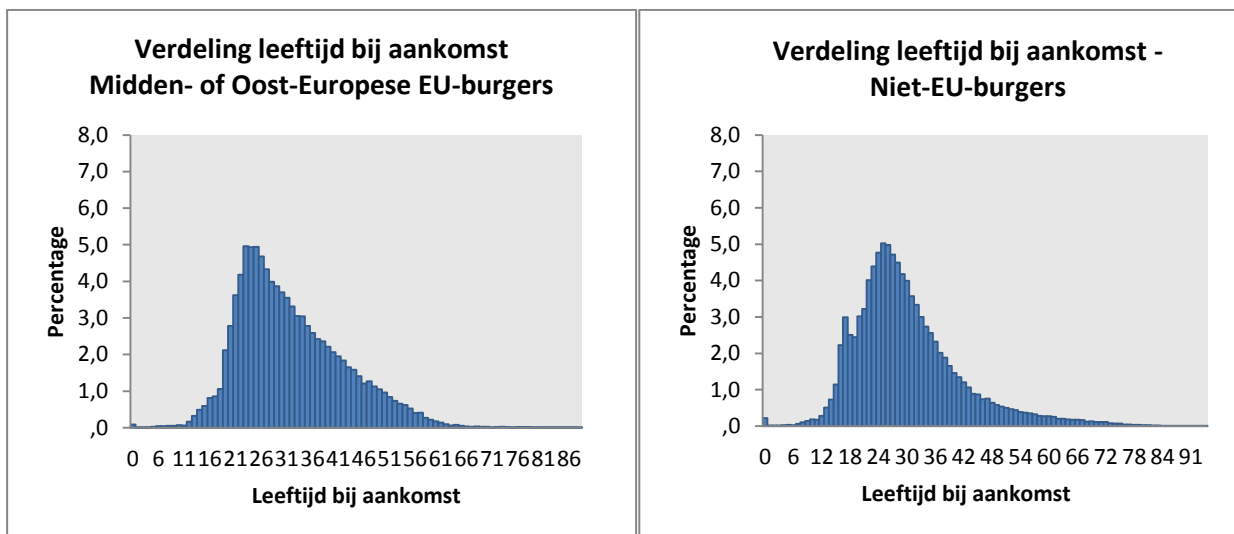

Figuur 27. Leeftijdsverdeling Spanjaarden en Portugezen, andere EU15 migranten, MOE-migranten en Niet-EU-migrantinnen binnen doelgroep inburgering 2007-2012. (N=228.479) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Gelijkaardig aan de genderverdeling, is de leeftijdsverdeling van Spaanse of Portugese immigranten in de doelgroep schijnbaar niet sterk verschillend van andere groepen. Over het algemeen wordt de doelgroep gekenmerkt als relatief jong (rond de helft van de meerderjarige personen heeft een leeftijd tussen 18 en 34 jaar). Men kan echter observeren dat er onder migranten uit andere oude EU-lidstaten (d.i. België, Nederland, Luxemburg, Frankrijk, Duitsland, Italië, Denemarken, Verenigd Koninkrijk, Ierland, Griekenland, Oostenrijk, Zweden en Finland) gemiddeld genomen iets meer oudere personen omvat zijn dan de gemiddelde omvang van hogere leeftijdsklassen (meer dan een kwart is ouder dan 45 jaar). De gemiddelde leeftijd van immigranten uit andere EU15-lidstaten in de doelgroep was in 2013 38 jaar oud (in vergelijking met 36 jaar voor Spanjaarden en Portugezen). Bij Midden-of Oost-Europese migranten in de doelgroep net als Niet-EU migranten in de doelgroep kan men beduidend minder ouderen tellen, maar meer 25- tot 34-jarigen (ongeveer 6 procentpunten meer) en 35- tot 44-jarigen (2 procentpunten meer). Dit brengt de gemiddelde leeftijd van zowel MOE-immigranten als Derlanders in de doelgroep inburgering op 35 jaar (momentopname 2013).

In de volgende figuren wordt ook de verdeling van de leeftijd bij aankomst vergeleken voor diezelfde groepen immigranten in de doelgroep inburgering.

Figuur 28. a) b) c) d) Verdeling leeftijd bij aankomst, andere Spaanse en Portugese migranten/ EU15- migranten/ MOE-migranten/Niet-EU-migranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012. (N= 8.701 / 56.997 / 46.788 / 112.870) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Ook de verdeling van leeftijd bij aankomst is sterk gelijkaardig over de verschillende groepen EU-burgers. De rechts-scheve verdelingen in bovenstaande grafieken tonen duidelijk dat migranten van verschillende nationaliteiten op overwegend jonge leeftijd naar België komen en dat het grote merendeel van hen zich bevindt in een 'actieve leeftijdsklasse'. De gemiddelde leeftijd bij aankomst van zowel Spaanse en Portugese inwijkelingen als van andere geïmmigreerde EU15-burgers en MOE-burgers situeert zich rond 32 jaar. Niet-EU-burgers zijn gemiddeld twee jaar jonger bij hun aankomst (30 jaar).

4.2.2 Verblijfsstatus

Of bepaalde verblijfsstatuten meer dan gemiddeld voorkomen bij bepaalde nationaliteitsgroepen (om in te schatten of Spanjaarden en Portugezen een afwijkend patroon vertonen wat betreft verblijfsstatuten) werd onderzocht aan de hand van een correspondentie-analyse, waarvan de statistische details zijn terug te vinden in annex. Alvorens deze analyse te bespreken, wordt de techniek correspondentie-analyse kort toegelicht in onderstaande tekstkader.

Een woordje uitleg bij Correspondentie-analyse

Correspondentie-analyse (CA) is een geschikte statistische techniek om de mate van similariteit tussen verschillende categorieën van dezelfde variabele (vb. Zuid-Europeanen vs. MOE) te meten. Men kan dit aflezen in de grafiek (biplot genoemd) door de afstand tussen punten van dezelfde kleur te vergelijken. Hoe kleiner de afstand tussen twee punten, hoe meer deze groepen een gelijkaardig patroon vertonen wat betreft het andere gemeten kenmerk (vb. Spanjaarden & Portugezen en MOE EU-burgers vertonen een gelijkaardig patroon wat betreft hun verblijfstatus). De afstanden tussen zulke categorieën van eenzelfde variabele (dus tussen punten van dezelfde kleur), kan men via een χ^2 -berekening exact berekenen en vergelijken. We gaan hier echter niet verder in detail in op de statistische aspecten van het berekenen van de posities van de punten op dimensies en de afstand hiertussen.

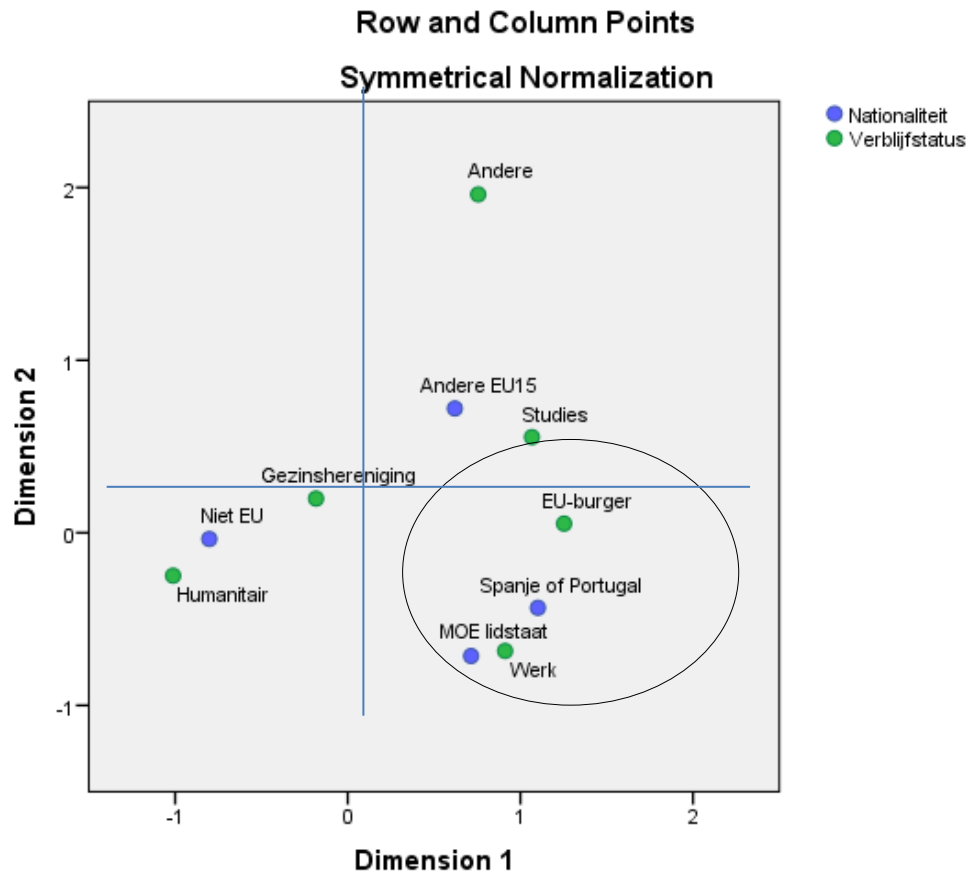
Ten tweede geeft de biplot een verkennend beeld van de samenhang tussen categorieën van twee variabelen (vb. 'Zuid-Europees' als nationaliteit en 'werk' als verblijfstatus). Van dit laatste, laat de techniek evenwel niet toe om de afstand te berekenen (omwille van verschillende schalen van de punten per variabele). CA is met andere woorden een exploratieve techniek die de exacte mate van samenhang tussen variabelen niet kan bewijzen als statistisch significant. De biplot laat echter wel toe om de correspondentie te verkennen, door te kijken welke punten van verschillende kleur dichter bij elkaar liggen dan andere combinaties. Hoe verder de punten van nulpunt (0,0) staan, hoe meer deze specifieke categorie verantwoordelijk is voor een samenhang tussen de kenmerken, omdat die categorie een afwijkend oftewel niet-gemiddeld patroon vertoont op de andere variabele. Moesten alle punten op het coördinaat 0,0 liggen, zou er geen afwijking – hier inertie genoemd – zijn van totale onafhankelijkheid. Dan zou er met andere woorden geen enkele associatie zijn tussen de variabelen. Hoe groter de afwijking van onafhankelijkheid, hoe groter de totale inertie. CA laat toe te onderscheiden welke categorieën nu net een afwijkend patroon hebben (verder afliggen van het coördinaat 0,0). Het zijn deze afwijkende categorieën die samen de totale inertie bepalen en dus doen besluiten dat er een samenhang is tussen de variabelen.

Het is bij de interpretatie van samenhang belangrijk men steeds denkt in termen van de 'ene categorie komt meer dan gemiddeld samen voor met de andere categorie', wat nog niet betekent dat dit de combinatie is die het vaakst voorkomt.

De correspondentieanalyse tussen verblijfstatus en nationaliteit, geeft een duidelijke indicatie van een hoge samenhang tussen beiden kenmerken.¹³ De nationaliteitsgroep van een immigrant kennen, verklaart blijkbaar voor 40,2% de verblijfstatus van die persoon (inertie is 0,402, zie bijlage), althans in deze dataset van de doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid. Dit kan men interpreteren als 'bepaalde nationaliteitsgroepen hebben meer dan gemiddeld een bepaalde verblijfstatus'. Van deze 40,2% verklaarde afstand, kan 97,3% gevat worden door twee dimensies, waardoor de CA-techniek ons per categorie een score op twee dimensies geeft die we kunnen vertalen in een overzichtelijke tweedimensionale grafiek (biplot) weergegeven in figuur 29.¹⁴

¹³ De χ^2 is 80287,494 en significant op $p < 0,05$. De totale inertie of totale verklaarde variantie is 0,402.

¹⁴ Dimensie 1 vangt 80,2% van de verklaarde inertie op, dimensie 2 vangt 17,1% van de verklaarde inertie op.

Figuur 29. Biplot correspondentieanalyse verblijfstatus en nationaliteit immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012. (N=229.000)(Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Alvorens de interpretatie van deze tweedimensionale plot aan te vangen, behoeft het nogmaals verduidelijking dat men het samenhangen van een nationaliteitsgroep en verblijfstatus niet kan interpreteren als 'de voornaamste verblijfstatus voor deze groep', maar wel 'die groep heeft meer dan gemiddeld deze verblijfstatus'. Een verblijfsrecht op basis van gezinshereniging is bijvoorbeeld voor alle groepen de eerste of tweede meest voorkomende verblijfstatus, maar het zijn niet-EU-burgers waarbij men een nog meer dan gemiddeld groot aandeel met dit statuut ziet (omdat er minder alternatieven mogelijk zijn), waardoor dit het dichtst bij niet-EU-burgers ligt in een correspondentieanalyse. Verblijfsrecht om studieredenen is voor alle groepen een weinig voorkomend statuut, maar bij burgers uit EU15-lidstaten komt dit nog net iets meer voor, waardoor deze punten het dichtst bij elkaar liggen. Dit betekent echter in geen geval dat een studieverblijf de voornaamste verblijfstatus is voor deze groep, integendeel.

De focus van de interpretatie ligt echter op Zuid-Europeanen en de mate waarin zij een bepaald afwijkend patroon vertonen wat betreft verblijfstatus, met name of een bepaalde verblijfstatus meer dan gemiddeld voorkomt bij Spanjaarden en Portugezen behorende

tot de doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid. Uit figuur 25 (zie paragraaf 4.1.2) leerde men al dat een zo goed als even groot aandeel Spanjaarden en Portugezen binnen de doelgroep inburgering, in België verbleef onder een verblijfstatuut werk (31%) als onder verblijfsrecht voor gezinsherenigers (30%) en EU-burgers (30%). Dat 'werk' zo'n groot aandeel heeft, blijkt een afwijkend patroon, zo toont deze correspondentie-analyse aan. Van alle personen in de doelgroep inburgering, blijken Spanjaarden en Portugezen, net als Midden- en Oost-Europese EU-burgers, een grotere tendens te hebben tot verblijf in België onder de status van arbeidsmigrant dan Derdelanders, maar ook dan immigranten uit andere EU15 lidstaten. Ten tweede verblijven een meer dan gemiddeld groot aandeel Spanjaarden en Portugezen van de doelgroep in België onder de verblijfstatus EU-burger, namelijk een verblijfsrecht als EU-burger zonder gekende verblijfsreden. Men kan zien dat Spanjaarden en Portugezen een gelijkaardig patroon volgen als MOE EU-burgers wat betreft verblijfstatus. Deze groepen verschillen wat betreft voornaamste verblijfstatus het meest van niet-EU-burgers, waartoe ze de grootste afstand hebben. Dit is eenvoudigweg te verklaren door het feit dat voor Derdelanders andere verblijfsregels gelden dan voor EU-burgers. Dat Spanjaarden en Portugezen een redelijke afstand hebben t.o.v. andere EU15-burgers is echter wel opmerkelijk en duidt er op dat deze Zuid-Europeanen mogelijks met andere motieven naar België trekken dan Noord- en Centrum-Europeanen. Men kan ook de horizontale as van de grafiek als volgt interpreteren: links ziet men statuten die een eerder 'passieve migratie' aanduiden, rechts eerder 'actieve migratie'. Zowel Spanjaarden, en Portugezen als MOE-burgers vertonen een meer dan gemiddeld aandeel dat onder die laatste noemer valt.

5. Profiel van Spaanse en Portugese aanmelders uitgelicht en vergeleken

Waar het vorige hoofdstuk een profielschets bood van de Spanjaarden en Portugezen die behoren tot de doelgroep inburgering, behandelt dit vijfde hoofdstuk het profiel van Spaanse en Portugese aanmelders in onthaalbureaus.¹⁵ De in deze profielschets behandelde kenmerken zijn gender, leeftijd, opleiding (opleidingsniveau en -duur), verblijfstatus en perspectief bij het inburgeringstraject. Omdat dit hoofdstuk enkel aangemelde personen analyseert, kon immers gebruikt worden gemaakt van bijkomende gegevens geregistreerd in onthaalbureaus. Om te doorgronden of die Spanjaarden en Portugezen die zich vrijwillig aanmelden in een onthaalbureau op bepaalde kenmerken een afwijkend profiel vertonen, wordt in tweede en derde instantie onderzocht in welke mate het profiel van Spaanse en Portugese aanmelders en niet-aanmelders onderling verschilt en het profiel van Spaanse en Portugese aanmelders afwijkt van aanmelders uit andere EU-lidstaten. Omdat geboorteland geregistreerd wordt bij aanmelders, kunnen we aanmelders ook indelen naar herkomst. Als slot van dit hoofdstuk wordt de groep Spaanse en Portugese aanmelders daarom nog eens opgedeeld naar herkomst en wordt bestudeerd of Spanjaarden en Portugezen van niet-Zuid-Europese origine een verschillend profiel hebben in vergelijking met Spanjaarden en Portugezen die in Spanje of Portugal zelf zijn geboren. Vorig onderzoek wees immers uit dat meer dan de helft van de aangemelde Spaanse en Portugese immigranten (d.w.z. met Spaanse of Portugese nationaliteit), niet in Spanje of Portugal geboren zijn, maar wel in Afrika, Latijns-Amerika of Azië (met ruim één derde afkomstig uit Marokko).¹⁶ Ter verduidelijking, het gaat in hoofdstuk 5 om aangemelde personen, oftewel de immigranten waarmee de inburgeringspraktijk geconfronteerd wordt. Dit hoofdstuk is ook uitgebreider dan het vorige omwille van de introductie van meerdere vergelijkingsniveaus (een vergelijking tussen aanmelders vs. niet-aanmelders, tussen aanmelders van verschillende EU-subgroepen en tussen Spanjaarden en Portugezen van verschillende origine). Omdat dit hoofdstuk focust op die immigranten die zich vrijwillig hebben opgegeven in een onthaalbureau voor inburgering, kan men bevindingen hieruit aanwenden voor een betere afstemming van het inburgeringsaanbod op het profiel van deze niet-tot-inburgering verplichte inwijkelingen met een zekere integratiebehoefte.

¹⁵ In principe betreft dit de 3.001 personen met Spaanse of Portugese nationaliteit die zich tussen 2007 en 2012 voor de eerste keer hebben aangemeld in een onthaalbureau, maar voor elk kenmerk zijn er echter ook observaties met ontbrekende waarden die werden uitgesloten van de analyse, waardoor het aantal observaties voor elke analyse licht verschilt.

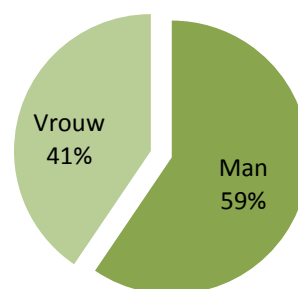
¹⁶ Vanduynslager, L., González-Garibay, M., De Cuyper, P., Wets, J. & Durieux, H. (2014, in druk). Migratie- en integratietrajecten van Zuid-Europese migranten in Vlaanderen. Een kritische reflectie over intra-EU-mobiliteit en inburgering van EU-burgers versus niet-EU-burgers in beleidsperspectief, in: Timmerman, C. et al. (eds.). *Intra-Europese migratie en mobiliteit: Andere tijden, nieuwe wegen?*, Universiteit Antwerpen.

5.1 Profiel Spaanse en Portugese aanmelders

5.1.1 Persoonskenmerken (gender en leeftijd)

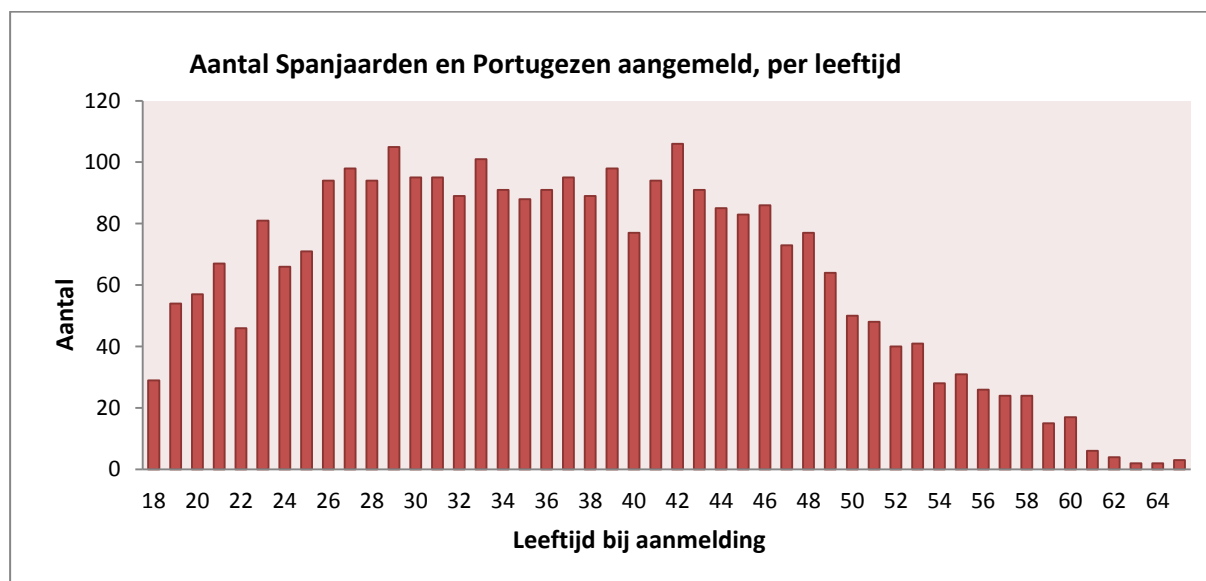
De verhouding tussen het aantal mannen en het aantal vrouwen onder de Spaanse en Portugese immigranten die zich tussen 2007 en 2012 hebben aangemeld in een onthaalbureau, weergegeven in figuur 30, is nagenoeg gelijk aan de genderverdeling van alle Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep. Drie op de vijf Zuid-Europese aanmelders is een man, twee op de vijf is een vrouw. Dit strookt met de eerdere bevinding dat er zich een gelijke proportie Spaanse of Portugese mannen als vrouwen aanmeldt, wat werd aangebracht in hoofdstuk 3 (paragraaf 3.3) over aanmeldingsgraad.

Genderverdeling Spaanse en Portugese aanmelders

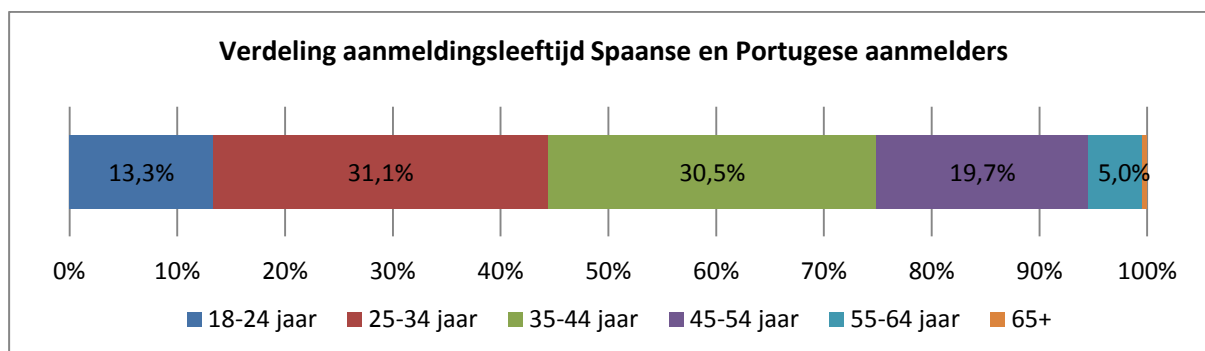

Figuur 30. Genderverdeling Spaanse en Portugese immigranten aangemeld in onthaalbureau 2007-2012. (N=3.001)(Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Ten tweede is het relevant de leeftijdsverdeling van het cliënteel van onthaalbureaus te kennen. In onderstaande figuur 31 ziet men het aantal Spaanse en Portugese aanmelders per leeftijd. In figuur 32 is de groep Spaanse en Portugese personen opgedeeld in categorieën per leeftijd van aanmelding, om verdere vergelijkingen te vereenvoudigen.

Figuur 31. Aantal Spaanse en Portugese immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012, per leeftijd. (N=3.001)(Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Figuur 32. Verdeling leeftijd bij aanmelding, Spaanse en Portugese immigranten aangemeld in onthaalbureau 2007-2012. (N=3.001) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

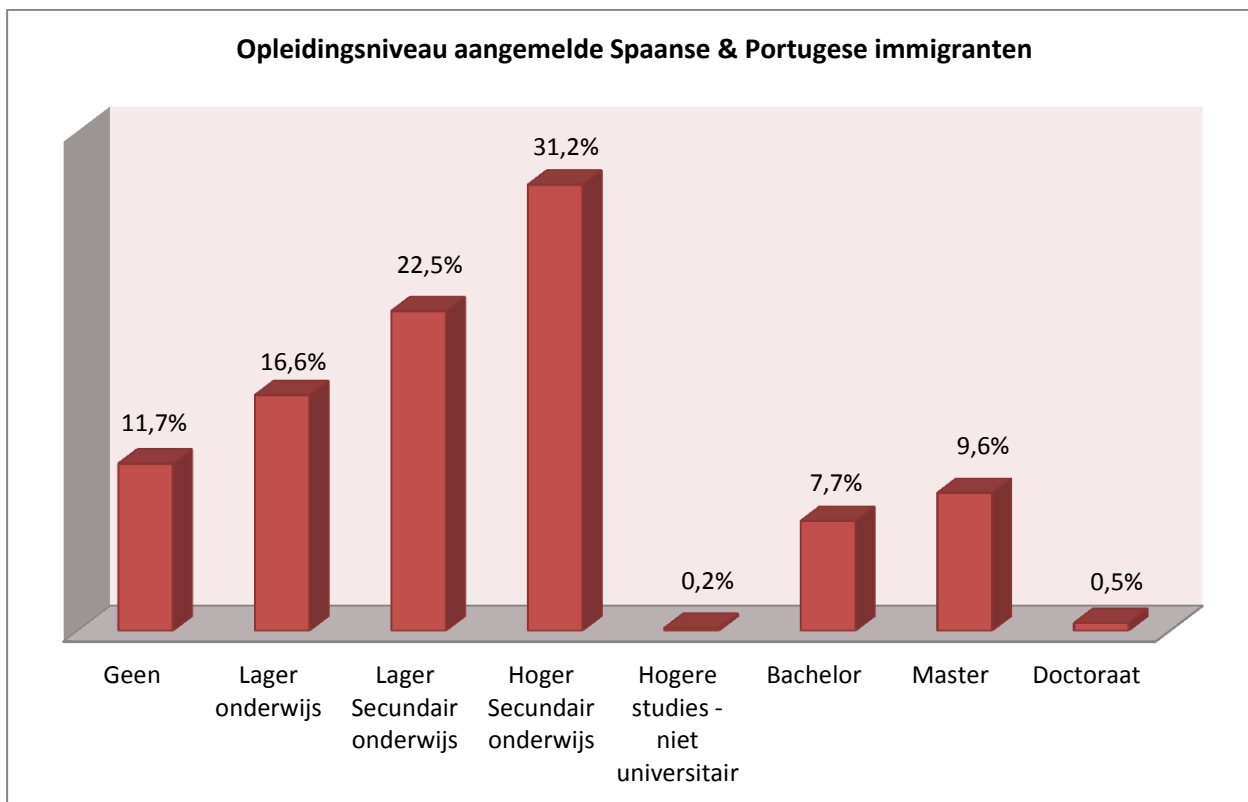
Hieruit blijkt dat die Spanjaarden en Portugezen die zich hebben aangemeld in een onthaalbureau, zich eerder gelijk verspreiden over alle leeftijden tussen pakweg 20 en 45 jaar oud op het moment van aanmelding. De gemiddelde leeftijd waarop ze zich aanmeldden, was 37 jaar. Op de tweede grafiek leest men dat drie kwart van de Spaanse en Portugese aanmelders een leeftijd heeft tussen 18 en 44 jaar oud. In termen van leeftijdsverdeling kan men voor de Spaanse en Portugese immigranten dus wel een verschil observeren tussen de hele doelgroep en diegenen die zich effectief aanmeldden, waarbij er geen proportionele afspiegeling is. Dit houdt verband met iets hogere aanmeldingsgraad die werd geobserveerd bij oudere Zuid-Europeanen in hoofdstuk 3 (zie figuur 18, paragraaf 3.4). Die iets hogere aanmeldingsgraad van ouderen maakt dat zij onder de aanmelders beter vertegenwoordigd zijn dan in de volledige doelgroep, en omgekeerd dat jongeren onder de aanmelders niet zo'n uitgesproken meerderheid zijn als dat ze in de doelgroep vormen. De verwachting dat aangemelde Spanjaarden en Portugezen vooral jonge personen zijn, is dus - ondanks het feit dat er zoveel jonge Spanjaarden en Portugezen instromen - alvast niet ingelost.

5.1.2 Opleidingsniveau

Een belangrijke component in het bepalen van het profiel van immigranten, met het oog op een betere afstemming van de inburgeringspraktijk, is het opleidingsniveau van de personen in kwestie. Over opleidingsachtergrond is er voor dit onderzoek enkel data beschikbaar van personen die zich hebben aangemeld in een onthaalbureau, waardoor dit profielkenmerk niet in hoofdstuk 4 over het profiel van de volledige doelgroep inburgering kon worden opgenomen. Bij deze opleidingsvariabelen blijkt het aantal ontbrekende waarden betrekkelijk groot en werd een redelijke inconsistentie geobserveerd tussen verschillende registraties van opleidingsniveau van een persoon op verschillende momenten. Bij de analyse van opleidingsvariabelen (opleidingsduur en -niveau) diende een daarom een afweging te worden gemaakt tussen enerzijds

onbetrouwbaarheid van de aanwezige variabelen en anderzijds ernstig informatieverlies in het geval van het volledig links laten liggen van deze data. Aangezien opleidingsniveau een belangrijke component vormt van wat doorgaans als 'profiel' wordt opgevat en de specifieke belangstelling voor het opleidingsniveau van deze Zuid-Europese migranten, werd ervoor gekozen de aanwezige variabelen bijkomend te 'cleanen' om alsnog correcte analyses uit te voeren en zinvolle conclusies te kunnen trekken uit de beschikbare data. In concreto werd op basis van de verschillende registraties van opleidingsniveau of -duur één variabele voor opleidingsniveau en één voor opleidingsduur opgesteld, waarbij personen waarvan inconsistente antwoorden werden gedetecteerd (vb. bij eerste bevraging een bachelor-niveau, bij tweede bevraging een secundair onderwijs niveau) werden geweerd (gecodeerd als 'missing'). Dit betekent een zeker bijkomend dataverlies (6%, bovenop de 8,6% initiële onbekende waarden), maar levert een meer betrouwbare variabele voor analyses op. Een tweede bron van potentiële vertekening die benadrukt dient te worden is het feit dat deze informatie volledig gebaseerd is op zelf-rapportering. Het opgegeven opleidingsniveau wordt niet systematisch geverifieerd en diploma's worden bovendien niet noodzakelijk gelijk gesteld in België. Het is bijgevolg raadzaam de gegevens en conclusies die hieruit voortkomen eerder als indicatief op te vatten en steeds te nuanceren als resultaat van zelf-rapportering aangezien de afwezigheid van bias hier niet kan gegarandeerd worden.

Wanneer Spanjaarden en Portugezen waarvan het opleidingsniveau onbekend is (9% van de groep) en diegenen waarvan het geregistreerde opleidingsniveau inconsistent was over verschillende registraties (6% van de groep) buiten beschouwing worden gelaten, bekomt men onderstaande verdeling van relatief aandeel (t.o.v. het totaal aantal geldige waarden) per opleidingsniveau.

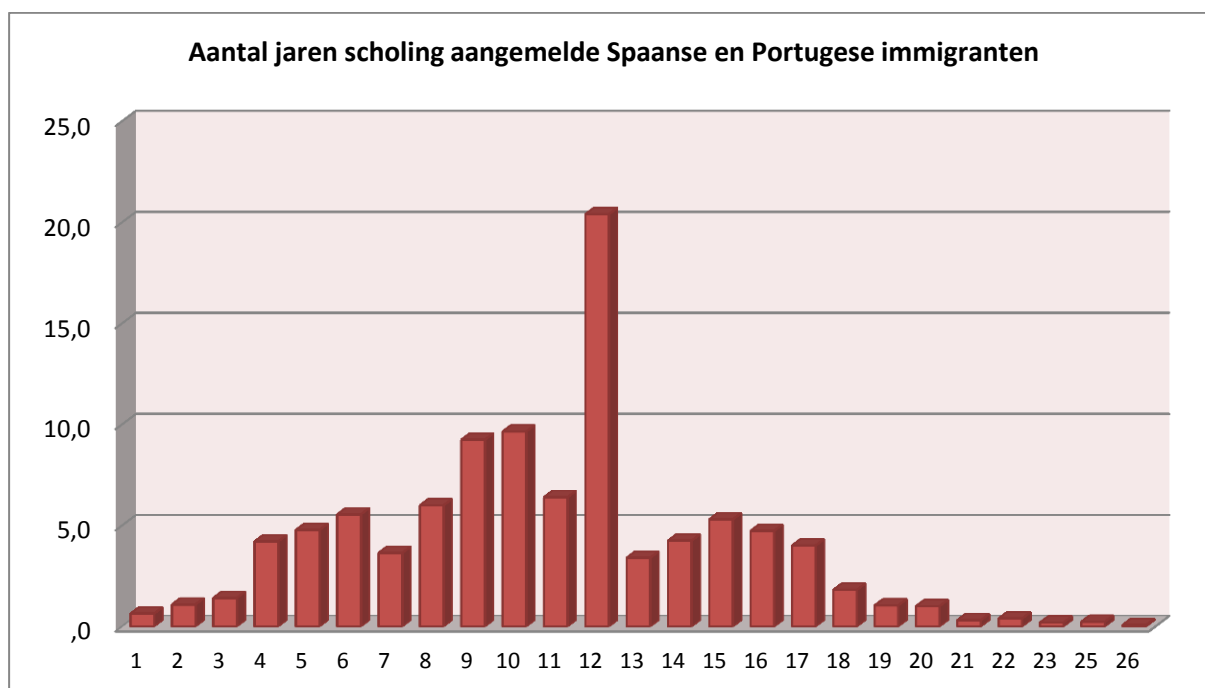

Figuur 33. Verdeling opleidingsniveau aangemelde Spaanse en Portugese immigranten 2007-2012.(N=2.552)(Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Uit figuur 33 hierboven blijkt dat bijna een derde van de Spaanse en Portugese aanmelders niet geschoold is of slechts lager onderwijs volgde (samen 28,3%). Meer dan de helft van de groep situeert zich op niveau het secundair onderwijs (met name 22,5% lager secundair en 31,2 % hoger secundair). Nog geen vijfde volgde hogere studies (samen 18%).

Bijkomend werd voor deze Zuid-Europese aanmelders het aantal jaren scholing dat ze in het land van herkomst volgden geregistreerd. Men moet ook hier echter rekening houden met het onbetrouwbare karakter van de variabele. Voor 17,9% van de in 2007-2012 aangemelde Spanjaarden en Portugezen is er geen opleidingsduur bekend of zijn de waarden intern inconsistent. Bovendien levert een kruising van opleidingsduur met opleidingsniveau voor die personen waarvan beide kenmerken bekend en valide zijn, een additionele 6% aan onwaarschijnlijke combinaties (vb. Masterniveau na totaal van 8 jaar scholing). De kruistabel van deze kruising van opleidingsniveau en opleidingsduur, kan men terugvinden in bijlage 2 van dit rapport. Figuur 34 hieronder presenteert de verdeling van het opgegeven aantal jaren scholing voor aanmelders met Spaanse of Portugese nationaliteit. Het nuanceren van de interpretatie van ook deze cijfers is derhalve uiterst noodzakelijk. Men dient daarbij onder andere te erkennen dat het hier om zelf-gerapporteerde waarden gaat en dat de oorspronkelijke variabelen gekenmerkt

zijn door een hoog aandeel ontbrekende of foutieve waarden en redelijk inconsistente verdelingen.

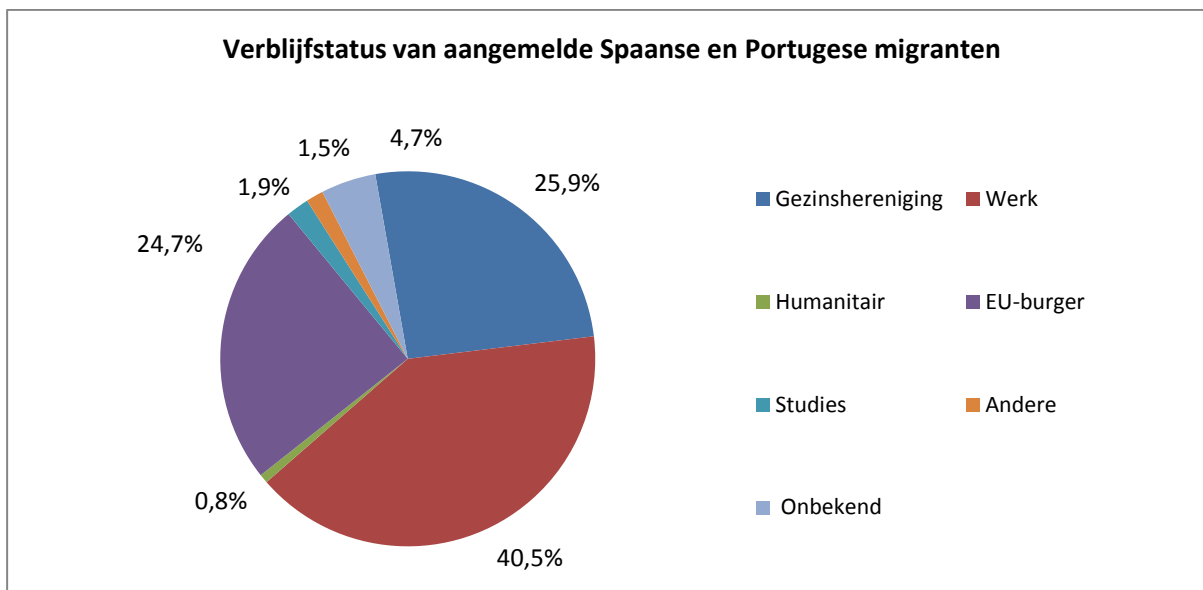

Figuur 34. Aantal jaren scholing gevolgd Spaanse en Portugese immigranten aangemeld 2007-2012. (N=2.465)(Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Een controle van het aantal jaren scholing dat Spaanse en Portugese immigranten in onthaalbureaus opgeven, bevestigt dat zij overwegend laag- tot midden-geschoold zijn. Het grote merendeel van hen rapporteert 12 jaar of minder school te hebben gelopen (het aandeel dat een scholingsduur van 1 tot en met 12 jaar heeft, bedraagt samen 73,1%, waarvan 20% opgaf tot 12 jaar school te hebben gelopen).

5.1.3 Verblijfsstatus en perspectief

Om de beweegreden en hieraan gerelateerde inburgeringsnoden van immigranten die zich aanmeldden in onthaalbureaus te kennen, wordt net als voor de volledige doelgroep in hoofdstuk 4, de voornaamste verblijfsstatus van de personen in kwestie bestudeerd. Figuur 35 presenteert voor de aangemelde Spaanse en Portugese immigranten het aandeel per statuut voor verblijfsrecht in België (gezinshereniging, werk, humanitair verblijf, verblijfsrecht als EU-burger waarvan de reden van verblijf niet is opgegeven, studies of andere).

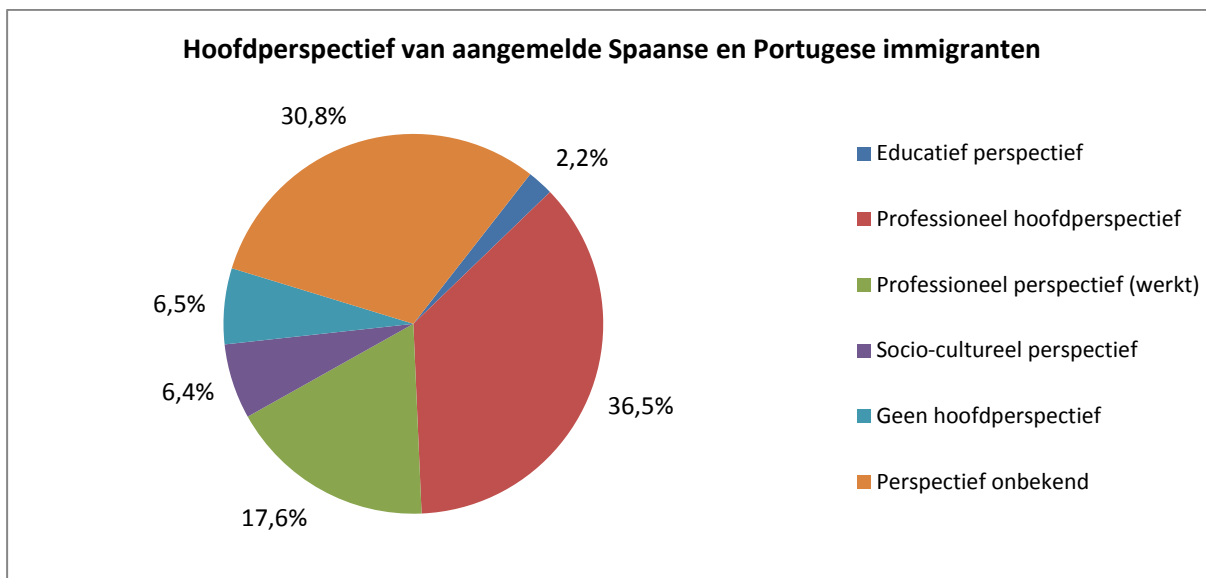

*Figuur 35. Verdeling verblijfstatus Spaanse en aanmelders 2007-2012.
(N=2.993)(Bron: KBI – Bewerking HIVA)*

Uit deze analyse blijkt dat die Spanjaarden en Portugezen die zich hebben aangemeld in een onthaalbureau voor inburgering, in de eerste plaats in België verblijven om hier te werken (40,5%) en in de tweede plaats onder het statuut van gezinshereniging (25,9%) of als EU-burger zonder opgegeven reden van verblijf (24,7%). Waar men voor alle Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep nog een bijna gelijke spreiding over deze drie statuten zag (zie paragraaf 4.1.2), ziet men onder de aanmelders daarentegen 'werk' duidelijk als eerste voornaamste verblijfsreden. Het hoge aandeel aangemelde Spanjaarden en Portugezen met een verblijfsstatuut op basis van hun arbeidsactiviteiten in België, is in overeenstemming met de bevindingen van Vanduynslager & González-Garibay die als één van hun voornaamste conclusie naar voor brachten dat deze Zuid-Europese immigranten voornamelijk naar België trekken om hier te werken en dat hun aanmelding voor inburgering ingegeven is door werk-gerelateerde noden.¹⁷

Aangezien een verblijfstatus niet altijd indicatief is voor het ware verblijfsmotief maar in bepaalde gevallen eerder een kwestie van juridische opportuniteit betreft, is het interessant om ook bijkomende gegevens geregistreerd in onthaalbureaus te analyseren, met name het hoofdperspectief dat immigranten opgeven voor hun inburgeringstraject. De verdeling hiervan voor de groep Spaanse en Portugese aanmelders, wordt gepresenteerd in onderstaande figuur 36.

¹⁷ Vanduynslager, L., González-Garibay, M., De Cuyper, P., Wets, J. & Durieux, H. (2014, in druk) o.c.

Figuur 36. Verdeling hoofdperspectief inburgeringstraject aangemelde Spaanse en Portugese immigranten 2007-2012.(N=3.001)(Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Uit de gegevens van onthaalbureaus blijkt dat 55% aangemelde Spanjaarden en Portugezen een professioneel inburgerings-perspectief heeft, waarvan een deel dat opgeeft reeds te werken (36,5% van de Spaanse en Portugese aanmelders) en een deel dat nog niet werkt (17,6% van de Spaanse en Portugese aanmelders). Een educatief perspectief en socio-cultureel perspectief (respectievelijk 2,2% en 6,4%) is beduidend minder in trek. Voor een groot aandeel is het perspectief echter onbekend (31%) en voor een deel (6%) is geregistreerd dat ze geen specifiek hoofdperspectief hebben.

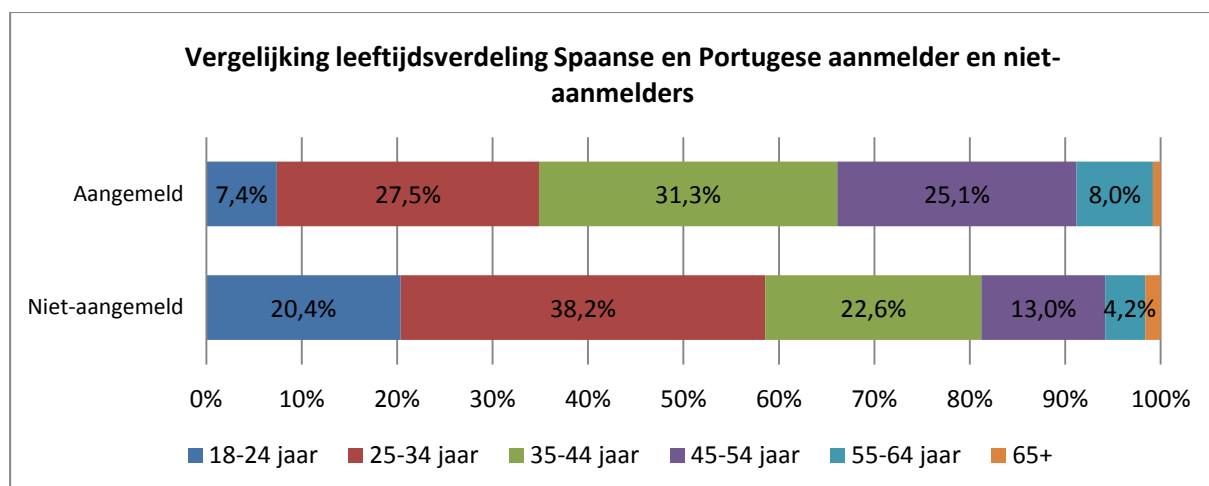
5.2 Profiel Spaanse en Portugese aanmelders vergeleken met Spaanse en Portugese niet-aanmelders

Voor die kenmerken waar het profiel van de Spaanse en Portugese aanmelders, wezenlijk verschilt van dat van alle Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid, is het relevant om te analyseren hoe aanmelders en niet-aanmelders dan juist van elkaar verschillen.

5.2.1 Persoonskenmerken (gender en leeftijd)

Aangezien de genderverdeling van de aanmelders een bijna gelijke afspiegeling was van de doelgroep (zie paragraaf 5.1.1 en 4.1.1) en Spaanse en Portugese mannen en vrouwen een gelijke aanmeldingsgraad vertonen (zie paragraaf 3.3) is er geen wezenlijk verschil in de verhouding tussen mannen en vrouwen onder de aanmelders enerzijds en de niet-aanmelders anderzijds. In beide subgroepen is drie op de vijf man en twee op de vijf vrouw.

Wat betreft het profielkenmerk leeftijd, kwam in vorige paragrafen echter naar boven dat de populatie aangemelde Spanjaarden en Portugezen geen proportionele afspiegeling is van alle Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep (zie figuur 31 & 32 paragraaf 5.1.1 in vergelijking met figuur 22 & 23 in paragraaf 4.1.1). Dit werd verklaard door het feit dat een relatief groot aandeel oudere Spanjaarden en Portugezen zich hebben aangemeld (zie paragraaf 3.4). Om die reden wordt de leeftijdsverdeling van Spaanse en Portugese aanmelders hier rechtstreeks vergeleken met niet-aanmelders. Let wel, het betreft hier een berekening op basis van het geboortjaar en het moment van data-extractie (2013), aangezien aanmeldingsleeftijd uiteraard niet beschikbaar is voor niet-aanmelders. In tegenstelling tot figuur 32 met de verdeling van aanmeldingsleeftijd, betreft het hier louter een 'momentopname' van de leeftijd in 2013 (zoals ook het geval was bij de leeftijdsgrafieken voor de doelgroep, in hoofdstuk 4). De percentages voor de aanmelders kunnen dus licht verschillen met de vorige paragraaf, aangezien dit hun leeftijd in 2013 betreft, en niet hun leeftijd op het moment van aanmelding (die bijvoorbeeld in 2007 kon plaatsvinden).

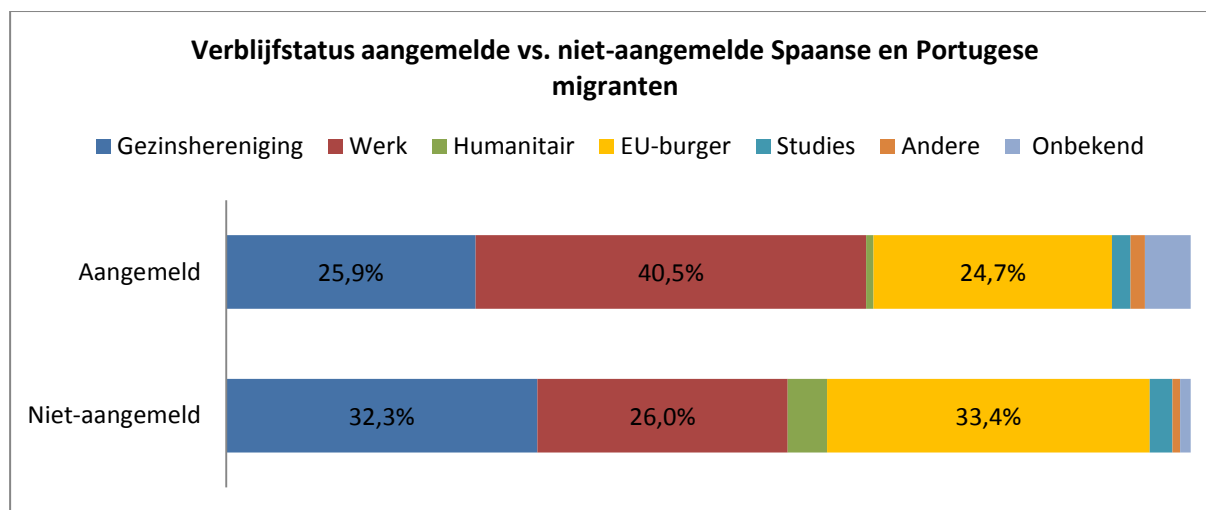

Figuur 37. Vergelijking leeftijdsverdeling Spaanse en Portugese aanmelders vs. niet-aanmelders. (N=8.746) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Uit bovenstaande grafiek in figuur 37 leert men dat niet-aangemelde Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep inburgering een duidelijk jonger profiel hebben, met 58,6% tussen 18 en 34 jaar op het moment van data-extractie (gemiddeld 34 jaar in 2013). Onthaalbureaus hebben daarentegen te maken met Spaanse en Portugese aanmelders verspreid over alle leeftijdsklassen (gemiddeld 39 jaar in 2013). Indien sensibilisering over het inburgeringsaanbod aan het adres van Zuid-Europeanen gewenst zou blijken, is het derhalve een relevant inzicht dat men dergelijke maatregelen in de eerste plaats op jonge Zuid-Europeanen dient te richten.

5.2.2 Verblijfstatus

Vervolgens wordt ook de verblijfstatus van Spaanse en Portugese aanmelders en niet-aanmelders vergeleken, aangezien de studie van het profiel van aanmelders duidelijk maakte dat werk voor hen het voornaamste migratiekanaal is, terwijl dat bij alle Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep niet uitgesproken was. Figuur 38 vergelijkt daarom de verblijfstatuten van Spaanse en Portugese aanmelders en niet-aanmelders.

Figuur 38. Vergelijking verblijfstatus aangemelde en niet-aangemelde Spaanse en Portugese immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012. (N=8.542)(Bron: KBI – Bewerking HIVA)

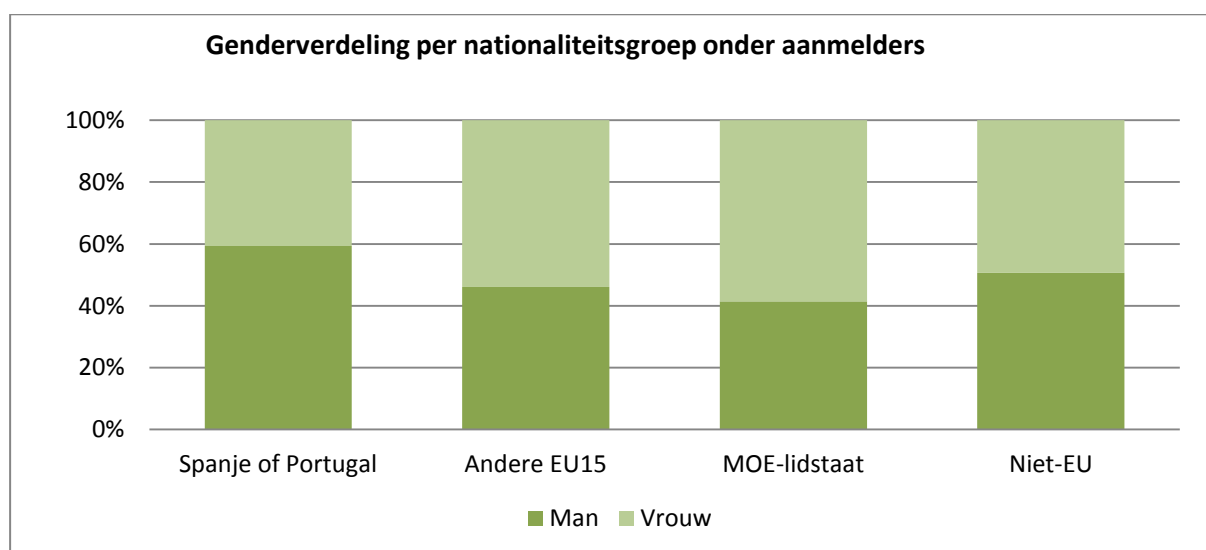
Een vergelijking tussen de verdeling van verblijfstatus van aangemelde en niet-aangemelde Spaanse of Portugese immigranten leert dat het aandeel verblijfsvergunningen op basis van werk merkelijk groter is onder de aanmelders dan onder de niet-aanmelders (14,5 procentpunten verschil). Niet-aanmelders verblijven dan weer in de eerste plaats in België onder gezinshereniging (32,3%) en EU-burger zonder opgegeven verblijfsreden (33,4%). Samengevat zijn die Spanjaarden en Portugezen waarmee de inburgeringspraktijk in contact komt, dus diegenen die in de eerste plaats in België verblijven om er te werken. Zoals reeds gezegd bevestigt dit resultaten van voorgaande onderzoek, dat aantoonde dat arbeidsmigratie het belangrijkste migratiekanaal is voor Spaanse en Portugese instromers die zich aanmelden in onthaalbureaus en dit het naar verwachting werk-gerelateerde noden zijn die aanleiding geven tot een hogere participatie aan inburgering.¹⁸

¹⁸ Vanduynslager, L., González-Garibay, M., De Cuyper, P., Wets, J. & Durieux, H. (2014, in druk) o.c.

5.3 Profiel Spaanse en Portugese aanmelders vergeleken met andere EU-aanmelders

5.3.1 Persoonskenmerken (gender en leeftijd)

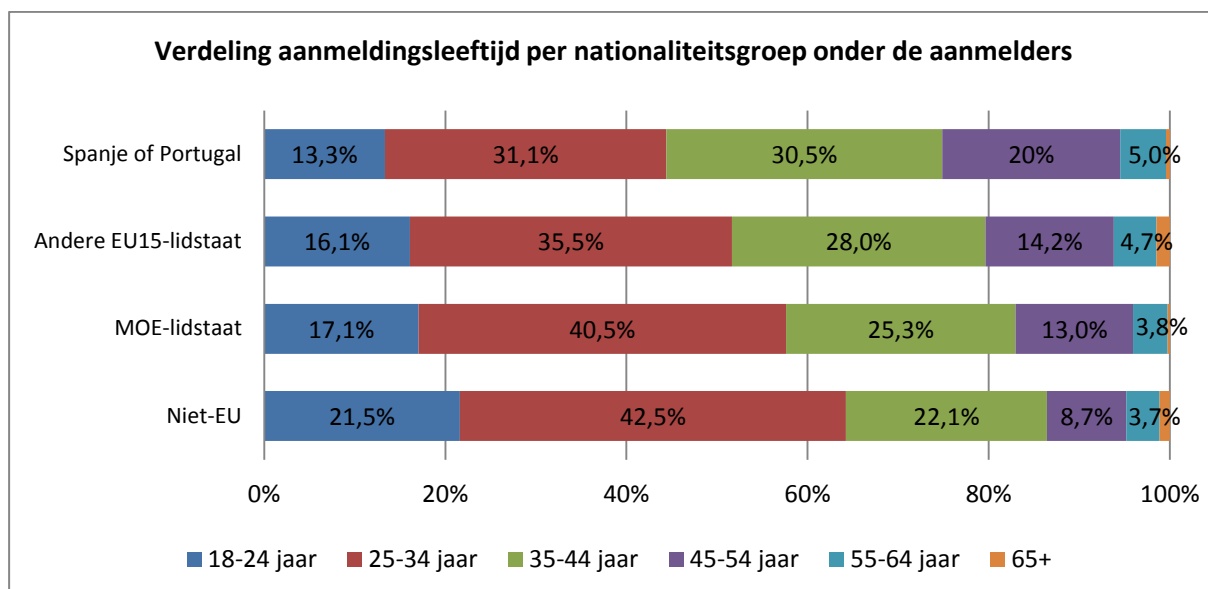
Om te verifiëren of de genderverhouding bij Spaanse of Portugese aanmelders strookt met de gemiddelde verhouding tussen mannen en vrouwen in de volledige populatie die zich aanmeldde in onthaalbureaus, wordt het aandeel mannen en vrouwen vergeleken over verschillende nationaliteitsgroepen onder de aanmelders, gepresenteerd in figuur 39.

Figuur 39. Vergelijking genderverdeling tussen immigranten van verschillende nationaliteitsgroepen aangemeld in onthaalbureau 2007-2012. (N=228.479) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Uit deze gegevens kan men afleiden dat het hoge aandeel mannelijke Zuid-Europese aanmelders (59,3%), afwijkt van de tendens bij andere EU-burgers. Zowel bij aanmelders afkomstig uit een ander EU15 land (d.i. België, Nederland, Luxemburg, Frankrijk, Duitsland, Italië, Denemarken, Verenigd Koninkrijk, Ierland, Griekenland, Oostenrijk, Zweden en Finland) als aanmelders uit een MOE-lidstaat (Estland, Letland, Litouwen, Hongarije, Polen, Slovenië, Slovakije, Tsjechië, Roemenië, Bulgarije), is de meerderheid van de aanmelders vrouwelijk. Van alle andere EU15-aanmelders, is gemiddeld 53,9% een vrouw en voor aangemelde MOE-burgers zelfs 58,6%. Het patroon van veel mannelijke Zuid-Europeanen die een inburgeringswens vertonen, is dus eerder ongewoon voor EU-immigranten.

Op gelijkaardige manier dient geverifieerd te worden of de gemiddelde aanmeldingsleeftijd van Spanjaarden en Portugezen afwijkend is van het algemeen patroon. Onderstaande grafiek vergelijkt de aanmeldingsleeftijd over verschillende nationaliteitsgroepen binnen de populatie die zich heeft aangemeld in een onthaalbureau.

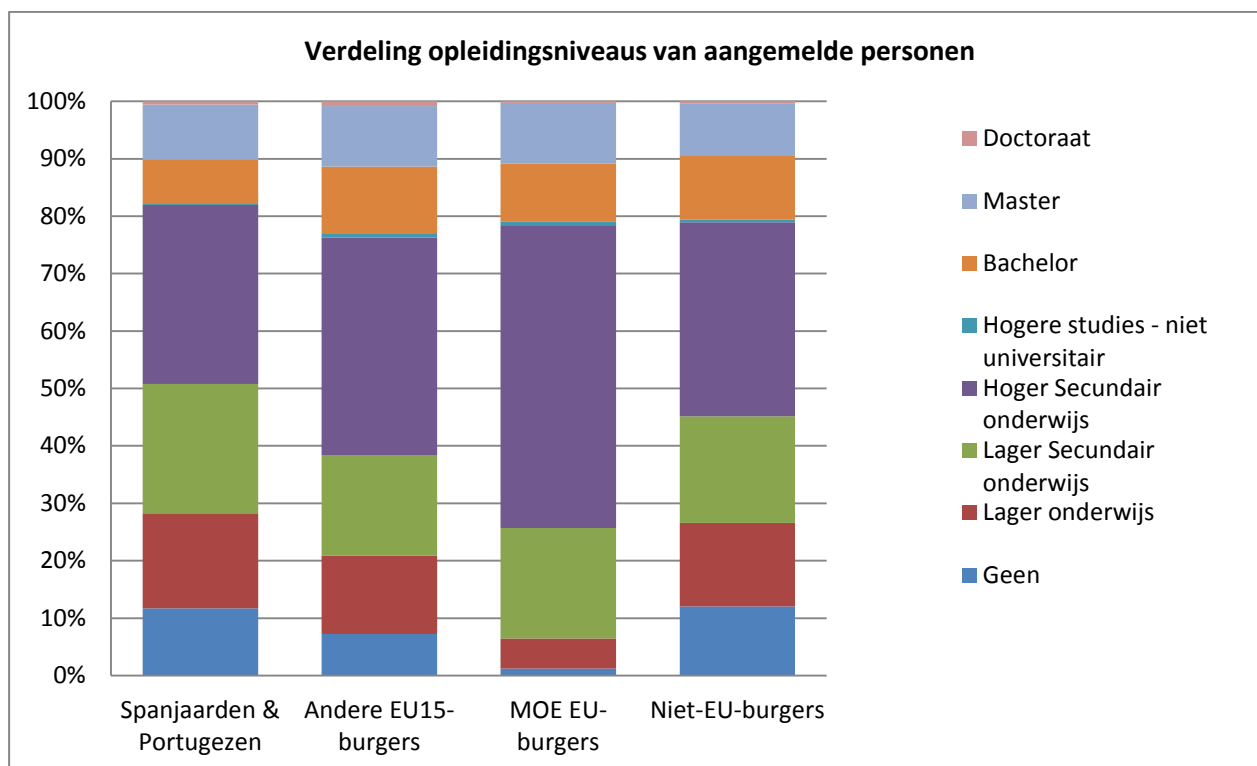

Figuur 40. Vergelijking aanmeldingsleeftijd per nationaliteitsgroep onder de aangemelde populatie 2007-2012. (N=120.278) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

In paragraaf 5.1.1 leerde men dat de gemiddelde aanmeldingsleeftijd van Spanjaarden en Portugezen zich rond 37 jaar situeert. Voor immigranten uit andere EU15-lidstaten is dit gemiddeld 35 jaar en voor Midden en Oost-Europese EU-immigranten gemiddeld 34 jaar. De gemiddelde aanmeldingsleeftijd bij Derdelanders is 33 jaar. De staafdiagrammen in figuur 40 tonen dan ook in een oogopslag dat er onder de Spaanse en Portugese aanmelders beduidend minder jongeren zijn dan onder aanmelders van andere nationaliteitsgroepen. Van de Zuid-Europeanen meldt 44,4% zich aan op een leeftijd tussen 18 en 34, terwijl 51,6% van de aanmelders uit andere oude lidstaten een leeftijd tussen 18 en 34 jaar heeft bij aanmelding. Van MOE-immigranten meldt 57,6% zich aan tussen zijn 18^e en 34^e en voor Derdelanders is dat maar liefst 64%. Ook in vergelijking met andere nationaliteitsgroepen is dus wederom duidelijk dat er proportioneel minder jonge Spanjaarden en Portugezen zich aanmelden in een onthaalbureau voor inburgering, hoewel het vooral jonge Spanjaarden en Portugezen zijn hier instromen.

5.3.2 Opleidingsniveau

Onderstaande grafiek in figuur 41 biedt een vergelijking over de verschillende nationaliteitsgroepen van de opleidingsniveaus die aangemelde immigranten rapporteren in onthaalbureaus (op basis van aandelen op het totaal aantal gekende waarden per nationaliteitsgroep).

Figuur 41. Vergelijking opleidingsniveau immigranten binnen doelgroep inburgering 2007-2012 over nationaliteitsgroepen. (N=98.384) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Deze vergelijking toont dat een groter aandeel immigranten met Spaanse of Portugese nationaliteit opgeeft helemaal niet geschoold te zijn (11,7%) dan andere EU-burgers (7,2% voor EU15 en 1,2% voor MOE). Bijna vier op tien van de Spanjaarden en Portugezen geeft aan lager geschoold te zijn (lager onderwijs of lager secundair), terwijl dit voor andere EU15-burgers drie op tien is en voor Midden- en Oost-Europese EU-burgers net geen kwart. Wederom is het belangrijk hierbij te benadrukken dat het hier gerapporteerde opleidingsniveau niet gecontroleerd werd en dat de initiële variabele onbetrouwbaar was wegens inconsistente gegevens¹⁹ en ontbrekende waarden²⁰. Aangezien het aandeel onbruikbare of niet-informatieve data verschilt tussen de groepen (Spanjaarden en Portugezen: 15%, Andere EU15-burgers: 27,8%, MOE EU-burgers: 16,7%, Niet-EU-burgers: 17,2%) kan vertekening van de resultaten optreden. Het is daarom raadzaam om behoedzaam om te springen met deze cijfers en ze veeleer op te vatten als voorzichtige indicatie van de verschillen in gemiddeld opleidingsniveau. Deze oefening wijst derhalve uit dat het essentieel is om in de toekomst informatie over opleidingsniveau van migranten die zich aanmelden in een onthaalbureau consistent te registreren, op objectieve wijze te verifiëren en adequaat te categoriseren.

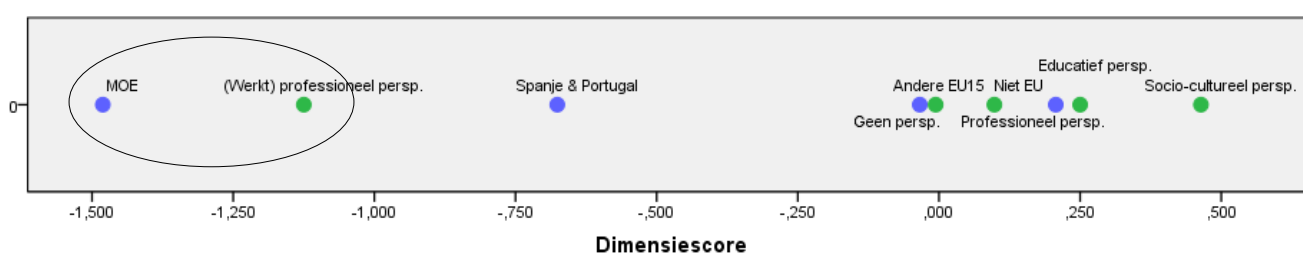
¹⁹ Aandeel inconsistente of foute waarden: Spanje & Portugal 6%, Andere EU15 6%, MOE EU-burgers 5,8% Niet-EU-burgers, 6,3%.

²⁰ Aandeel ontbrekende waarden: Spanje & Portugal 9%, Andere EU15 21,8%, MOE EU-burgers 11% en Niet-EU-burgers 10,9%.

5.3.3 Perspectief

Om de voornaamste verblijfsredenen van Spaanse en Portugese aanmelders te vergelijken met de motieven van immigranten uit andere landen, werd gekozen om het 'hoofdperspectief' dat aanmelders opgeven in een onthaalbureau als indicator te bestuderen. Een vergelijking van de verblijfstatus werd immers reeds uitgebreid ondernomen in een correspondentieanalyse bij de studie van het profiel van de doelgroep (zie paragraaf 4.2.2) en er werd reeds op gewezen dat het voor aangemelde populatie aangewezen is om naar de indicator 'hoofdperspectief' te kijken.

Een tweede correspondentie-analyse, tussen nationaliteit en hoofdperspectief van die immigranten die zich hebben aangemeld in een onthaalbureau, kan inzicht bieden in het perspectief waarvoor bepaalde nationaliteiten meer of minder dan gemiddeld kiezen. De statistische details van deze analyse zijn toegevoegd in bijlage 1 bij dit rapport. Het dient te worden opgemerkt dat deze analyse enkel betrekking heeft op personen waarvan het perspectief bekend is (ontbrekende waarden konden niet worden opgenomen in de analyse), terwijl we uit voorgaande resultaten leerden dat voor een groot aandeel inburgeraars geen hoofdperspectief bekend is. In dit geval blijkt dat het perspectief dat wordt opgegeven in onthaalbureaus slechts zwak (maar wel significant) afhankelijk is van de nationaliteit van de immigrant, althans in deze dataset.²¹ De nationaliteitsgroep van een immigrant kennen, verklaart amper 7% van het perspectief van de persoon. Van deze 7% verklaarde afstand tussen de categorieën, kan 96% opgevangen worden door één dimensie. We hebben daarom een restrictie tot 1 dimensie ingevoerd om tot een beter interpreteerbare oplossing te komen, weergegeven in figuur 42 hieronder.

Figuur 42. Uniploot correspondentieanalyse hoofdperspectief en nationaliteit aanmelders 2007-2012.(N=93.134)(Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Uit deze eendimensionale plot blijkt duidelijk dat MOE EU-burgers zich het meest afwijkend gedragen ten opzichte van andere nationaliteitsgroepen wat betreft perspectief.²² In de tweede plaats blijken Spanjaarden en Portugezen een afwijkend perspectief te hebben van de andere EU15-burgers en nog meer van Derdelanders (niet-

²¹ Chi² is 6526,596 op significantieniveau $p < 0,05$. Totale inertie of totale verklaarde variantie is 0,070.

²² Vanuit nationaliteitsoogpunt verklaren 'MOE EU-burgers' 80% van de totale inertie.

EU). Vanuit het oogpunt van perspectief blijken de immigranten die een professioneel perspectief laten optekenen maar al werken, het meest af te wijken van alle andere perspectieven, die onderling relatief dicht bij elkaar liggen.²³ We kunnen dan ook een duidelijk onderscheid zien van links naar rechts, namelijk van 'actief op de arbeidsmarkt' over 'arbeidsmarktperspectief maar inactief' naar 'niet-arbeidsmarktperspectief'. Een explorerende blik op welke categorieën nationaliteiten nu meer dan gemiddeld samenhangen met welke perspectieven, toont dat Spanjaarden en Portugezen niet overduidelijk meer dan gemiddeld kiezen voor een bepaald perspectief, maar wel schijnbaar minder dan gemiddeld kiezen voor een socio-cultureel of educatief perspectief dan andere nationaliteitsgroepen. MOE-burgers daarentegen hebben een duidelijk grotere tendens tot reeds werkzaam zijn en het daaraan verbonden "professioneel perspectief (werkt)".

5.4 Profiel Spaanse en Portugese aanmelders uitgediept: vergelijking Spanjaarden en Portugezen met Zuid-Europese origine vs. andere origine

Na het presenteren van het profiel van Spaanse en Portugese aanmelders (zie paragraaf 5.1) en het vergelijken hiervan met het profiel van Spaanse en Portugese niet-aanmelders (zie paragraaf 5.2) en met andere EU-aanmelders (zie paragraaf 5.3.), wordt tenslotte bij wijze van uitdieping de groep Spaanse en Portugese aanmelders opgedeeld en een profielschets gepresenteerd van die Spanjaarden en Portugezen met een niet-Europese afkomst (niet in Spanje of Portugal geboren), in vergelijking met Spanjaarden en Portugezen die in Zuid-Europa zelf zijn geboren. Vorig onderzoek door Vanduynslager en González-Garibay leerde immers dat Spaanse en Portugese immigranten die zich aanmeldde in onthaalbureaus niet noodzakelijk van Spaanse of Portugese herkomst zijn. Volgens hun resultaten zouden minder dan de helft (45%) van de aanmelders met Spaanse of Portugese nationaliteit Spanje of Portugal als geboorteland opgeven, terwijl 33% een Marokkaanse origine had en 22% een andere origine (voornamelijk India, Ecuador, Colombia, Angola en Brazilië).²⁴ Het lijkt derhalve niet oninteressant om te bestuderen of deze omvangrijke groep niet-Europese EU-immigranten een afwijkend profiel vertonen.

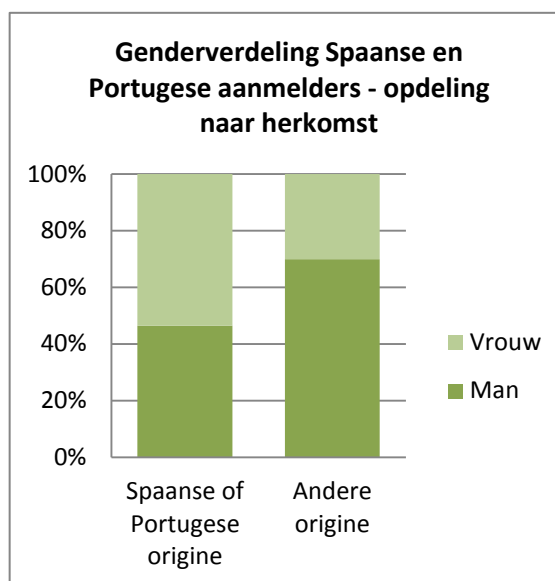
5.4.1 Persoonskenmerken (gender en leeftijd)

²³ 'Professioneel perspectief – werkt' verklaart bijna drie kwart (72,86%) van de inertie.

²⁴ Vanduynslager, L., González-Garibay, M., De Cuyper, P., Wets, J. & Durieux, H. (2014, in druk). Migratie- en integratietrajecten van Zuid-Europese migranten in Vlaanderen. Een kritische reflectie over intra-EU-mobiliteit en inburgering van EU-burgers versus niet-EU-burgers in beleidsperspectief, in: Timmerman, C. et al. (eds.). *Intra-Europese migratie en mobiliteit: Andere tijden, nieuwe wegen?*, Universiteit Antwerpen.

Figuur 43 presenteert de genderverdelingen van Spaanse en Portugese immigranten die in Spanje of Portugal geboren zijn (wordt hier gehanteerd als indicator voor Zuid-Europese origine) in vergelijking met diegenen die elders geboren zijn (waarvan gekend dat dit hoofdzakelijk een niet-Europese afkomst betreft).

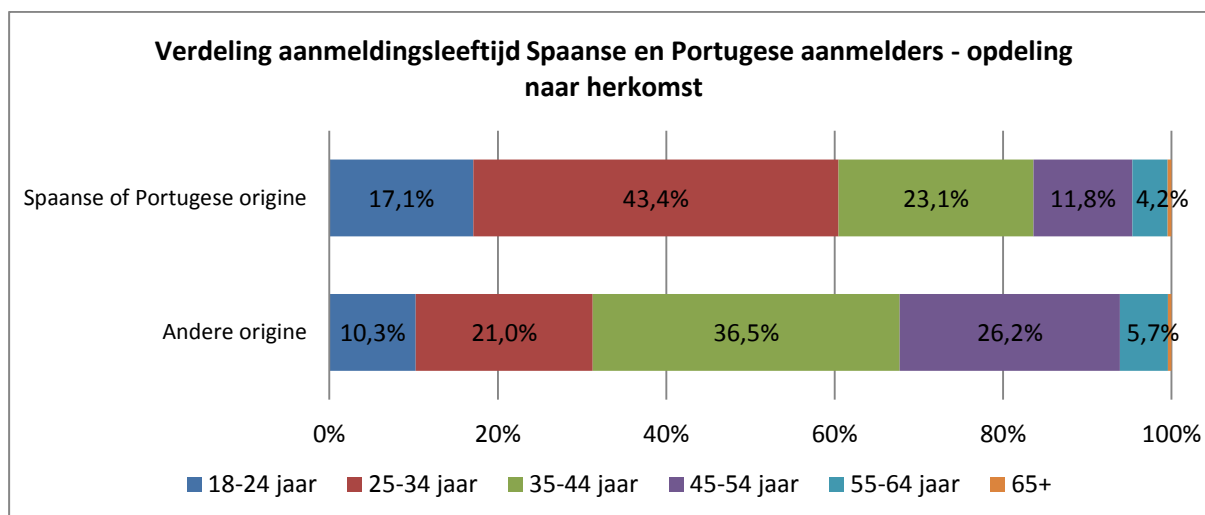
Figuur 43. Vergelijking genderverdeling aangemelde Spaanse en Portugese immigranten van Zuid-Europese origine vs. andere origine, 2007-2012. (N=3.001)(Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Hieruit blijkt dat de verhouding tussen mannen en vrouwen bij aangemelde Spanjaarden en Portugezen van een andere origine duidelijk verschilt van wat voorgaand werd beschreven. Immers, maar liefst 70% van de Spaanse en Portugese aanmelders met herkomst buiten Spanje of Portugal, zijn mannen.

Deze oververtegenwoordiging van mannen in vergelijking met de gemiddelde verhouding in de volledige aangemelde populatie (namelijk de helft mannen, de helft vrouwen), biedt een verklaring voor het hogere aandeel mannelijke aanmelders dat werd geobserveerd in de profielschets van Spaanse of Portugese aanmelders in vergelijking met andere EU-aanmelders (zie paragraaf 5.3.1). Met andere woorden, dat er ongewoon veel mannen geteld werden onder de aanmelders met Spaanse en Portugese nationaliteit is te wijten aan het feit dat veel niet-Europese mannen met Spaanse en Portugese nationaliteit zich aanmeldden in een onthaalbureau.

Ten tweede wordt ook de aanmeldingsleeftijd vergeleken tussen Spaanse en Portugese aanmelders met Spaanse of Portugese origine, in vergelijking met hun tegenhangers van andere origine.

Figuur 44. Vergelijking aanmeldingsleeftijd tussen Spaanse en Portugese aanmelders van Spaanse of Portugese origine versus andere origine 2007-2012. (N=3.001) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

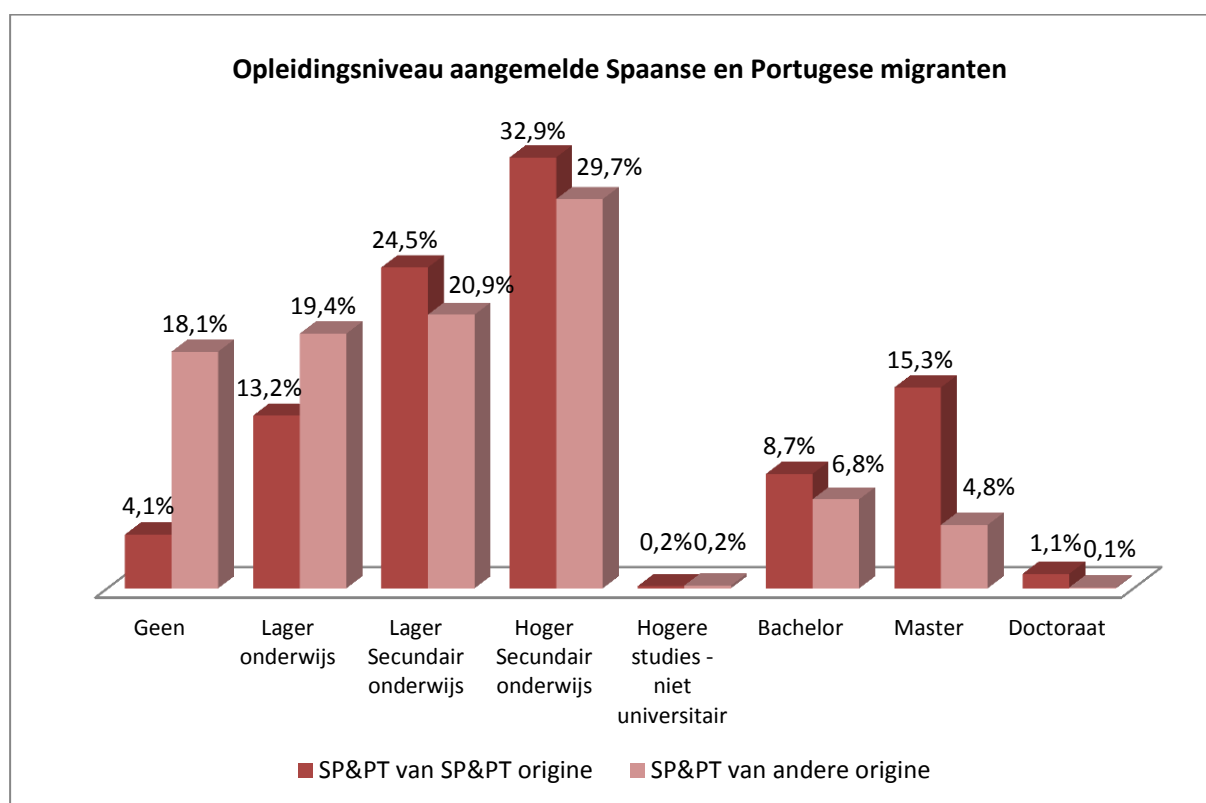
Net als bovenstaande gegevens over de verhouding tussen man en vrouw, wijst ook de vergelijking van aanmeldingsleeftijd tussen Zuid-Europese Spanjaarden en Portugezen ten opzichte van niet-Europese Spanjaarden en Portugezen aan dat deze subgroepen een sterk verschillend profiel hebben. Waar de Spanjaarden en Portugezen die effectief in Zuid-Europa zijn geboren gemiddeld eerder jong zijn bij aanmelding (60,5% meldt zich aan voor zijn 35e), zijn niet-Europese migranten met Spaanse of Portugese nationaliteit gemiddeld betrekkelijk ouder bij aanmelding in een onthaalbureau (amper 31,3% doet dit voor zijn 35e, terwijl 32,3% dit zelfs pas na zijn 45e doet). Dat één op de drie niet-Europese Spaanse en Portugese aanmelders ouder is dan 45 jaar, biedt een verklaring voor de afwijkende leeftijdsverdeling van de totale groep Spaanse en Portugese aanmelders in vergelijking met aanmelders van andere nationaliteiten (zie paragraaf 5.3.1).

Men kan dus verwachten dat men zoveel 'ouderen' telt onder de Spanjaarden en Portugezen die zich hebben aangemeld (zie paragraaf 5.2.1) en een hogere aanmeldingsgraad werd geobserveerd bij oudere Spanjaarden en Portugezen (zie paragraaf 3.4), omdat een redelijk groot aandeel Spanjaarden en Portugezen een afkomst buiten Europa heeft en deze niet-Europese EU-immigranten klaarblijkelijk gemiddeld oudere immigranten betreft. Het is bijvoorbeeld aannemelijk dat deze immigranten op jongere leeftijd van buiten de EU naar Zuid-Europa migreerden, maar in tijden van crisis een betere toekomst zoeken in EU-landen met betere economische vooruitzichten. Migrantten behoren immers tot de meest kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt, dus men kan verwachten dat de immigrantenpopulatie in Spanje en Portugal zodanig getroffen werd door de werkloosheidscrisis dat zij ervoor opteren om zich (met hun verworven EU-nationaliteit) in een ander EU-land te vestigen. Dit leidt tot

de interessante hypothese of EU-burgers met een niet-EU origine zich dan systematisch meer aanmelden in onthaalbureaus, wat kan verklaren waarom migranten met een EU-nationaliteit in toenemende mate een publiek van inburgering zijn. Deze hypothese kan echter in dit onderzoek niet getest worden, aangezien we enkel voor aangemelde personen over een herkomstvariabele beschikken, maar niet voor de totale doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid.

5.4.2 Opleidingsniveau

Overeenkomstig de structuur van voorgaande hoofdstukken, wordt het opleidingsniveau als volgende profielkenmerk bestudeerd voor beide subgroepen Spanjaarden en Portugezen aangemeld in een onthaalbureau.

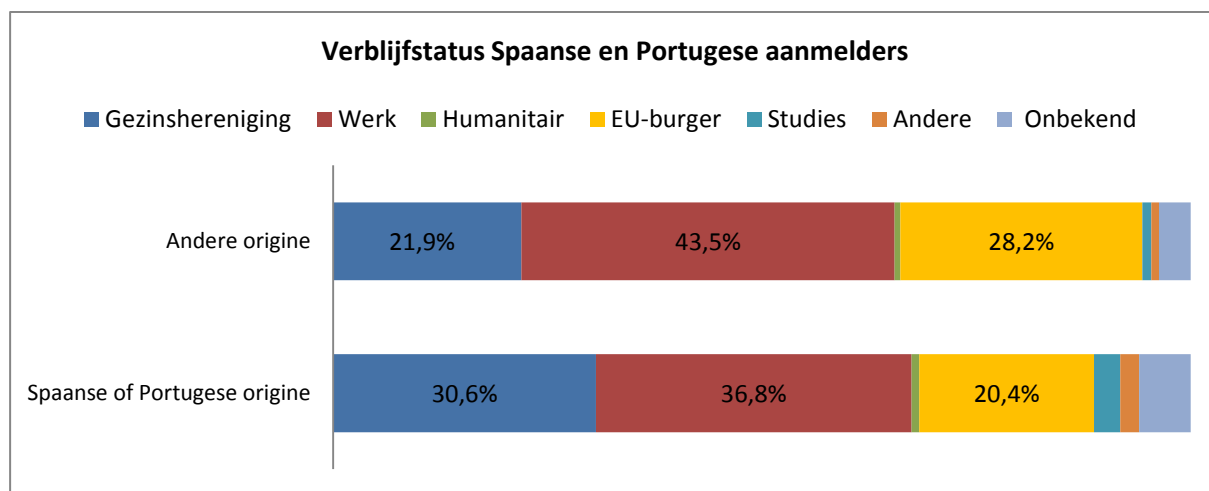
Figuur 45. Vergelijking opleidingsniveau Spaanse en Portugese aanmelders van Spaanse en Portugese origine met andere origine 2007-2012. (N=2.552) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Dit vergelijkend staafdiagram toont in een oogopslag dat Spanjaarden en Portugezen van andere origine gemiddeld lager geschoold zijn dan diegenen van Zuid-Europese origine. Het merendeel van de 'andere origine'-Spanjaarden en -Portugezen zijn immers voornamelijk afkomstig uit landen (Marokko, India, Ecuador, Colombia, Angola en Brazilië) waar het gemiddelde opleidingsniveau beduidend lager ligt dan in Europa. Niet-geschoolden onder deze groep zijn dan ook meer dan het vierdubbele van hun tegenhangers met Zuid-Europese origine (18,1% vs. 4,1%) en het aandeel dat tot en

met het lager onderwijs school volgde bijna de helft hoger (19,4 vs. 13,2%). Het aandeel dat tot het secundair niveau (laag of hoog) school liep, ligt aanzienlijk lager (samen 50,6% vs. samen 57,4%).

5.4.3 Verblijfstatus en perspectief

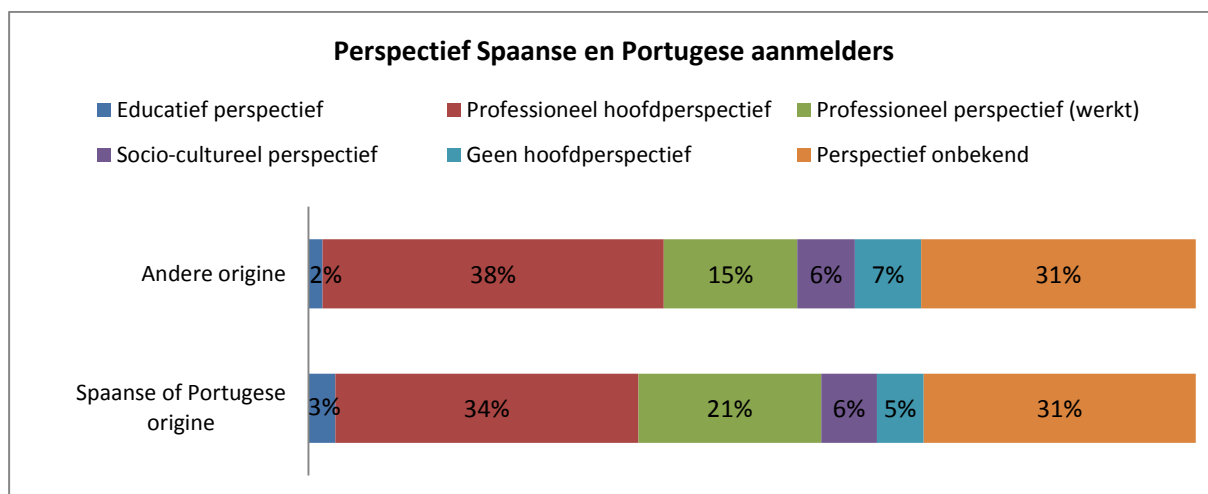
Vervolgens werd geanalyseerd of Spanjaarden en Portugezen van andere origine vaker een bepaalde verblijfstatus hadden dan Spanjaarden en Portugezen met herkomst in Spanje of Portugal zelf. Figuur 46 presenteert het relatief aandeel per verblijfstatus voor beide subgroepen van Spaanse en Portugese aanmelders.

Figuur 46. Vergelijking verdeling verblijfstatus Spaanse en Portugese aanmelders van Spaanse en Portugese origine met andere origine 2007-2012. (N=2.993) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Spanjaarden en Portugezen van andere origine blijken vaker beroep te doen op EU-burgerschap (zonder gekende verblijfsreden) als statuut voor hun verblijfsrecht in België (ongeveer 8 procentpunten meer) en vertonen een groter aandeel werk als verblijfsstatus (ongeveer 7 procentpunten meer), dan Spanjaarden en Portugezen van lokale origine. Deze laatsten bekomen dan weer vaker een verblijfsrecht om redenen van gezinshereniging dan hun tegenhangers van andere herkomst (ongeveer 8 procentpunten meer).

Tenslotte biedt figuur 47 ook voor beide subgroepen het aandeel dat een bepaald hoofdperspectief opgeeft bij het inburgeringstraject.

Figuur 47. Verdeling hoofdperspectief inburgeringstraject Spaanse en Portugese immigranten van Spaanse of Portugese origine versus andere origine 2007-2012. (N=3.001)
(Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Een blik op het overwegend perspectief dat beide groepen inburgeraars opgeven in onthaalbureaus toont dat een professioneel perspectief (zowel werkzoekend als werkend) duidelijk de beweegreden van de meerderheid is (79% voor diegenen met Spaanse of Portugese origine, 78% voor die met andere origine). Het verschil is echter te situeren in de verhouding werkenden en niet-werkenden met professioneel hoofdperspectief. Waar bij de niet-Europese Spanjaarden en Portugezen slechts 15% een professioneel perspectief heeft en al werkt, is dit voor de tweede groep 21%. Omgekeerd maken de niet-werkenden met een professioneel perspectief 38% uit van de eerste groep, tegenover 34% in de tweede groep.

6. Inburgeringstrajecten van Spaanse en Portugese migranten uitgelicht en vergeleken

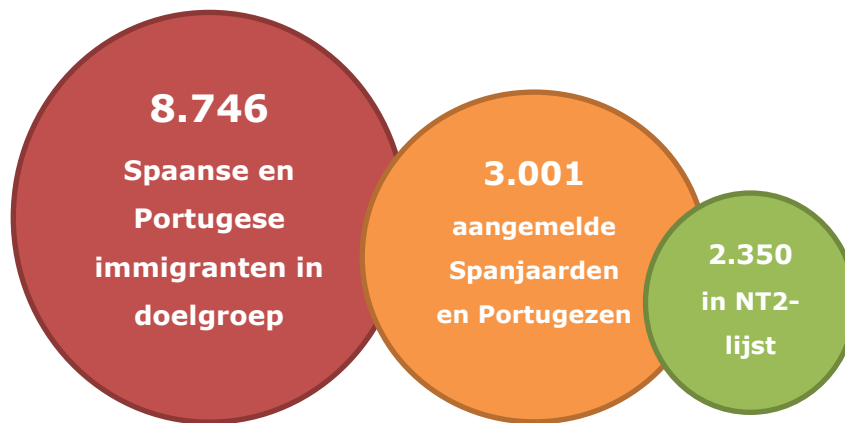
Dit zesde deel gaat tenslotte in op de participatie van Spaanse en Portugese aanmelders aan componenten van het inburgeringstraject (NT2, LO en MO). Per component wordt eerst het aantal geregistreerde Spanjaarden en Portugezen toegelicht en vertaald in een participatiegraad voor de Zuid-Europese groep. Daarbij wordt ook telkens gekeken of Spanjaarden met een bepaald perspectief meer of minder vaak opgegeven zijn voor de desbetreffende component van het traject. In tweede instantie wordt de participatiegraad van Spanjaarden en Portugezen vergeleken met de participatiegraad van andere EU-burgers aan de inburgeringscomponent in kwestie. Dit hoofdstuk sluit nauw aan bij het onderzoek door Vanduynslager en González-Garibay, die omwille van een door hen geobserveerde hogere participatie van Spanjaarden en Portugezen aan bepaalde componenten van het inburgeringstraject, concludeerden dat deze Zuid-Europeanen duidelijke integratienoden vertonen.²⁵ De opzet van dit hoofdstuk is echter het algemene EU-gemiddelde waartegen de participatie van deze Zuid-Europeanen door de onderzoekers werd afgezet, te nuanceren door middel van een verdere opdeling van EU-immigranten in subgroepen of bepaalde afzonderlijke nationaliteiten. Daarbij is er voornamelijk interesse in de vraag of deze Zuid-Europese EU-inwijkelingen wat betreft inburgeringstrajecten eerder aansluiten bij immigranten uit oude lidstaten, dan wel uit nieuwe lidstaten (specifiek Midden- en Oost-Europese EU-lidstaten).

6.1. Participatie aan Taalcursussen (NT2) binnen inburgeringstraject

6.1.1. NT2-participatie van Spanjaarden en Portugezen

In absolute cijfers telt de doelgroep inburgering 2007-2012 bij benadering 8.746 migranten met Spaanse of Portugese nationaliteit, waarvan 3.001 of 34% zich tussen 2007 en 2012 voor de eerste keer aanmeldde in een onthaalbureau. Hiervan staan 2.350 personen geregistreerd in NT2 datalijsten van 2007-2012, wat echter niet betekent dat zij allen effectief een (volledig) traject hebben gevolgd, maar wat we wel kunnen opvatten als indicatie voor hun interesse in het volgen van een Nederlandse taalcursus binnen een inburgeringstraject.

²⁵ Vanduynslager, L., González-Garibay, M., De Cuyper, P., Wets, J. & Durieux, H. (2014, in druk) o.c.

Figuur 48. Aantal Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep inburgering, aangemeld in een onthaalbureau en geregistreerd voor NT2, 2007-2012. (N=8.746) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Procentueel betekent dit dat bijna vier op de vijf (78,3%) van de Spanjaarden en Portugezen die zich hebben aangemeld in een onthaalbureau, zich inschrijven voor minstens één module van de taalcursussen binnen het inburgeringstraject. Hun participatie aan NT2 schommelt een beetje naargelang aanmeldingsjaar, maar evolueert niet noemenswaardig in een bepaalde richting. Voor 2007 staat 76,2% van de aangemelde Spanjaarden en Portugezen geregistreerd voor NT2, in 2008 was dit 83%; in 2009 79,6%; in 2010 81,4%; in 2011 79,3% en tenslotte in 2012 74,5%.

Er blijkt in participatie aan NT2 geen enkel verschil te bestaan tussen Spanjaarden en Portugezen van Spaanse of Portugese afkomst of diegenen met een ander geboorteland. Van beide groepen schrijft gemiddeld 78% zich in voor minstens één module van de taalcursussen binnen het inburgeringstraject.

Onderstaande tabel 5 presenteert voor de Spanjaarden en Portugezen waarvan het perspectief bekend is (2.076 personen van de 3.001 aangemelde Spanjaarden en Portugezen) per opgegeven hoofdperspectief het aantal en percentage dat is geregistreerd voor NT2. Zo kan men observeren of een bepaald perspectief aanleiding geeft tot een hogere interesse in Nederlandse taalcursussen binnen het inburgeringstraject.

Hoodperspectief * heeftnt2gevolgd Crosstabulation

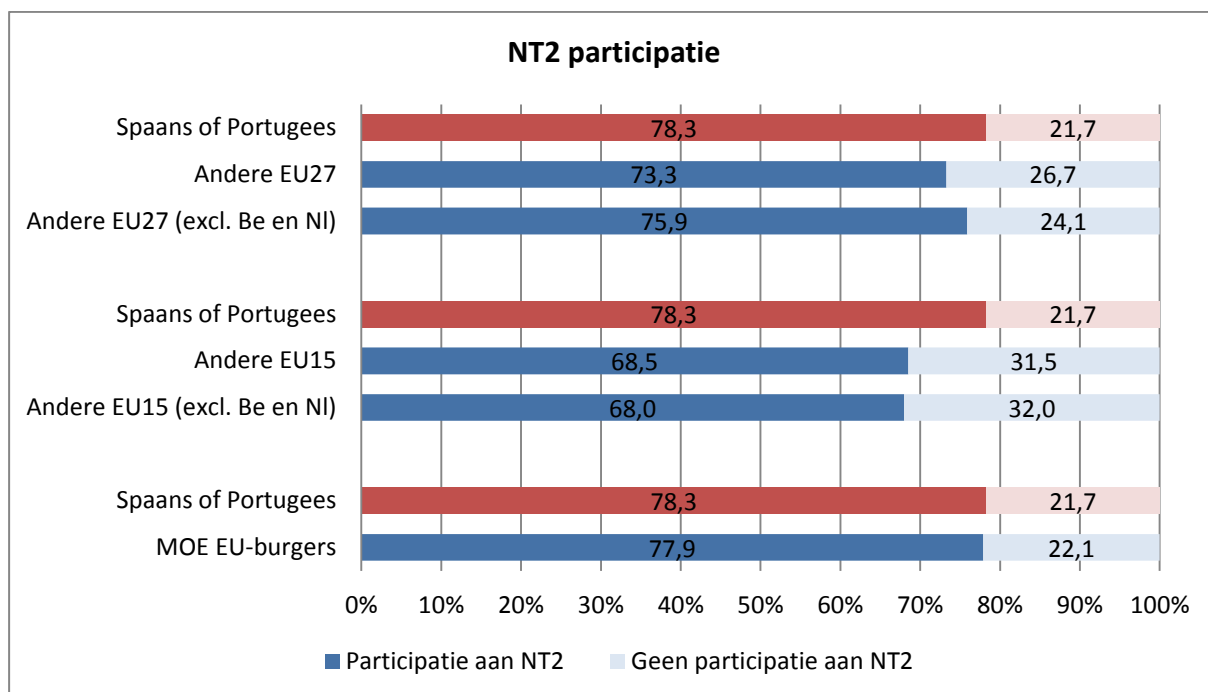
			heeftnt2gevolgd		Total
			0	1	
Hoodperspectief	Educatief perspectief	Count	15	52	67
		% within Hoodperspectief	22,4%	77,6%	100,0%
	Professioneel hoofdperspectief	Count	123	973	1096
		% within Hoodperspectief	11,2%	88,8%	100,0%
	Professioneel perspectief (werkt)	Count	74	453	527
		% within Hoodperspectief	14,0%	86,0%	100,0%
	Socio-cultureel perspectief	Count	21	171	192
		% within Hoodperspectief	10,9%	89,1%	100,0%
	Geen hoofdperspectief	Count	67	127	194
		% within Hoodperspectief	34,5%	65,5%	100,0%
Total	Count	300	1776	2076	
	% within Hoodperspectief	14,5%	85,5%	100,0%	

Tabel 5. Kruistabel hoofdperspectief en NT2-participatiegraad aangemelde Spanjaarden en Portugezen in 2007-2012. (N=2.076)(Bron: KBI – Bewerking HIVA)

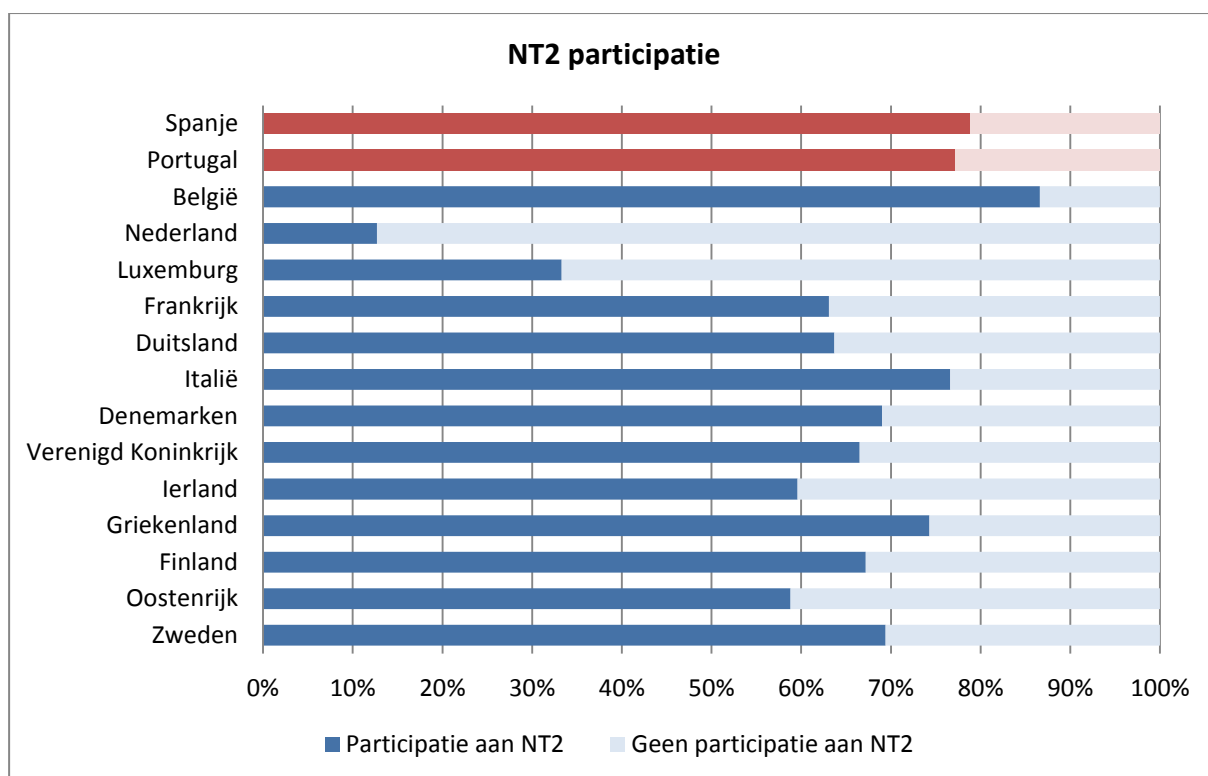
Uit deze analyse blijkt dat Spanjaarden en Portugezen met een professioneel perspectief (al dan niet werkend) of een socio-cultureel perspectief zich het meest opgeven voor NT2 (respectievelijk 88,8%, 86,0% en 89,1%). Personen die opgeven geen hoofdperspectief te hebben, participeren het minst aan NT2 (65,5%). Het lijkt aannemelijk dat deze laatste groep over het algemeen minder betrokken is in een inburgeringstraject en naar verwachting het minst zal deelnemen aan alle componenten van het traject.

6.1.2 NT2-participatie EU-burgers vergeleken

In navolging van het onderzoek van Vanduynslager en González-Garibay, werd de NT2 participatie van aanmelders met Spaanse of Portugese nationaliteit vergeleken met andere aangemelde EU-immigranten. Figuur 49 zet de NT2-participatie af tegen een aantal groepen, met name immigranten uit andere EU27-lidstaten (d.i. alle EU lidstaten uitgezonderd Spanje, Portugal en Kroatië), uit andere EU15 lidstaten (d.i. België, Nederland, Luxemburg, Duitsland, Frankrijk, Italië, Denemarken, Verenigd Koninkrijk, Ierland, Griekenland, Oostenrijk, Zweden en Finland) en uit Midden- of Oost-Europese EU-lidstaten (d.i. Estland, Letland, Litouwen, Hongarije, Polen, Slovenië, Slowakije, Tsjechië, Roemenië, Bulgarije). Figuur 50 deelt de EU15-groep vervolgens op en geeft de NT2-participatiegraad van burgers met een nationaliteit uit elk van de 15 oude EU-lidstaten.

Figuur 49. Vergelijking NT2 participatie aangemelde migranten 2007-2012 over nationaliteitsgroepen. (N=28.509) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Figuur 50. Vergelijking NT2 participatie aangemelde immigranten uit verschillende EU15-landen, 2007-2012. (N=15.587) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Uit de eerste vergelijking in figuur 49 blijkt dat de participatie van Spanjaarden en Portugezen aan NT2 (78,3%) zo'n 5 procentpunten hoger is dan het aandeel aangemelde andere EU27-burgers die aan NT2 participeren (wat 73,3% bedraagt). Dit strookt met de

resultaten van vorig onderzoek door Vanduynslager en González-Garibay die aantoonen dat Zuid-Europese EU-burgers een hogere inburgeringsnood aan Nederlandse taalcursussen vertoonden dan andere EU-immigranten.²⁶ Op de vergelijking met andere EU27 exclusief België en Nederland komen we zo dadelijk terug.

De opsplitsing van andere EU27-immigranten in andere oude lidstaten (d.i. EU15 min Spanje en Portugal) en nieuwe lidstaten (specifiek de 10 MOE-lidstaten), nuanceert echter dit verschil. Hierbij blijkt dat migranten met Spaanse of Portugese nationaliteit zich inderdaad meer opgeven voor Nederlandse taalcursussen in het inburgeringstraject dan het gemiddelde van migranten uit de andere oude lidstaten (78,3% vs. 68,5%), maar dat er geen betekenisvol verschil is met Midden- of Oost-Europese EU-burgers. Men kan dus stellen dat aanmelders uit zowel Zuid-Europa als Midden-of Oost-Europa een even grote nood aan en bereidheid voor het leren van de Nederlandse taal vertonen.

Een rechtstreekse vergelijking tussen de vijftien oudste lidstaten van de EU (zie figuur 50) toont dat aangemelde immigranten met Belgische nationaliteit een uitschieter zijn met een afwijkend hoge NT2 participatie (86,6%). Dit betreft Belgen geboren in het buitenland met minstens één ouder geboren in het buitenland en ingeschreven in het Rijksregister in een gemeente in het Vlaamse Gewest of het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De reden voor hun hoge participatiegraad is dat een grote fractie van hen, (de nieuwkomers) verplicht zijn tot het volgen van een inburgeringstraject, in tegenstelling tot andere EU-burgers die rechthebbend zijn. Daarnaast zijn ook aangemelde immigranten met een Nederlandse nationaliteit een uitschieter, met een logischerwijs afwijkend lage participatie aan de Nederlandse taalcursussen (12,7%), te verklaren door de gedeelde taal. Omwille van deze uitschieters, werd het gemiddelde van 'Andere EU27' en 'Andere EU15' genuanceerd door immigranten met Belgische of Nederlandse nationaliteit uit te sluiten.

Na het uitsluiten van deze uitschieters kan men in figuur 49 aflezen dat drie kwart (75,9%) van de andere aangemelde EU27-burgers aan NT2 participeert, een gemiddelde dat weinig (2,4 procentpunten) verschillend is ten opzichte van de Spanjaarden en Portugezen. Met de uitsluiting van Belgen en Nederlanders, kan men besluiten dat Spanjaarden en Portugezen zich beduidend meer opgeven voor NT2 dan immigranten uit andere EU15 lidstaten, maar niet meer of minder vaak dan aangemelde Midden- of Oost-Europese EU-immigranten. Op basis van geanalyseerde profiel van Spaanse en Portugese aanmelders, kan men concluderen dat deze hoge interesse in het leren van de Nederlandse taal, wordt ingegeven door het feit dat een groot aandeel van hen in België

²⁶ Vanduynslager, L., González-Garibay, M., De Cuyper, P., Wets, J.& Durieux,H.(2014,in druk) o.c.

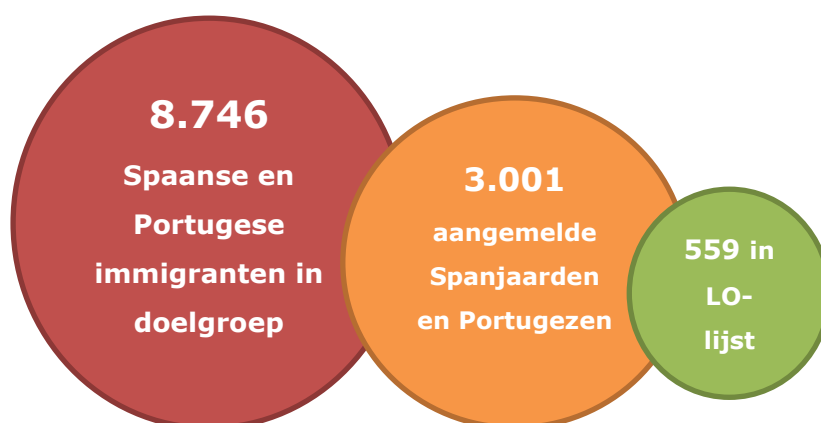
verblijven om tewerkstellingsredenen (zie paragraaf 5.1.3), waarin kennis van de taal doorgaans niet onbelangrijk blijkt.

Gelijkaardig aan de observaties bij de aanmeldingsgraad (zie paragraaf 3.2), blijkt overigens ook de participatie aan Nederlandse taalcursussen van Italiaanse en Griekse migranten opmerkelijk hoger te zijn in vergelijking met andere EU-burgers en bijna gelijkaardig te zijn aan het niveau bij Spanjaarden en Portugezen. Men kan dus voor deze component van het inburgeringstraject spreken van een afwijkend Zuid-Europees patroon t.o.v. West-Europese EU-migranten.

6.2. Participatie aan Loopbaanoriëntatie (LO) binnen inburgeringstraject

6.2.1. LO-participatie van Spanjaarden en Portugezen

Van de 3.001 Spaanse en Portugese aanmelders, staan amper 559 personen geregistreerd als participierend aan Loopbaanoriëntatie binnen het inburgeringstraject.

Figuur 51. Aantal Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep inburgering, aangemeld in een onthaalbureau en geregistreerd voor LO, 2007-2012. (N=8.746) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Bijna één op de vijf (18,6%) van de Spanjaarden en Portugezen die zich hebben aangemeld in een onthaalbureau zijn opgegeven voor loopbaanoriëntatie, al neemt hun participatiegraad wel geleidelijk af per aanmeldingsjaar: 24,5% in 2007; 19,6% in 2008; 25,1% in 2009; 16,9% in 2010; 18,4% in 2011; 14,2% in 2012.

Opgesplitst naar herkomst blijkt er geen wezenlijk verschil te zijn tussen die Spanjaarden en Portugezen die in Spanje of Portugal zelf geboren zijn (19,0% van de aangemelden participeert aan LO) en diegenen die een andere origine hebben (18,4%).

Onderstaande tabel 6 presenteert per opgegeven hoofdperspectief, het aantal en percentage Spanjaarden en Portugezen dat is geregistreerd voor LO. Het is immers te

verwachten dat diegenen die een professioneel perspectief opgeven, een hogere interesse vertonen in loopbaanoriëntatie binnen het inburgeringstraject.

Hoodperspectief * heeftlogevolgd Crosstabulation

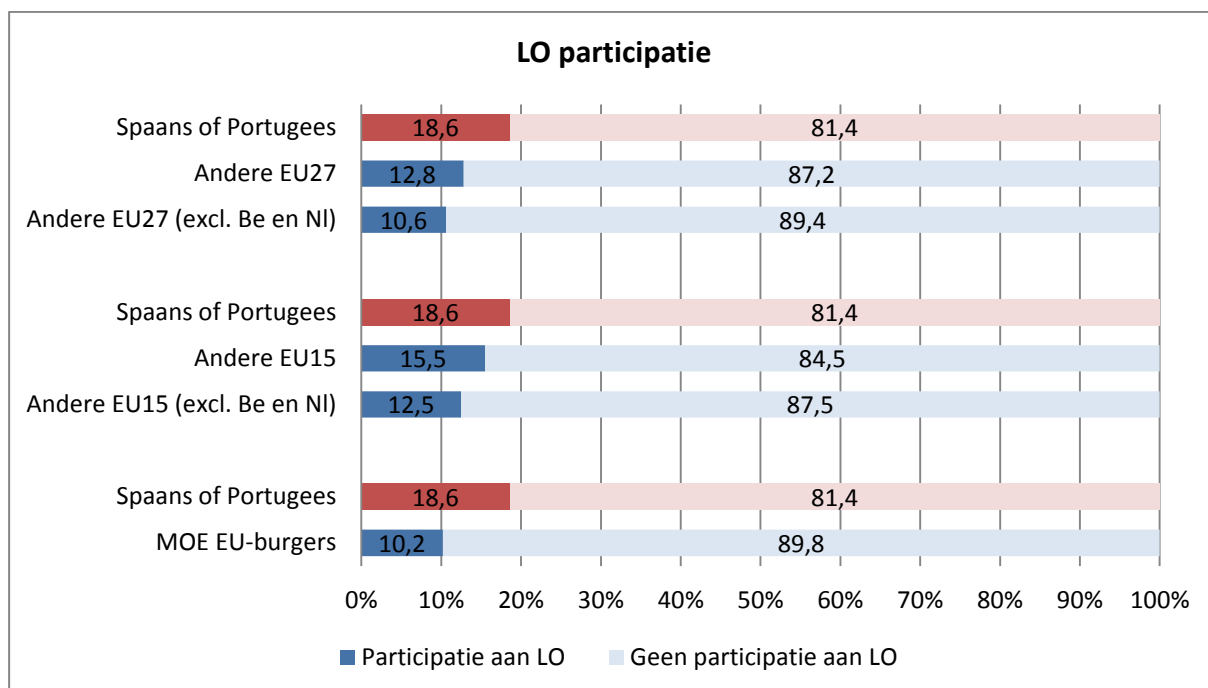
			heeftlogevolgd		Total
			0	1	
Hoodperspectief	Educatief perspectief	Count	63	4	67
		% within Hoodperspectief	94,0%	6,0%	100,0%
	Professioneel hoofdperspectief	Count	630	466	1096
		% within Hoodperspectief	57,5%	42,5%	100,0%
	Professioneel perspectief (werkt)	Count	481	46	527
		% within Hoodperspectief	91,3%	8,7%	100,0%
	Socio-cultureel perspectief	Count	162	30	192
		% within Hoodperspectief	84,4%	15,6%	100,0%
	Geen hoofdperspectief	Count	184	10	194
		% within Hoodperspectief	94,8%	5,2%	100,0%
	Total	Count	1520	556	2076
		% within Hoodperspectief	73,2%	26,8%	100,0%

Tabel 6. Kruistabel hoofdperspectief en LO-participatiegraad aangemelde Spanjaarden en Portugezen in 2007-2012. (N=2076)(Bron: KBI – Bewerking HIVA)

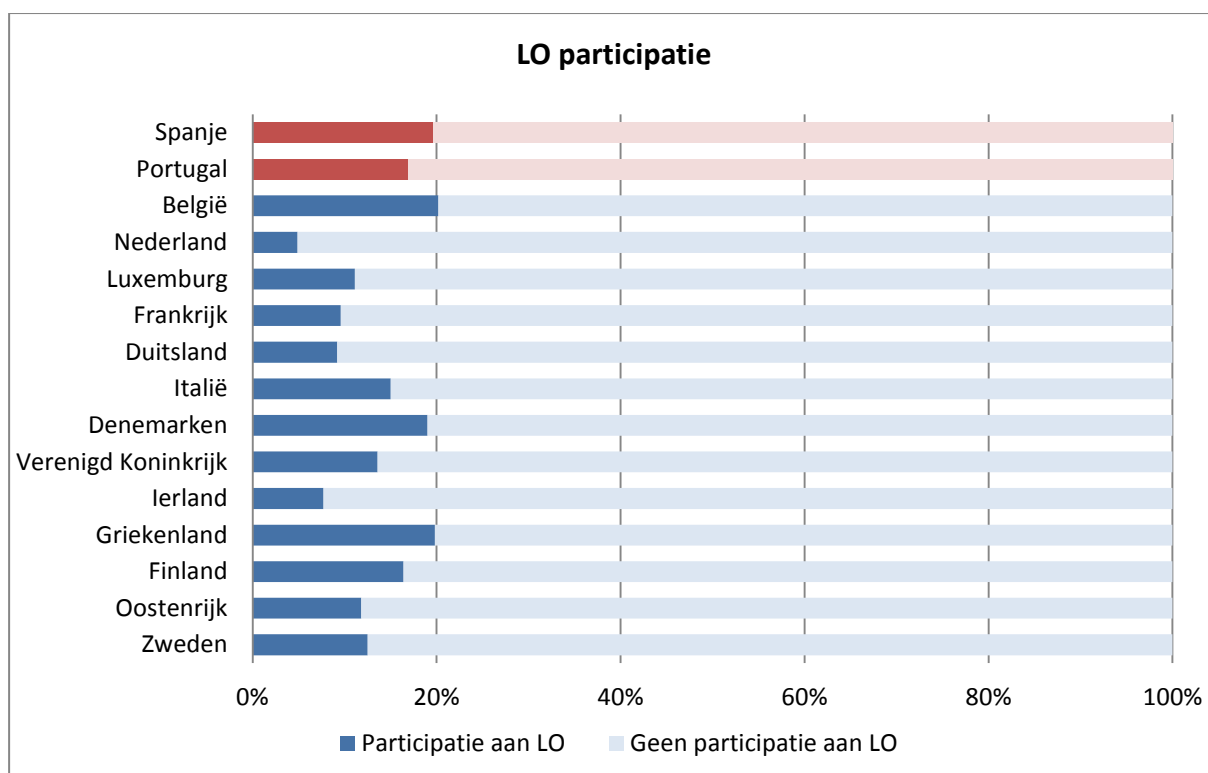
Uit tabel 5 blijkt dat Spanjaarden en Portugezen met een professioneel perspectief die nog niet werken zich veruit het meest opgeven voor LO (42,5%). Van de personen die werken, participeert logischerwijs slechts een zeer klein aandeel aan loopbaanoriëntatie (8,7%), en van de aanmelders waarvan geregistreerd staat dat ze geen hoofdperspectief hebben nog minder (5,2%). Dit laatste strookt met de verwachting dat diegenen zonder perspectief in het algemeen minder betrokken zijn in een inburgeringstraject en minder zullen participeren aan alle componenten hiervan.

6.2.2 LO-participatie EU-burgers vergeleken

Gelijkaardig aan de vorige analyse, wordt ook het aandeel Spaanse en Portugese aanmelders dat geregistreerd staat voor LO vergeleken met het aandeel bij andere EU-groepen. Figuur 52 biedt een vergelijking met de LO-participatiegraad van opnieuw immigranten uit andere EU27-lidstaten, uit andere EU15 lidstaten en uit Midden- of Oost-Europese EU-lidstaten. Figuur 53 deelt de EU15-groep wederom op en geeft de LO-participatiegraad van burgers met een nationaliteit uit elk van de 15 oude EU-lidstaten.

Figuur 52. Vergelijking LO participatie aangemelde migranten 2007-2012 over nationaliteitsgroepen. (N=28.509) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Figuur 53. Vergelijking LO participatie aangemelde immigranten uit verschillende EU15-landen, 2007-2012. (N=15.587) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Zoals men in figuur 52 kan aflezen, participeren Spanjaarden en Portugezen beduidend meer aan de loopbaanoriëntatiecomponent van het inburgeringstraject dan andere EU27-burgers. Bij Spaanse en Portugese aanmelders is het aandeel één op de vijf (18,6%),

terwijl dit voor andere aangemelde EU27-burgers slechts 12,8% betreft. Dit strookt met de bevindingen van Vanduynslager en González-Garibay die aantoonen dat Zuid-Europese EU-burgers een hogere deelname aan loopbaanoriëntatie vertoonden dan andere EU-immigranten.²⁷

Het uitzonderen van immigranten met Belgische of Nederlandse nationaliteit doet het verschil nog vergroten. Migranten met Belgische nationaliteit blijken op deze component immers geen echt afwijkende tendens te vertonen (20,2%), waardoor de sterk lagere participatie van Nederlanders aan loopbaanoriëntatie (4,9%), het EU27 gemiddelde naar beneden haalt.

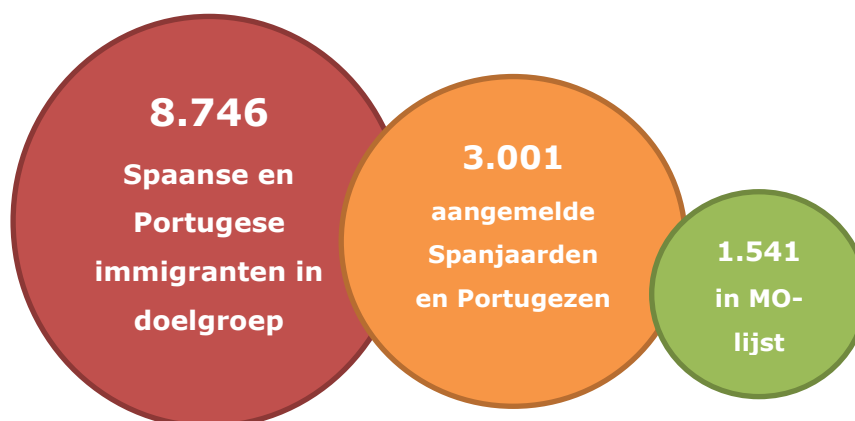
Het gerapporteerde verschil in LO-participatie tussen Spanjaarden en Portugezen enerzijds en andere EU27 anderzijds, kan nader bestudeerd worden door andere EU27-burgers opnieuw op te splitsten in oude of nieuwe lidstaten. Hieruit blijkt dat in tegenstelling tot NT2 participatie, er weinig (3 procentpunten) verschil bestaat tussen Spaanse of Portugese immigranten en immigranten uit andere oude lidstaten (zie figuur 52). Ook het overzicht van de LO-participatiegraad per EU15 lidstaat wijst uit dat er geen echte lijn valt te trekken in de participatiegraad van immigranten uit afzonderlijke EU15-lidstaten. Daarentegen blijkt dat vooral MOE-burgers opvallend minder participeren aan loopbaanoriëntatie (slechts iets meer dan 10%). Deze lagere participatiegraad van Midden-of Oost-Europeanen zou men kunnen verklaren door het feit dat deze vaker reeds beroepsactief zijn in België. Uit voorgaand gepresenteerde resultaten blijkt immers dat MOE-immigranten vaker een verblijfsrecht als arbeidsmigrant hebben dan alle andere EU-burgers (zie paragraaf 4.2.2) en meer dan gemiddeld een professioneel hoofperspectief als reeds werkende inburgeraar laten optekenen (zie paragraaf 5.3.3). Hierboven in de kruistabel van perspectief en LO-deelname (zie tabel 6) bleek dat slechts weinig personen die hier reeds beroepsactief zijn, zich opgeven voor loopbaanoriëntatie.

6.3. Participatie aan Maatschappelijke Oriëntatie (MO) binnen inburgeringstraject

6.3.1. MO-participatie van Spanjaarden en Portugezen

Uit de KBI data blijken 1.541 personen met Spaanse of Portugese nationaliteit geregistreerd te staan voor deelname aan de cursus Maatschappelijke Oriëntatie binnen het inburgeringstraject tussen 2007-2012. Dit is iets meer dan de helft (51,3%) van de 3.001 Spanjaarden en Portugezen die zich tussen 2007 en 2012 hebben aangemeld in een onthaalbureau.

²⁷ Vanduynslager, L., González-Garibay, M., De Cuyper, P., Wets, J. & Durieux, H. (2014, in druk) o.c.

Figuur 54. Aantal Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep inburgering, aangemeld in een onthaalbureau en geregistreerd voor MO, 2007-2012. (N=8.746) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

De MO-participatie van Spaanse en Portugese aanmelders schommelt over de aanmeldingsjaren, maar evolueert niet bepaald in een richting: 48,8% in 2007; 52,2% in 2008; 61,8% in 2009; 55,0% in 2010; 47,6% in 2011 en 46,6% in 2012.

Het is echter wel noemenswaardig Spanjaarden en Portugezen van andere origine beduidend meer aan MO participeren (6,7 procentpunten verschil) dan hun tegenhangers van Spaanse of Portugese afkomst. Opgesplitst naar herkomst blijkt dat 47,6% van de Spanjaarden en Portugezen van Spaanse of Portugese afkomst aan MO participeren en 54,3% van diegenen van andere origine. Niet-Europeanen blijken in dit geval dus meer interesse te vertonen in Maatschappelijke Oriëntatie dan Europeanen.

Onderstaande tabel 7 presenteert ook voor MO per opgegeven hoofdperspectief het aantal en percentage Spanjaarden en Portugezen (waarvan het perspectief gekend is) dat is geregistreerd voor MO.

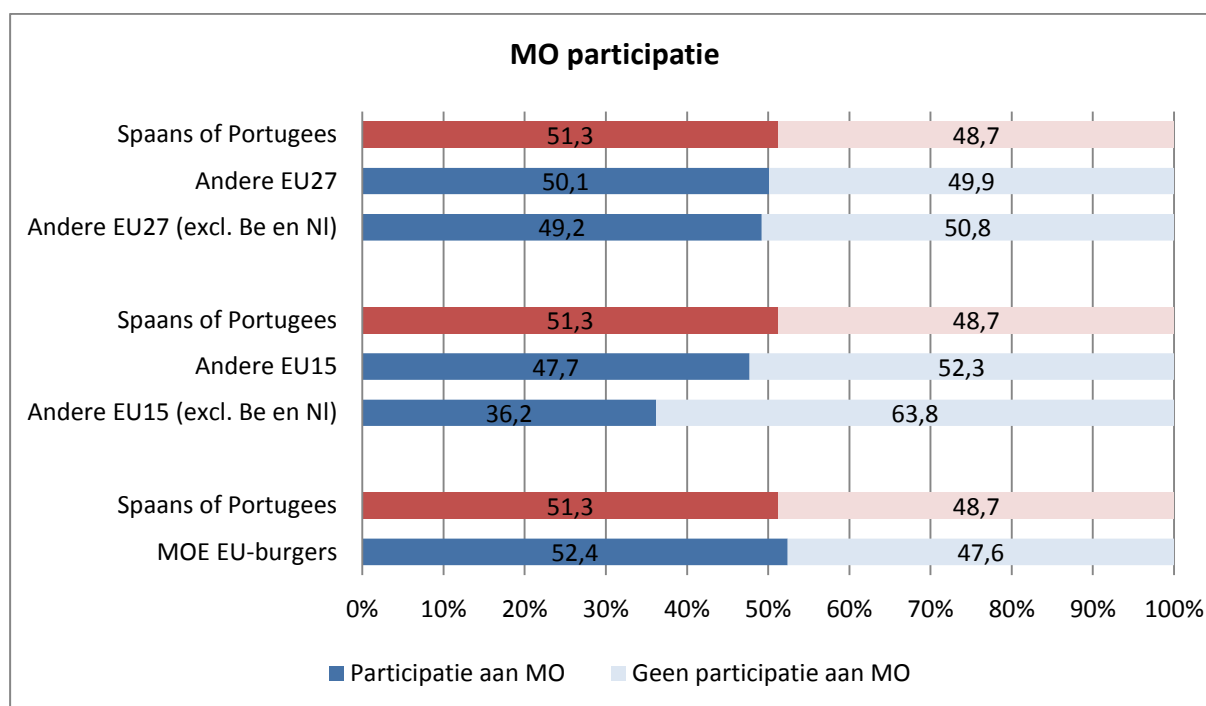
Hoodperspectief * heeftmogevoigd Crosstabulation					
			heeftmogevoigd		Total
			0	1	
Hoodperspectief	Educatief perspectief	Count	15	52	67
		% within Hoodperspectief	22,4%	77,6%	100,0%
	Professioneel hoofdperspectief	Count	205	891	1096
		% within Hoodperspectief	18,7%	81,3%	100,0%
	Professioneel perspectief (werkt)	Count	171	356	527
		% within Hoodperspectief	32,4%	67,6%	100,0%
	Socio-cultureel perspectief	Count	49	143	192
		% within Hoodperspectief	25,5%	74,5%	100,0%
	Geen hoofdperspectief	Count	137	57	194
		% within Hoodperspectief	70,6%	29,4%	100,0%
Total	Count	577	1499	2076	
	% within Hoodperspectief	27,8%	72,2%	100,0%	

Tabel 7. Kruistabel hoofdperspectief en MO-participatiegraad aangemelde Spanjaarden en Portugezen in 2007-2012. (N=2076)(Bron: KBI – Bewerking HIVA)

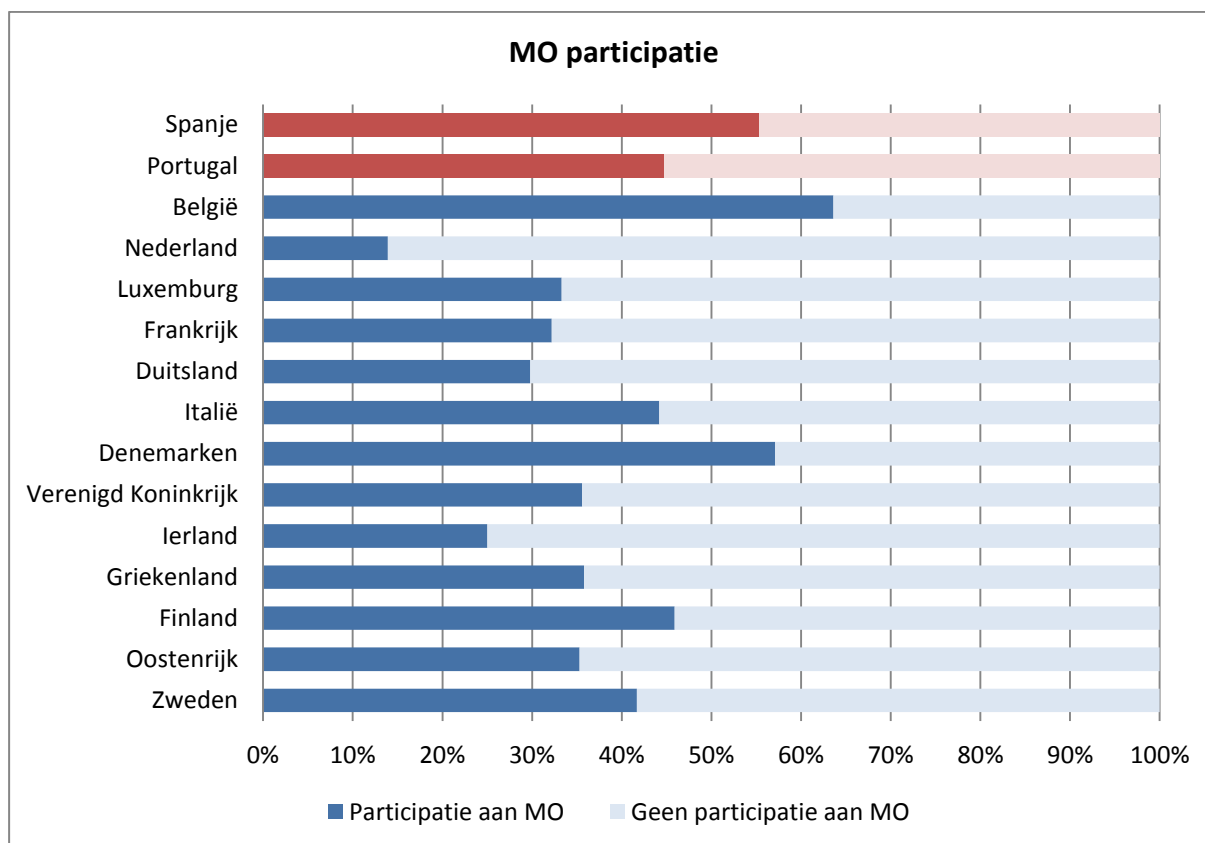
Uit deze kruistabel blijkt dat inburgeraars met zowel een professioneel perspectief, educatief perspectief als socio-cultureel perspectief iets meer dan gemiddeld participeren aan Maatschappelijke Oriëntatie. Wie reeds werkt, maar vooral wie geen hoofdperspectief heeft, geeft zich gemiddeld minder vaak op voor MO.

6.3.2 MO-participatie EU-burgers vergeleken

Tenslotte wordt ook het aandeel aanmelders dat deelneemt aan MO vergeleken onder verschillende subgroepen van EU-immigranten. Figuur 55 presenteert de MO-participatiegraad van Spanjaarden en Portugezen in vergelijking met het aandeel bij immigranten uit andere EU27-lidstaten, uit andere EU15 lidstaten en uit Midden- of Oost-Europese EU-lidstaten. Figuur 56 deelt de EU15-groep wederom op en geeft de MO-participatiegraad van burgers met een nationaliteit uit elk van de 15 oude EU-lidstaten.

Figuur 55. Vergelijking MO participatie aangemelde migranten 2007-2012 over nationaliteitsgroepen. (N=28.509) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Figuur 56. Vergelijking MO participatie aangemelde immigranten uit verschillende EU15-landen, 2007-2012. (N=15.587) (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

In overeenstemming met de resultaten van Vanduynslager en González-Garibay blijken Spanjaarden en Portugezen zo goed als even vaak deel te nemen aan MO als aanmelders met een andere EU27-nationaliteit (51,3% en 50,1%). Ook wanneer men wederom controleert voor de Nederlanders en Belgen blijft het verschil in MO participatie tussen Spanjaarden en Portugezen verwaarloosbaar (51,3% vs. 49,2%). Men kan dus aannemen dat de nood aan of interesse voor Maatschappelijke Oriëntatie van Spanjaarden of Portugezen niet noemenswaardig verschilt van die van andere EU27-burgers.

Wanneer men de EU-burgers opnieuw opsplijt, ziet men dat de MO participatie van burgers uit nieuwe EU lidstaten (specifiek uit Midden-en Oost-Europese landen) iets hoger ligt dan die van burgers uit oude lidstaten (52,4% vs. 47,7%). Dit verschil wordt echter wel betekenisvol wanneer we Nederlanders en Belgen uit de groep van andere EU15 burgers halen. In dat geval blijkt dat migranten uit andere oude lidstaten dan Spanje of Portugal zich aanzienlijk minder opgeven voor de cursus maatschappelijk oriëntatie dan Zuid-Europeanen (Spanjaarden en Portugezen) en dan Midden-of Oost-Europeanen (burgers uit 10 MOE EU-lidstaten). Deze laatste twee doelgroepen verschillen onderling dan weer niet wezenlijk wat betreft hun participatie aan MO. Verder

zijn de verschillen tussen EU15 landen onderling opmerkelijk groter dan bij de aanmelding in onthaalbureaus of vorige componenten van het inburgeringstraject.

Samengevat participeren iets meer dan de helft van de aangemelde Spanjaarden en Portugezen aan de cursus Maatschappelijke Oriëntatie binnen het inburgeringstraject. Er bestaat geen wezenlijk verschil hierin tussen de Spanjaarden en Portugezen en het gemiddelde EU27-groep, geen verschil met MOE EU-burgers, maar wel een verschil met migranten uit andere oude lidstaten. Omdat er echter aanzienlijke verschillen zijn tussen migranten uit elk van oude EU-lidstaten onderling, is een vergelijking met het gemiddelde weinig zinvol. Er zijn dus niet bepaald eenduidige afwijkingen over MO-participatie te besluiten.

ALGEMENE CONCLUSIES

Onderzoekopzet en situering

Dit onderzoeksrapport presenteert de methodologie en resultaten van een uitgebreide studie door het Steunpunt Inburgering en Integratie naar het profiel en inburgeringstrajecten van Spaanse en Portugese immigranten in Vlaanderen. Het onderzoek omvatte een analyse van de omvang en regionale spreiding van Spanjaarden en Portugezen die behoren tot de doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid en van Spaanse en Portugese immigranten die zich hebben aangemeld in een onthaalbureau voor inburgering. Daarnaast bevat het een globale schets van het profiel van deze Zuid-Europese EU-migranten en een inschatting van de mate waarin dit afwijkt van het gemiddeld profiel van de doelgroep inburgering of de populatie inburgeraars. Verder werden de aanmeldingsgraad en inburgeringstrajecten van deze EU-burgers in kaart gebracht en vergeleken met andere EU-burgers. Deze analyses zijn gebaseerd op gegevens uit de Kruispuntbank Inburgering (KBI) (bewerkt door het Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving - HIVA), en werden ondernomen in navolging van een voorgaande studie naar migratie- en integratietrajecten van Zuid-Europese migranten in Vlaanderen door L. Vanduynslager en M. González Garibay. Hierin werd aangetoond dat Spaanse en Portugese migranten duidelijke integratienoden vertonen (o.a. verbonden aan hun arbeidsperspectief en vertaald in hun specifieke inburgeringstrajecten), wat bij de onderzoekers de vraag deed rijzen naar een reflectie over de *“categoriale opdeling van de doelgroep van het integratiebeleid op basis van nationaliteit, verblijfsduur & verblijfsreden”*.²⁸ Als reactie op de presentatie van dat onderzoek, werd in het Vlaams Parlement ingegaan op inburgering van EU-migranten, het huidige aanbod en de doelgroep-afbakening van inburgering. Het Steunpunt Inburgering en Integratie werd dan ook verzocht het profiel en de integratienoden van deze EU-migranten verder in kaart te brengen *“om een verder aanbod op maat uit te werken”* (Minister G. Bourgeois, antwoord op parlementaire vraag, 28.01.2014).²⁹

Dit rapport biedt een antwoord op de concrete vraag naar een profielschets van Spaanse of Portugese migranten, maar gaat ook in op een aantal nieuwe onderzoeksvragen die groeiden op basis van inzichten uit voorgaand onderzoek. Ten eerste is het een van de doelstellingen van dit onderzoek om uitspraken omtrent het *“steeds belangrijker worden van deze Zuid-Europese migranten als doelgroep voor het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid”* (W. Kennes, parlementaire vraag, 28.01.2014) te verifiëren en

²⁸ Vanduynslager, L., González-Garibay, M., De Cuyper, P., Wets, J. & Durieux, H. (2014, in druk) o.c.

²⁹ Vlaams Parlement (28 januari 2014) Handelingen Commissievergadering, pp. 13-18.

staven met concrete cijfers over de absolute en relatieve omvang van deze groep en de evolutie hiervan over de laatste jaren. Daarnaast is het aangewezen om inzicht te verschaffen omtrent welke regio's en concreet welke onthaalbureaus voornamelijk geconfronteerd worden met deze groep, om afstemming van het inburgeringsaanbod aan het inburgeringspubliek in de praktijk vanuit onthaalbureaus te bevorderen. Ten tweede is het de opzet van dit onderzoek om de eerder aangetoonde hogere aanmeldingsgraad en hogere participatie van Spanjaarden en Portugezen aan bepaalde componenten van het inburgeringstraject verder te duiden, in dit geval door het algemene EU-gemiddelde waartegen de participatie werd afgezet te nuanceren door een verdere opdeling in subgroepen. Een EU-gemiddelde kan immers vertekend worden door een sterk afwijkend hogere of lagere participatie van immigranten uit een bepaald land (vb. Nederland). Tenslotte is de voornaamste insteek van dit onderzoek het bieden van de gevraagde profielschets en het hierin zoeken naar verklaringen voor de eerder aangetoonde hogere integratienoden van deze Zuid-Europese EU-migranten.

Resultaten in kerncijfers

De voornaamste resultaten van de in dit onderzoek ondernomen analyses, kunnen worden samengevat in een aantal kerncijfers, gepresenteerd in volgende tabel.

KERNCIJFERS ONDERZOEKRESULTATEN

1. Omvang en spreiding personen behorende tot de doelgroep inburgering 2007-2012	Spanjaarden en Portugezen in doelgroep	Totale doelgroep	
aantal behorende tot doelgroep inburgering 2007-2012	8.746	232.391	
% van doelgroep inburgering 2007-2012	3,8%	-	
groei % in doelgroep inburgering tussen 2007 & 2012	x 2,92	-	
top 3 regio's van vestiging bij aankomst en % hier gevestigd	Antwerpen(32,4%) Gent (11,3%) Leuven (11,0%)	Antwerpen (29,7%) Gent (10,4%) Leuven (7,3%)	
2. Omvang en spreiding personen aangemeld in een onthaalbureau voor inburgering 2007-2012	Spaanse en Portugese aanmelders	Totaal aangemelde populatie	
aantal aangemeld in onthaalbureau tussen 2007-2012	3.001	123.079	
% van de totale populatie aanmelders 2007-2012	2,5%	-	
groei % van de totale populatie aanmelders 2007-2012	x 2,38	-	
top 3 onthaalbureaus met meeste aanmeldingen 2007-2012 en % dat zich hier aanmeldde	OB Antwerpen (41,8%) OB Brussel (15,7%) OB Prov.Antwerpen (12,7%)	OB Antwerpen (28%) OB Prov. Antwerpen (12,8%) OB Brussel (9,6%)	
3. Ratio aanmelding in onthaalbureaus	Spaanse en Portugese immigranten	Immigranten uit andere EU15-	Immigranten uit MOE EU-lidstaten

		lidstaten	
% aangemeld in onthaalbureau op totaal aantal van deze nationaliteit behorende tot doelgroep inburgering	34,3%	21,9%	27,3%
% mannen aangemeld op totaal aantal mannen van deze nationaliteit behorende tot doelgroep inburgering	35,1%	19,4%	20,7%
% vrouwen aangemeld op totaal aantal vrouwen van deze nationaliteit behorende tot doelgroep inburgering	33,2%	24,6%	35,4%
% 20-jarigen / 40-jarigen / 60-jarigen aangemeld op totaal aantal resp. 20-jarigen/ 40-jarigen / 60-jarigen met deze nationaliteit behorende tot doelgroep inburgering	22,2% 37,9% 52,6%	10,8% 27,3% 21,7%	16,7% 29,9% 35,9%
4. Profiel van personen behorende tot de doelgroep inburgering 2007-2012	Spaanse en Portugese immigranten	Immigranten uit andere EU15-lidstaten	Immigranten uit MOE EU-lidstaten
% mannen	58%	52%	55%
% vrouwen	42%	48%	45%
gemiddelde leeftijd	36 jaar	38 jaar	35 jaar
% jonger dan 35 jaar	50,4%	46,6%	53%
% tussen 35 en 54 jaar	42,7%	42,4%	41,2%
% 55 jaar en ouder	6,8%	11%	5,8%
Voornaamste verblijfstatuut en % hiervan	Werk (30,3%) & EU-burger (29,7%)	Gezinshereniging (44,3%)	Werk (37%)
5. Profiel van personen aangemeld in onthaalbureau 2007-2012	Span.& Port. Aanmelders	Aanmelders uit andere EU15-lidstaten	Aanmelders uit MOE EU-lidstaten
% mannen	59%	46%	41%
% vrouwen	41%	54%	59%
gemiddelde leeftijd waarop men aanmeldt	37 jaar	35 jaar	34 jaar
% jonger dan 35 jaar bij aanmelding	44,4%	51,6%	57,6%
% tussen 35 en 54 jaar bij aanmelding	50,5%	42,2%	38,3%
% 55 jaar en ouder bij aanmelding	5,1%	6,2%	4,1%
% geen of enkel lager onderwijs	28,3%	20,9%	6,5%
% secundair onderwijs	53,7%	55,4%	72%
% hoger onderwijs	18%	23,7%	21,5%
Voornaamste verblijfstatuut en % hiervan	Werk (40,5%)	Gezinshereniging (44,3%)	Werk (40,8%)
Voornaamste perspectief voor inburgeringstraject en % hiervan	Professioneel perspectief (35,5%)	Professioneel perspectief (28,8%)	Professioneel perspectief & werkt al (29,3%)
6. Inburgeringstrajecten	Spaanse en Portugese aanmelders	Aanmelders uit andere EU15-lidstaten	Aanmelders uit MOE EU-lidstaten
% van aanmelders geregistreerd voor NT2	78,3%	68,5%	77,9%
% van aanmelders geregistreerd voor LO	18,6%	15,5%	10,2%
% van aanmelders geregistreerd voor MO	51,3%	47,7%	52,4%

Tabel 8. Kerncijfers onderzoekresultaten (Bron: KBI – Bewerking HIVA)

Op basis van deze onderzoeksresultaten kunnen de volgende conclusies worden getrokken met betrekking tot de drie centrale onderzoeksvragen.

Spaanse en Portugese immigranten – een omvangrijke groep voor inburgering?

Onderzoeksvraag: *"Is de groep Spaanse en Portugese migranten een omvangrijke groep binnen de doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid of binnen de populatie inburgeraars en zijn er relevante regionale concentraties waar te nemen?"*

De **doelgroep inburgering** in 2007-2012 telde 8.746 Spaanse en Portugese migranten, wat betekent dat ze 3,8% van de volledige doelgroep inburgering uitmaken. Bijna de helft van die doelgroep inburgering bestaat uit EU-migranten. Van deze EU-groep heeft acht op de honderd een Spaanse of Portugese nationaliteit. Vanuit dit opzicht zijn er andere groepen, zoals MOE-migranten (20% van de doelgroep en 42% van de EU-burgers), meer relevant als omvangrijke groep. Wanneer de **doelgroep inburgering** werd opgedeeld naar jaar van aankomst, bleek niet alleen het **aantal** maar ook **aandeel Spanjaarden en Portugezen** echter wel sterk **aan te groeien**, met een verdrievoudiging tussen 2007 en 2012. Dit bevestigt de verwachting dat hun absolute en relatieve omvang de laatste jaren is gestegen, naar verwachting ten gevolge de werkloosheids crisis in Zuid-Europa. Ook een ruimer perspectief wees uit dat Spaanse en Portugese migranten in verhouding tot de bevolking een hogere concentratie hebben in België dan in andere EU9 landen zoals Nederland en Duitsland. Deze Spanjaarden en Portugezen vestigen zich bij aankomst in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in de eerste plaats in de regio's Antwerpen (32,4%), Gent (11,3%) en Leuven (11%). Vanuit een tijdsperspectief en breder Europees perspectief, kan men Spaanse en Portugese migranten dus als **relevante en groeiende doelgroep voor inburgering** beschouwen.

In de periode van 2007 tot 2012 hebben 3.001 Spaanse en Portugese immigranten zich voor de eerste keer **aangemeld in een onthaalbureau voor inburgering**. Dit is goed voor 2,5% van alle aanmeldingen in 2007-2012. Van alle aanmelders is iets minder dan een kwart EU-burger en daarvan heeft één op de tien een Spaanse of Portugese nationaliteit. Ook het **aantal** en **aandeel Spaanse en Portugese aanmelders** groeit gestaag, met een verdrievoudiging van absoluut aantal en verdubbeling van aandeel tussen 2007 en 2012. Het dient gespecificeerd te worden dat het vooral de **onthaalbureaus Antwerpen en Brussel** zijn die een **meer dan gemiddeld aandeel Spanjaarden en Portugezen** onder hun inburgeraars tellen (rond de 4% van alle aanmeldingen in deze bureaus zijn Spaanse of Portugese immigranten en wat betreft

spreading meldt 55% van de Spaanse en Portugese aanmelders zich aan in de stad of provincie Antwerpen en 16% in Brussel), waardoor men duidelijk kan spreken van een **regionale concentratie van Spaanse en Portugese aanmelders in de grootsteden**. Kortom, al bleek het aandeel MOE-burgers onder alle aangemelde personen groter, men kan Spanjaarden en Portugezen - zeker in Antwerpen en Brussel - beschouwen als **omvangrijke groep onder de inburgeraars**.

Een variërende aanmeldings- en participatiegraad onder EU-migranten

Onderzoeksvraag: *"Is de aanmeldingsgraad en het niveau van participatie aan componenten van het inburgeringstraject van Spaanse en Portugese migranten inderdaad wezenlijk verschillend van dat van andere EU-burgers, ook wanneer we deze laatste groep uitdiepen?"*

Het vergelijken van de aanmeldingsgraad van **Spaanse en Portugese immigranten** behorende tot de doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid (nl. 34,3%) met andere EU-immigranten binnen die doelgroep wees uit dat zij – en dan vooral Spanjaarden – zich inderdaad **beduidend meer aanmeldde dan alle andere EU-immigranten**. Het verschil met Midden-of Oost-Europese EU-migranten is betrekkelijk kleiner dan dat met EU-migranten uit andere oude lidstaten (respectievelijk 7 procentpunten verschil en 12 procentpunten verschil). Van deze laatste is het echter opmerkelijk dat ook 'Italianen' en 'Grieken', met een hogere aanmeldingsgraad afsteken tegen inwijkelingen uit Westerse oude lidstaten. Men kan hieruit concluderen dat EU-migranten afkomstig uit zowel Zuid- als Oost-Europa (de geografische grensregio's van de EU) zich merkkelijk meer hebben aangemeld dan EU-burgers uit het West- of Centrum-Europese lidstaten. Daarnaast is het tevens opvallend dat een **groot deel oudere Spanjaarden en Portugezen zich aanmeldde** en dat er onder de **Spaanse en Portugese aanmelders** opvallend **meer mannen** worden geteld dan bij andere EU-aanmelders (waar vrouwen de meerderheid uitmaken).

Wat betreft het inburgeringstraject van aangemelde Spaanse en Portugese immigranten, blijken deze aan bepaalde componenten aanzienlijk meer deel te nemen dan andere EU-burgers. Hun **participatie aan Nederlandse taalcursussen (NT2)** is hoog (78,3% aanmelders is geregistreerd voor NT2), en **hoger** dan de meeste andere EU-burgers uit traditionele lidstaten (68,5%), maar niet kenmerkend hoger dan MOE EU-burgers (77,9%). De **participatie** van Spaanse en Portugese migranten **aan Loopbaanoriëntatie (LO)** is laag (18,6% van de aanmelders), maar wel merkkelijk **hoger** dan andere EU15-burgers (15,5%) en vooral dan MOE-burgers (10,2%). Wat

betreft hun **deelname aan Maatschappelijke Oriëntatie (MO)** (51,3%) tenslotte, zijn er **geen** eenduidige **afwijkingen** te observeren.

Profielschets van Spaanse en Portugese migranten en inburgeraars

Onderzoeksvraag: *"Wat is het profiel van Spaanse en Portugese immigranten in de doelgroep inburgering en Spaanse en Portugese inburgeraars? Kan men een afwijkend profiel waarnemen in verhouding tot andere EU-burgers? "*

De onderzochte Spaanse en Portugese migranten die tussen 2007 en 2012 tot de **doelgroep** inburgering behoorden, blijken **overwegend mannelijk** te zijn en **op jonge leeftijd naar België te migreren**. Meer dan de helft (50,4%) van alle Spanjaarden en Portugezen in de doelgroep inburgering had een leeftijd tussen 18 en 35 jaar. Hierin verschillen deze migranten niet opmerkelijk van andere EU-migrant. De doelgroep inburgering blijkt over het algemeen een overwegend jong publiek te zijn. Dat er onder Spaanse en Portugese **aanmelders** echter **meer dan gemiddeld ouderen en mannen** worden geteld is wel ongewoon. In tegenstelling tot het gemiddelde patroon bij aanmelders uit andere EU15-lidstaten en MOE-lidstaten, zijn bij Spaanse en Portugese aanmelders mannen en niet vrouwen in de meerderheid (59%). Qua leeftijdsverdeling is maar liefst een kwart (25,4%) van de Spaanse en Portugese aanmelders ouder dan 45 jaar. De verwachting dat die Spanjaarden en Portugezen die zich aanmelden in een onthaalbureau vooral jongeren zijn, is dus alvast niet ingelost. Onthaalbureaus hebben eerder te maken met Zuid-Europeanen gespreid over alle leeftijdsklassen. Een verklaring voor dit gemiddeld oudere en meer mannelijk profiel van Spanjaarden en Portugezen waarmee onthaalbureaus werken, kan gezocht worden in het feit dat meer dan de helft aanmelders met Spaanse of Portugese nationaliteit, een herkomst buiten de EU hebben en duidelijk een verschillend profiel vertonen dan EU-burgers. Hierop wordt zo dadelijk verder ingegaan. Ten tweede hebben Spaanse en Portugese migranten een overwegend **laaggeschoold profiel**, althans die Spanjaarden en Portugezen die zie zich aanmelden in onthaalbureaus (waarvoor data over opleidingsniveau beschikbaar was). Meer dan een kwart (28,3%) liep geen of enkel lager onderwijs school, en meer dan de helft rapporteerde secundair onderwijs als hoogste niveau (53,7%). Ook hierin wijkt deze groep af van andere aangemelde EU-burgers, die een wezenlijk beperkter aandeel laaggeschoolden telden. Op vlak van opleidingsniveau lijken de Spaanse en Portugese aanmelders eerder een gelijkaardig profiel te vertonen als niet-Europese immigranten (Derdelanders). Ten derde verblijven Spaanse en Portugese migranten in de meeste gevallen onder het statuut 'arbeidsmigrant', 'gezinshereniger' of niet nader gedefinieerd statuut 'EU-burger' in België. Van diegenen onder hen die zich aanmelden in

onthaalbureaus, is **arbeidsmigratie** veruit het **belangrijkste migratiekanaal** voor een verblijf in België (40,5%). Dit strookt met de bevindingen van Vanduynslager en González Garibay, die tevens tot de conclusie kwamen dat de interesse van deze groep in het leren van Nederlands en de deelname aan loopbaanoriëntatie wordt ingegeven door werk-gerelateerde noden. Meer dan de helft (53,1%) van de Spaanse en Portugese aanmelders kiest dan ook voor een **professioneel perspectief bij het inburgeringstraject**. Men kan dus concluderen dat die Spanjaarden en Portugezen waarmee de praktijk van inburgering geconfronteerd wordt, in de eerste plaats **naar België komen om werk te zoeken** en derhalve een inburgeringstraject ondernemen om hun tewerkstellingsmogelijkheden te verhogen. Dat dit perspectief ook aanleiding geeft tot een hogere participatie aan Nederlandse taalcursussen is aannemelijk, een jobaanbieding in Vlaanderen gaat immers vaak gepaard met de kennis van de Nederlandse taal. Wat betreft verblijfsredenen wijken Spaanse en Portugese immigranten af van EU-burgers uit andere oude lidstaten en is hun **profiel** eerder **gelijkaardig aan** dat van aangemelde **migranten uit MOE EU-lidstaten**. Ook die EU-migranten hebben in de eerste plaats werk als verblijfstatus, kiezen hoofdzakelijk voor een professioneel perspectief bij het inburgeringstraject en vertonen gemiddeld een even hoge deelname aan NT2 als de onderzochte Zuid-Europeanen. Dat MOE-immigranten echter minder deelnemen aan loopbaanoriëntatie, kan verklaard worden door het feit dat een groter aandeel onder hen reeds beroepsactief is hier. Samengevat is de verblijfsreden van een immigrant alvast een duidelijk bepalend profielkenmerk dat inburgeringsnoden determineert. Een inburgeringsaanbod op maat van arbeidsmigranten ontwikkelen is dus uiterst aangewezen.

Derdelanders onder de EU-burgers

De onderzochte Zuid-Europese migranten vormen echter een intern heterogene groep. Een specifieke blik op aangemelde **Spaanse en Portugese immigranten met een ander geboorteland** dan Spanje of Portugal - waarvan vorig onderzoek uitwees dat deze vooral een herkomst hebben in Marokko, India, Ecuador, Colombia, Angola en Brazilië – toonde een **sterk verschillend profiel** van diegenen met Spanje of Portugal als geboorteland. Dat zij beduidend **lager geschoold** zijn dan hun tegenhangers van Europese origine, is één van de grootste verschillen. Daarenboven telt deze groep een **groter aandeel mannen** en trekken ze op merkelijk **latere leeftijd naar België**. Zij blijken zich ook nog meer in de **grootsteden Antwerpen en Brussel** te vestigen en eveneens specifiek naar het arrondissement **Mechelen** te trekken. Deze tendens is naar verwachting het gevolg van de omvangrijke Marokkaanse gemeenschap aanwezig in deze

regio's. Deze biedt een netwerk en sociaal kapitaal voor de grote groep nieuwkomers met Spaanse of Portugese nationaliteit maar Marokkaanse herkomst.

Aangezien meer dan de helft van alle aangemelde Spanjaarden en Portugezen een niet-EU-herkomst heeft, zou men kunnen concluderen dat '**superdiversiteit**' in de EU zich vertaalt naar een **groeïende groep EU-migranten met niet-EU herkomst onder het inburgeringspubliek**. Men kan verwachten dat vooral Zuid-Europese migranten, omwille van de positie van Zuid-Europese lidstaten als 'grenzen' van Europa, hoe langer hoe meer migranten met een niet-EU-origine betreffen. Een stijging van het aandeel Derdelanders onder de immigranten met EU-nationaliteit lijkt immers aannemelijk op basis van de redenering dat migranten – die behoren tot de meest kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt – in tijden van crisis ervoor opteren om zich (met hun verworven EU-nationaliteit) in een ander EU-land met betere economisch perspectieven te vestigen. Bovendien bevorderen uitgebreide sociale netwerken de intra-EU mobiliteit van Derdelanders. Omdat deze niet-Europese migrantengroep die wel beschikt over een EU-nationaliteit klaarblijkelijk een ander profiel heeft dan EU-migranten met Europese origine, bestaat de mogelijkheid dat zij in toenemende mate het **profiel** van het **inburgeringspubliek vormgeeft**. Uit de onderzoeksresultaten bleek immers duidelijk dat Spaanse en Portugese aanmelders in onthaalbureaus een afwijkend profiel vertoonden (gemiddeld ouder, meer mannen, lager geschoold) dat vooral te wijten was aan specifieke profielkenmerken van de subgroep met een niet-Europese origine die meer dan de helft uitmaakten van alle Spaanse en Portugese aanmelders. Hieraan gerelateerd is de **hypothese** geformuleerd dat het groter aandeel migranten met niet-EU origine onder deze Zuid-Europese EU-migranten de **hogere inburgeringsnoden** (vertaald in hogere aanmeldingsgraad en hogere participatie aan verschillende componenten van het inburgeringstraject) **bepaalt**. Zowel het aandeel Derdelanders onder de migranten met EU-nationaliteit als de hypothese dat deze zich meer aanmelden voor inburgering, kon echter niet geverifieerd worden in dit onderzoek. Informatie over herkomst is immers enkel voorhanden voor die migranten die zich hebben aangemeld in onthaalbureaus.

Beleidsaanbevelingen

Men kan concluderen dat immigratie van Spanjaarden en Portugezen in Vlaanderen en Brussel een grootstedelijk verhaal is en dat deze groep een mix is van migranten met Zuid-Europese origine (vooral jongeren) en migranten van niet-EU-herkomst (gemiddeld wat ouder en voornamelijk mannen). Hun hogere aanmeldingsgraad en hogere participatie aan Nederlandse taalcursussen en loopbaanoriëntatie kan men interpreteren als een uitdrukking van **integratiebehoeften**, die in de eerste plaats **werk-gerelateerd** zijn. Om tegemoet te komen aan integratienoden van EU-burgers (in dit geval Spanjaarden en Portugezen) kan het optimaliseren van maatregelen gericht op het maximaal **bereiken en informeren van de gerechtigde doelgroep over het inburgeringsaanbod**, aangewezen zijn.

Dit onderzoek heeft getracht, op vraag van beleidsmakers, een bijdrage te leveren aan inzichten in het profiel van deze Zuid-Europese EU-immigranten in Vlaanderen, met het oog op het afstemmen van het inburgeringsaanbod aan deze specifieke groep. Uit dit onderzoek blijkt dat die Spanjaarden en Portugezen waarmee de praktijk van inburgering geconfronteerd wordt, iets vaker mannelijk zijn en zich over alle 'actieve' leeftijdsklassen spreiden, ondanks het feit dat de Spaanse en Portugese doelgroep een duidelijk jong doelpubliek is. Indien men bijkomend wenst in te zetten op het bereiken van deze inburgerings-gerechtigde doelgroep, dient men **informatiecampagnes** dus in de eerste plaats **op jonge Zuid-Europeanen te richten**. Daarnaast bleek duidelijk dat Zuid-Europeanen hoofdzakelijk naar België migreerden om hier te **komen werken** en gemiddeld een **laaggeschoold** profiel hebben. Deze laatste profielkenmerken zijn relevante gegevens voor onder andere een goede **afstemming van Nederlandse taalcursussen en loopbaanoriëntatie**, waaraan deze groep ook meer dan gemiddeld deelneemt. Dit geeft aan dat extra aandacht vanwege het inburgeringbeleid voor een **aangepast aanbod voor (veelal laaggeschoolde maar ook hooggeschoolde) arbeidsmigranten** aangewezen is. De laaggeschooldheid en culturele of etnische heterogeniteit in deze Zuid-Europese groep is echter een gegeven waarmee in alle aspecten van de praktijk van inburgering van deze groep rekening dient gehouden te worden, voor een optimale afstemming van de begeleiding en cursussen op het niveau van de inburgeraar in kwestie en een aansluiting hiervan bij diens culturele achtergrond.

Als de huidige groei in omvang van deze groep zich verder zet, dienen de verschillende implementerende organen van het inburgeringsbeleid (en dan voornamelijk de onthaalbureaus en Huizen van Nederlands in Antwerpen en Brussel) hier in de toekomst meer rekening mee te houden in praktische aspecten van het inburgeringsaanbod,

bijvoorbeeld door te voorzien in voldoende Spaans- en Portugeestalige begeleiding of oriëntatie-cursussen. De instanties in Antwerpen en Brussel hebben echter ook het meest te maken met Spanjaarden en Portugezen van niet-EU origine, wat de mogelijkheid biedt om aansluiting te zoeken bij bijvoorbeeld de Marokkaanse gemeenschap onder hun inburgeringspubliek.

Dat EU-burgers in de praktijk een belangrijk publiek zijn geworden van inburgering en dat een relatief groot aandeel onder hen (of alvast onder de Zuid-Europeanen) een niet-EU-origine hebben, wijst er op dat een **reflectie over de doelgroep-afbakening voor inburgering** zinvol is. Op vlak van nationaliteit richt het huidige inburgeringsbeleid zich vooral op niet-EU-burgers, terwijl uit dit en voorgaand onderzoek duidelijk blijkt dat ook EU-burgers specifieke inburgeringsnoden vertonen en soms vele gelijkenissen vertonen met tot inburgering verplichte niet-EU-burgers, wat het onderscheid in vraag doet stellen. Bovendien houdt de huidige afbakening op basis van nationaliteiten geen rekening met de aanzienlijke heterogeniteit (niet in het minste naargelang effectieve herkomst) binnen groepen met dezelfde nationaliteit. Dit rapport gaf dan ook meermaals aan dat een 'label' op basis van nationaliteit, niet langer de lading dekt. Het huidige **onderscheid in doelgroep-subgroepen op basis van al dan niet EU-burgerschap** creëert **artificiële divisies** tussen personen en introduceert rechten en plichten tot inburgering die niet noodzakelijk overeenstemmen met de inburgeringsnoden in de praktijk. Ook Vanduynslager & González Garibay concludeerden dat de effectieve inburgeringstrajecten in de praktijk – en dus de noden van wie zich daarvoor vrijwillig inschreef – niet gelijklopen met de bestaande indelingen van het inburgeringsbeleid: *"Er is nood aan afstemming van inburgering op maat van de nieuwkomers, los van vooropgestelde categorieën van nationaliteit (al dan niet EU-burgerschap), duur (zogenaamde tijdelijke migranten) en reden van verblijf (zoals arbeidsmigranten). [...] De evidentie uit deze studie suggereert dat het vooropgestelde onderscheid tussen de mobiele EU-arbeidsmigrant en de vestiging van een niet-EU-(familie)migrant niet noodzakelijk vertaald wordt in verschillende integratienoden. [...] De praktijk van inburgering wordt dus anders ingevuld dan door het beleid beoogd wordt."* (Vanduynslager & González-Garibay, 2014).³⁰

Als de inburgeringspraktijk werkelijk 'op maat' wil werken, dient men eerder **reële inburgeringsnoden en -wensen** te hanteren **als leidraad voor categorisering en**

³⁰ Vanduynslager, L., González-Garibay, M., De Cuyper, P., Wets, J. & Durieux, H. (2014, in druk). Migratie- en integratietrajecten van Zuid-Europese migranten in Vlaanderen. Een kritische reflectie over intra-EU-mobiliteit en inburgering van EU-burgers versus niet-EU-burgers in beleidsperspectief, in: Timmerman, C. et al. (eds.). *Intra-Europese migratie en mobiliteit: Andere tijden, nieuwe wegen?*, Universiteit Antwerpen.

benadering van de doelgroep, in plaats van een verplichting of vrijstelling van inburgering te verbinden aan de nationaliteit van de persoon in kwestie. Zoals blijkt uit de resultaten van dit onderzoek zijn inburgeringsnoden immers gerelateerd aan het **profiel** van de immigrant in kwestie. Om **inburgeringsnoden** van immigranten te **determineren** met het oog op het aanbieden van adequate inburgeringstrajecten aan wie hier behoefte aan heeft of gebaat bij is (vraaggerichte benadering), strekt het tot aanbeveling om te investeren in een '**nodenbepaling**' die open staat voor de **volledige doelgroep inburgering**. Dit impliceert de nodige maatregelen om de **gerechtigde doelgroep** adequater te **bereiken en informeren over het inburgeringsaanbod**. EU-burgers die omwille van een bepaald profiel specifieke inburgeringsnoden hebben, een inburgeringstraject op maat aanbieden, kan door EU-burgers meer proactief uit te nodigen om zich aan te melden voor een vrijblijvend intakegesprek op een onthaalbureau om hun nood aan en wens tot inburgering te bespreken. Dergelijke proactieve toeleiding van de gerechtigde doelgroep naar het inburgeringsaanbod, vereist maatregelen zoals het optimaliseren van systematische doorverwijzing door gemeentelijke administratie bij inschrijving in de gemeente of automatisch aanschrijven van de EU-immigrant in kwestie.

Het dient te worden benadrukt dat in deze beleidsaanbevelingen niet wordt gepleit voor verplichting van aanmelding of inburgering voor EU-burgers, wat juridisch overigens onmogelijk is vanwege Europese regelgeving. Net als voorgaande onderzoekers stelt dit rapport echter de rigide afbakening van de doelgroep voor inburgering en het gestandaardiseerde karakter van het inburgeringstraject in vraag. Deze conclusie sluit aan bij het pleidooi van Vanduynslager en González Garibay voor **flexibilisering van het aanbod, meer maatwerk en differentiatie** door het traject af te stemmen op de noden van de immigrant in plaats van uit te gaan van door het Inburgeringsdecreet ingegeven verplichting of toelating tot inburgering. Inzetten op het **bereiken, informeren en inschatten van integratienoden van de volledige doelgroep om daarop volgend een traject op maat aan te bieden**, vat de kern van de aanbeveling in dit rapport samen.

De algemene profielschets die hier werd uitgelijnd, behoeft **verdere uitdieping door kwalitatief onderzoek**. Gemiddelden als 'overwegend jonge, laaggeschoolde migranten' zijn immers lang niet altijd een representatieve weergave van de personen in kwestie. Verdere nuancering van het profiel van deze inwijkelingen is noodzakelijk en kan nagestreefd worden door diepte-interviews en case studies. Ook de verblijfsmotieven van immigranten (bijvoorbeeld met betrekking tot beoogde verblijfsduur) en hun beeldvorming (bijvoorbeeld over tewerkstellingsmogelijkheden in België) zijn relevante onderzoeksonderwerpen voor toekomstige studies. Tenslotte geven de tekortkomingen in

dit rapport ook de **nood aan bijkomende data voor verder kwantitatief onderzoek** weer. Deze data-behoefte betreft in eerste instantie migranten in de doelgroep inburgering die zich (nog) niet hebben aangemeld in onthaalbureaus. Data uit het Rijksregister en KSZ kan deels tegemoet komen aan deze informatiebehoefte.

Aangezien er bij beleidsmakers en stakeholders tevens een uitdrukkelijke belangstelling bestaat voor **Midden-en Oost-Europese migranten (MOE-migranten)** als prioritaire doelgroep van het integratiebeleid en hiervoor een proactief Actieplan werd opgesteld, dient het vermeld te worden dat de uitgewerkte methodologie en ondernomen analyses met betrekking tot Zuid-Europese EU-immigranten, tevens gerepliceerd kunnen worden voor deze MOE-migranten. Omwille van de belangstelling hiervoor werd in dit rapport reeds een voorzet gegeven door bepaalde profielkenmerken evenals de aanmeldingsgraad of inburgeringspatronen specifiek te vergelijken met MOE-migranten. Deze voorzet heeft echter aanvulling en nuancering door verder onderzoek om het profiel van ook deze groep in kaart te brengen of een inschatting te maken van hun inburgeringsnaden.

BIJLAGEN

Bijlage 1. Tabellen correspondentieanalyses

Correspondentie-analyse verblijfstatuut en nationaliteitsgroep

Summary

Dimension	Singular Value	Inertia	Chi Square	Sig.	Proportion of Inertia		Confidence Singular Value	
					Accounted for	Cumulative	Standard Deviation	Correlation
								2
1	,567	,322			,802	,802	,002	,116
2	,262	,069			,171	,973	,002	
3	,102	,010			,026	,998		
4	,026	,001			,002	1,000		
5	,005	,000			,000	1,000		
Total		,402	80287,494	,000 ^a	1,000	1,000		

a. 25 degrees of freedom

Overview Row Points^a

Verblijfsstatus	Mass	Score in Dimension		Inertia	Contribution				
		1	2		Of Point to Inertia of Dimension		Of Dimension to Inertia of Point		
					1	2	1	2	Total
Gezinshereniging	,459	-,184	,198	,014	,027	,069	,648	,348	,996
Werk	,176	,909	-,686	,107	,257	,316	,775	,204	,979
Humanitair	,226	-1,014	-,248	,135	,409	,053	,971	,027	,998
EU-burger	,087	1,251	,054	,084	,240	,001	,919	,001	,920
Studies	,015	1,067	,559	,012	,030	,018	,838	,106	,944
Andere	,037	,754	1,955	,050	,037	,543	,238	,741	,979
Active Total	1,000			,402	1,000	1,000			

a. Symmetrical normalization

Overview Column Points^a

Nationaliteit	Mass	Score in Dimension		Inertia	Contribution				
		1	2		Of Point to Inertia of Dimension		Of Dimension to Inertia of Point		
					1	2	1	2	Total
Spanje of Portugal	,042	1,099	-,436	,039	,089	,030	,734	,053	,788
Andere EU15	,269	,618	,718	,095	,182	,530	,615	,383	,998
MOE lidstaat	,223	,712	-,716	,095	,199	,436	,671	,314	,985
Andere nieuwe EU lidstaten (=CY of MALT)	,001	,945	,014	,001	,001	,000	,410	,000	,410
EU+	,002	,675	,407	,001	,002	,001	,394	,066	,460
Niet EU	,464	-,804	-,036	,170	,528	,002	,999	,001	1,000
Active Total	1,000			,402	1,000	1,000			

a. Symmetrical normalization

Correspondentie-analyse hoofdperspectief en nationaliteitsgroep

Summary

Dimension	Singular Value	Inertia	Chi Square	Sig.	Proportion of Inertia		Confidence Singular Value
					Accounted for	Cumulative	Standard Deviation
1	,260	,067			,962	,962	,004
2	,049	,002			,035	,996	
3	,015	,000			,003	1,000	
4	,003	,000			,000	1,000	
Total		,070	6526,596	,000 ^a	1,000	1,000	

a. 20 degrees of freedom

Overview Row Points^a

		Score in Dimension		Contribution		
				Of Point to Inertia of Dimension	Of Dimension to Inertia of Point	
				1	1	Total
Nationaliteit	Mass	1	Inertia	1	1	Total
Spanje of Portugal	,022	-,704	,004	,043	,677	,677
Andere EU15	,081	-,044	,001	,001	,041	,041
MOE lidstaat	,095	-1,501	,056	,829	,997	,997
Andere nieuwe EU lidstaten (=CY of MALT)	,000	1,051	,000	,001	,830	,830
EU+	,000	,429	,000	,000	,267	,267
Niet EU	,801	,203	,009	,127	,986	,986
Active Total	1,000		,070	1,000		

a. Symmetrical normalization

Overview Column Points^a

		Score in Dimension		Contribution		
				Of Point to Inertia of Dimension	Of Dimension to Inertia of Point	
				1	1	Total
Hoodperspectief	Mass	1	Inertia	1	1	Total
Educatief perspectief	,049	,238	,001	,011	,754	,754
Professioneel hoofdperspectief	,445	,096	,002	,016	,511	,511
Professioneel perspectief (werkt)	,157	-1,119	,051	,757	,996	,996
Socio-cultureel perspectief	,261	,464	,016	,217	,924	,924
Geen hoofdperspectief	,088	-,003	,000	,000	,009	,009
Active Total	1,000		,070	1,000		

a. Symmetrical normalization

Bijlage 2. Kruistabel opleidingsniveau en opleidingsduur Spaanse en Portugese aanmelders

Opleidingsduur * Opleidingsniveau Crosstabulation

			Opleidingsniveau							Total
			Geen	Lager onderwijs	Lager Secundair onderwijs	Hoger Secundair onderwijs	Hogere studies - niet universitair	Bachelor	Master	
Opleidingsduur 1	Count		9	1	0	0	0	0	0	10
	% within Opleidingsduur		90,0%	10,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	% of Total		0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%
2	Count		14	10	1	1	0	0	0	26
	% within Opleidingsduur		53,8%	38,5%	3,8%	3,8%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	% of Total		0,6%	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,1%
3	Count		18	12	0	0	0	0	0	30
	% within Opleidingsduur		60,0%	40,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	% of Total		0,8%	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,3%
4	Count		45	46	6	1	0	0	1	99
	% within Opleidingsduur		45,5%	46,5%	6,1%	1,0%	0,0%	0,0%	1,0%	100,0%
	% of Total		1,9%	2,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	4,2%
5	Count		22	80	3	1	0	0	0	106
	% within Opleidingsduur		20,8%	75,5%	2,8%	0,9%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	% of Total		0,9%	3,4%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	4,5%
6	Count		15	105	7	2	0	0	0	129
	% within Opleidingsduur		11,6%	81,4%	5,4%	1,6%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	% of Total		0,6%	4,5%	0,3%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	5,5%
7	Count		6	62	15	2	0	0	0	85
	% within Opleidingsduur		7,1%	72,9%	17,6%	2,4%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	% of Total		0,3%	2,6%	0,6%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	3,6%
8	Count		8	55	76	1	0	0	0	140
	% within Opleidingsduur		5,7%	39,3%	54,3%	0,7%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	% of Total		0,3%	2,3%	3,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	6,0%
9	Count		7	24	173	16	0	0	0	220
	% within Opleidingsduur		3,2%	10,9%	78,6%	7,3%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	% of Total		0,3%	1,0%	7,4%	0,7%	0,0%	0,0%	0,0%	9,4%
10	Count		3	9	175	35	0	0	0	222
	% within Opleidingsduur		1,4%	4,1%	78,8%	15,8%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	% of Total		0,1%	0,4%	7,5%	1,5%	0,0%	0,0%	0,0%	9,5%
11	Count		1	4	66	75	0	1	0	147
	% within Opleidingsduur		0,7%	2,7%	44,9%	51,0%	0,0%	0,7%	0,0%	100,0%
	% of Total		0,0%	0,2%	2,8%	3,2%	0,0%	0,0%	0,0%	6,3%
12	Count		4	3	25	451	0	2	2	487
	% within Opleidingsduur		0,8%	0,6%	5,1%	92,6%	0,0%	0,4%	0,4%	100,0%
	% of Total		0,2%	0,1%	1,1%	19,2%	0,0%	0,1%	0,1%	20,8%
13	Count		1	1	10	64	0	6	0	82
	% within Opleidingsduur		1,2%	1,2%	12,2%	78,0%	0,0%	7,3%	0,0%	100,0%
	% of Total		0,0%	0,0%	0,4%	2,7%	0,0%	0,3%	0,0%	3,5%
14	Count		1	1	1	66	2	28	0	99
	% within Opleidingsduur		1,0%	1,0%	1,0%	66,7%	2,0%	28,3%	0,0%	100,0%
	% of Total		0,0%	0,0%	0,0%	2,8%	0,1%	1,2%	0,0%	4,2%
15	Count		1	0	3	30	1	81	9	125
	% within Opleidingsduur		0,8%	0,0%	2,4%	24,0%	0,8%	64,8%	7,2%	100,0%
	% of Total		0,0%	0,0%	0,1%	1,3%	0,0%	3,5%	0,4%	5,3%
16	Count		0	0	0	13	1	28	70	113
	% within Opleidingsduur		0,0%	0,0%	0,0%	11,5%	0,9%	24,8%	61,9%	100,0%
	% of Total		0,0%	0,0%	0,0%	0,6%	0,0%	1,2%	3,0%	4,8%
17	Count		0	0	0	5	0	19	73	98
	% within Opleidingsduur		0,0%	0,0%	0,0%	5,1%	0,0%	19,4%	74,5%	100,0%
	% of Total		0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,0%	0,8%	3,1%	4,2%
18	Count		0	0	0	3	1	13	27	44
	% within Opleidingsduur		0,0%	0,0%	0,0%	6,8%	2,3%	29,5%	61,4%	100,0%
	% of Total		0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,6%	1,2%	1,9%

19	Count	0	0	0	1	0	6	18	1	26
	% within Opleidingsduur	0,0%	0,0%	0,0%	3,8%	0,0%	23,1%	69,2%	3,8%	100,0%
	% of Total	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	0,8%	0,0%	1,1%
20	Count	0	0	0	0	0	6	15	3	24
	% within Opleidingsduur	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	25,0%	62,5%	12,5%	100,0%
	% of Total	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	0,6%	0,1%	1,0%
21	Count	0	0	0	1	0	0	6	1	8
	% within Opleidingsduur	0,0%	0,0%	0,0%	12,5%	0,0%	0,0%	75,0%	12,5%	100,0%
	% of Total	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	0,0%	0,3%
22	Count	0	0	0	1	0	1	3	5	10
	% within Opleidingsduur	0,0%	0,0%	0,0%	10,0%	0,0%	10,0%	30,0%	50,0%	100,0%
	% of Total	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,2%	0,4%
23	Count	0	0	0	1	0	0	4	0	5
	% within Opleidingsduur	0,0%	0,0%	0,0%	20,0%	0,0%	0,0%	80,0%	0,0%	100,0%
	% of Total	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,0%	0,2%
25	Count	0	0	0	0	0	0	5	1	6
	% within Opleidingsduur	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	83,3%	16,7%	100,0%
	% of Total	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,0%	0,3%
26	Count	0	0	0	0	0	0	1	1	2
	% within Opleidingsduur	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	50,0%	100,0%
	% of Total	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Total	Count	155	413	561	770	5	191	234	14	2343
	% within Opleidingsduur	6,6%	17,6%	23,9%	32,9%	0,2%	8,2%	10,0%	0,6%	100,0%
	% of Total	6,6%	17,6%	23,9%	32,9%	0,2%	8,2%	10,0%	0,6%	100,0%

ONDERZOEKSINSTITUUT VOOR ARBEID EN SAMENLEVING

Steunpunt Inburgering en Integratie

Bezoekadres: Lange Nieuwstraat 55

Postadres: Prinsstraat 13

B-2000 Antwerpen

Tel.: +32 3 265 59 63

E-mail: steunpuntieni@ua.ac.be

Website: <http://www.steunpuntieni.be>

Contact auteur:

Sarah Van den Broucke

HIVA, Onderzoeksinstituut van Arbeid en Samenleving

Parkstraat 47, B-3000 Leuven

sarah.vandenbroucke@kuleuven.be

+32(0)16 37 78 56

Contact promotoren:

Peter De Cuyper

HIVA, Onderzoeksinstituut van Arbeid en Samenleving

Parkstraat 47, B-3000 Leuven

peter.decuyper@kuleuven.be

+32 (0)16 32 31 75

Johan Wets

HIVA, Onderzoeksinstituut van Arbeid en Samenleving

Parkstraat 47, B-3000 Leuven

johan.wets@kuleuven.be

+32 (0)16 32 43 61